

**تیگه هین په شیمانی، لیوورینخواستن و په تکرني
د زمانی کوردیدا**

د. شیرزاد سه بری عه لی
د. نه یاد فه یزوللا عوسمان

ناقى پەرتووكى : تىگەھىن پەشىمانى، لىبۇورىنخواستن و پەتكرنى د زمانى كوردىدا
ئامادەكرن : د.شېرزاد سەبرى عەلى - د.ئەياد فەيزوللا عوسمان
دىزاين بەرگ : ملت محمد

ژمارە راسپاندنى : (D_/2481/24) ل پەرتووكخانا بىدرخانىان - دھوك 2024.

تىراژ : (500) دانە.

نرخ : (4000) هزار دىنار.

پەرتووكخانا گازى - 2024.

مافى چاپكرنى و وەشاندىنى يى پاراستىه بۇ پەرتووكى وناىت دووبارە بهىتە
چاپكرن بى دەستووردانا خودانا پەرتووكى وب نفىسىنا دەستى.

پیشگوتن

ئەڤ پەرتووکه ژ سى ڤهکۆلینان د زمانى کوردیدا پیکدهیت کو دچیتە د ناڤ بابەتى کریارین ئاخفتنى و ئەڤهژى بیاڤهکى گرنگى پراگماتیکا زمانیه. ڤهکۆلینا ئیکى ل دۆر (پهشیمانى و ستراتیجیهتین ئەوى د زمانى کوردیدا) یه کو تیدا ب تیروتهسهلى بهحسى تیگههى پهشیمانى و جوړ و ستراتیجیهتین ئەوى هاتییه کرن.

ڤهکۆلینا دووى ل سهر (ستراتیجیهتین لیبوورینخواستنى د زمانى کوردیدا) کو د ئەڤى ڤهکۆلینیدا لیبوورینخواستن ب شیوهیهکى گشتى هاتییه بهحسکرن، ل گهل ئامارهپیکرن ب لیبوورینخواستنى د پهیوهندیین ئاسۆی و ستوونیدا.

ڤهکۆلینا سییى ل سهر پهتکرنیه د زمانى کوردیدا کو د ئەڤى ڤهکۆلینیدا زیدهبارى تیگههى پهتکرنى بهحسى ستراتیجیهتین ئەوى د پیشکیشکرن و داخوازی و میهڤانکرن و پیشنیازکرنیدا هاتییه کرن.

ههژى ئاماره پیکرنیه بهیته گوتن کو ئامارهپیکرن ب ئەڤان تیگههان و ئەنجامدانا ڤهکۆلینى ل سهر ئەوان دى دەرگههى چهند ڤهکۆلینین دى ل سهر ئەڤان تیگههان ڤهکەت، نهکو ب تنى د پراگماتیکیدا، بهلکو د بیاڤى زمانقانییا دهروونی و جفاکى ژیدا. دیسان د چهند بیاڤین دى ژبلى ئاخفتنى د شیاندایه د چهند بیاڤین دى ژیدا مفا ژى بهیته وەرگرتن.

ل دوماهیكى ئارمانجا مه ئەوه قوتابییین مه یین هیژا مفاى ژى بینن و خودى خیرا ئەوى بگههینییه مه.

ناقەرۇك

لاپەر	بابەت
7-57	قەكۈلىنا ئىككى: پەشيمانى و ستراتىجىيەتتەن ئەۋى د زمانى كوردىدا
10-27	پشكا ئىككى: پەشيمانى و ھەستەن ئەۋى
10	1-1- تىگەھى كىرارىن ئاخقتنى
13	1-2- پەشيمانى ۋەك كىرارا ئاخقتنى
15	1-3- پىناسە بو پەشيمانىيى
16	1-4- تىۋورا پەشيمانىيى
17	1-5- جۈرىن پەشيمانىيى
19	1-6- فاكتەرىن كارىگەرىيى ل پەشيمانىيى دكەن
20	1-7- گىرنگىيا پەشيمانىيى
22	1-8- پەشيمانى و ھەستەن دى:
22	1-8-1- پەشيمانى و لىبۈورىنخواستن
22	1-8-2- پەشيمانى و تاۋان
24	1-8-3- پەشيمانى و بىھىقىبۈون
25	1-8-4- پەشيمانى و خەم
26	1-8-5- پەشيمانى و تۈرەبۈون
27-57	پشكا دوۋى: پەشيمانى و ستراتىجىيەتتەن ئەۋى
27	2-1- ستراتىجىيەتتەن پەشيمانىيى
31	2-2- ستراتىجىيەتتەن پەشيمانىيى د زمانى كوردىدا
59-101	قەكۈلىنا دوۋى: ستراتىجىيەتتەن لىبۈورىنخواستنى د زمانى كوردىدا - قەكۈلىنەكا پىراگماتىكى
64-79	پشكا ئىككى: لىبۈورىنخواستن و ستراتىجىيەتتەن ئەۋى
65	1-1- لىبۈورىنخواستن
67	1-2- لىبۈورىنخواستن ۋەك كىرارىا ئاخقتنى

68	1-3- پراگماتیک و لیبوریخواستن
69	1-4- په‌گه‌زین سهره‌کی یین لیبوریخواستن
70	1-5- لیبوریخواستن و ئاستین ئه‌وی
73	1-6- سهرپچی (offence) و ئاستین ئه‌وی
75	1-7- لیبوریخواستن و پیزگرتن
76	1-8- ستراتیجیه‌تین لیبوریخواستن
80-101	پشکا دووی: لیبوریخواستن د په‌یوه‌ندیین ئاسویی و ستوونیدا
80	2-1- لیبوریخواستن د په‌یوه‌ندیا ئاسویدا
86	2-2- لیبوریخواستن د په‌یوه‌ندیا ستوونیدا
103-145	قه‌کولینا سیی: په‌تکرن: کریار و ستراتیجی - قه‌کولینه‌کا پراگماتیکی
108-127	پشکا ئیکی: په‌تکرن و ستراتیجیه‌تین ئه‌وی
108	1-1- په‌تکرن
109	1-2- په‌تکرن وه‌ک کریاریا ئاخفتنی
111	1-3- تیورا پیزگرتنی و په‌تکرن
114	1-4- په‌یوه‌ندیا په‌تکرنی ب کریاریین ده‌ستپیکیفه
116	1-5- په‌تکرن و که‌لتوور
118	1-6- ستراتیجیه‌تین په‌تکرنی
128-145	پشکا دووی: ستراتیجیه‌تین په‌تکرنا کریاریین ئاخفتنی:
128	2-1- په‌تکرنا داخوایی
130	2-2- په‌تکرنا پیشکی‌شکرنی
133	2-3- په‌تکرنا میه‌قانکرنی
136	2-4- په‌تکرنا پیشنیازکرنی

هه و النامه ی کتیر

قەكۆلينا ئىككى: پەشيمانى و ستراتىجىيەتەن ئەوى د زمانى كوردیدا

پشكا ئىككى: پەشيمانى و ھەستەن ئەوى

1-1- تىگەھى كرىارین ئاخقتنى

1-2- پەشيمانى وەك كرىارا ئاخقتنى

1-3- پىناسە بو پەشيمانىيى

1-4- تیورا پەشيمانىيى

1-5- جۆرین پەشيمانىيى

1-6- فاكتەرىن كاریگەریی ل پەشيمانىيى دكەن

1-7- گرنگىيا پەشيمانىيى

1-8- پەشيمانى و ھەستەن دى:

1-8-1- پەشيمانى و لیبوریخواستن

1-8-2- پەشيمانى و تاوان

1-8-3- پەشيمانى و بیھىقیبوون

1-8-4- پەشيمانى و خەم

1-8-5- پەشيمانى و تۆرەبوون

پشكا دووى: پەشيمانى و ستراتىجىيەتەن ئەوى

2-1- ستراتىجىيەتەن پەشيمانىيى

2-2- ستراتىجىيەتەن پەشيمانىيى د زمانى كوردیدا

هه و النامه ی کتیر

قەكۆلينا ئىككى: پەشيمانى و ستراتىجىيەتتەن ئەوى د زمانى كوردیدا
پيشهكى:

1- ناقونيشانى قەكۆلىنى:

ئەق قەكۆلىنە ب ناقونيشانى (پەشيمانى و ستراتىجىيەتتەن ئەوى د زمانى
كوردیدا) يە، كو تیدا هەول ھاتىيە دان، بەھسى پەشيمانى و ستراتىجىيەتتەن
بكارھىنانا ئەوى د ئاخقتنا خەلكى گۆقەرا بەھدىنىدا بەھتەكرن.

2- ئەگەرى ھەلبژارتەن و گرنگىيا قەكۆلىنى:

گرنگىيا ئەقى قەكۆلىنى د ئەقان خالاندایە:

أ- ل دویف زانينا مە، ئەق قەكۆلىنە يا نويیە و ب تايبەت د ئاخقتنا گۆقەرا
بەھدىنىدا چ قەكۆلىنن ئەكادى ل سەر ئەقى لایەنى نەھاتىيە نقيسین.

ب- پەشيمانى ب خو بابەتەكى گرنگە د ناق زمانیدا، چونكى بەردەوام ئەق
كریارە د پرۆسەيا پەيوەندىكرنیدا دەھتە بكارھىنان.

ج- زانينا ستراتىجىيەتتەن پەشيمانىيى و پريژەيا بكارھىنانا ئەوان ژ لایى
ئاخقتنكەرىن سەنتەرى دەقۇكا دھوكى و ل دویف بگورپن دەستنىشانكرى
دبە ئەگەر كو ئەجامین ب دەستقەھاتى يین پەشيمانىيى پولى خو د
بابەتى ئارامكرنا و بېھنقرەكرنا دەروونى كەسین دلمايدا ببینن و دلمان و
لیببورینى ب دەستقەبھینن.

3- كەرەستى قەكۆلىنى:

كەرەستى قەكۆلىنى برىتییە ژ وەرگرتنا دەرپرینن پەشيمانىيى ژ
(400) تاكەكەسین ئاخقتنكەرىن گۆقەرا بەھدىنى كو دیتنا خو ل سەر
چەند ھەلوستین جياوازين پەشيمانىيى داینە. (200) ژ ئەوان سەر ب
رەگەزى نیرقە بوون و (200) دى سەر ب رەگەزى میقە بوون و ھەمى د
پیگەھشتى بوون و ھەلبژارتنا كەرەستە و دەرپرینن قەكۆلىنى ب شیوہكى
رەمەكى بوویە.

4- ریبازا قه کۆلینی:

ئه قه کۆلینه ب شیوه کی گشتی ل دیف ریبازا (وهسفی - شیکاری) هاتییه ئه نجامدان، ب پشبهستن ب شیوازی ئاماری ژبو دیارکرنا ریزهیا ههر ستراتیجیه ته کی هاتییه کرن.

5- پرسیارین قه کۆلینی:

قه کۆلین پیکولی دکهت بهرسقا ئه قان پرسیاران بدهت:

أ- ل دویف ئه وان ههلویتین هاتینه وهگرتن، ئه ری ئاخفتنکه رین زمانی کوردی ژبو ب جههینانا کریارا په شیمانیی چ ستراتیجیهت بکارهیناينه؟
ب- د ههر ههلویته کی وهگرتهدا، چ ستراتیجیهتین په شیمانیی هاتینه بکارهینان؟

5- پشکین قه کۆلینی:

ئه قه کۆلینه ژبلی پیشه کی و ئه نجامان ژ دوو پشکان پیکدهیت. پشکا ئیکی یا تایبه ته ب (په شیمانی و ههستین دی) قه، پشکا دووی یا تایبه ته ب (ستراتیجیهتین په شیمانیی د زمانی کوردیدا)، کو ئه قه ستراتیجیه ته د (10) ههلویتین ژکجودادا هاتینه وهگرتن.

پشکا ئیکی: په شیمانی و ههستین دی

1-1- تیگه هی کریارین ئاخفتنی:

کریارین ئاخفتنی ژ بابهتین گرنگین قه کۆلینین پراگماتیکی د زمانیدا دهینه دانان. ئه قجا ئه قه کریاره مه بهست و نیازین ئاخفتنکه ران پیشکیشی گوهداران دکهن و گوهدار دشیب ب ریکا ئه قان کریاران ئاخفتنکه ری باش بنیاسن و بخوینن و دیاربکهن کا چ د نیازا ئه ویدا ههیه و دقیت چ بکته و بیژیت و ل گهل چیه.

کریارین ئاخفتنی ب چالاکییه کا په یوه نډیکړنۍ دهیته هه ژمارتن کو هن و نارهنوویین ئاخفتنکهری دهر دپریت و دبیته نه گهری کار تی کړنۍ ل سهر گوهداری بکته. نه ؤ تیوره دیاردکته دهمی ئاخفتن دهیته دهر پرین ل نهوی دهمی نه گهری دانا سوپاسیه کی یان فرمانه کی، داخوازیه کی سوزه کی، لیبوورینه کی یان دهر پرینا په شیمانییه کی یان هر کریاره کا دی یا ئاخفتنی هیه. (عبدالسلام نه جمه دین و شیرزاد سهری، 2011: 238-239) که واته تیورا کریارین ئاخفتنی ب نهوی شیوهی ل پروسیسا په یوه نډیکړنۍ دنیریت کو هر ئاخفتنه کا دهیته گوتن ب هه لویسته کی دهستنیشان کریقه یا گریډایه. بو نمونه مه دحکرن دهر پرینه ل سهر رازیبوونی و په تکرن دهر پرینه ژ نه رازیبوون ل سهر تشته کی، لیبوورینخواستن دهر پرینا په شیمانییه. (محمد محمد یونس علی، 2004: 34)

تیورا کریارین ئاخفتنی ب نهوی شیوهی ته ماشه ی ئاخفتنی دکته کو نه جامدانا کاره کییه و زمان ئاخفتنه کا بی کریار نینه، به لکو هر دهمی ئاخفتنکهر دناخفیت، ل نهوی دهمی نهوی بی ب نه جامدانا چند کریاره کان رادبیت، نانکو زمان ژ کریاران پیکهاتییه نه ئاخفتنان، نه رکۍ سهره کیی نهوی ب نه جام گه هاندنا کارایه. وهکو: لیبوورینخواستن فرمانکرن و خواترخواستن و سلا فکرن و په شیمانی دهر پرین... هتد. (عبدالسلام نه جمه دین و شیرزاد سهری، 2011: 239) هره سا زمان ب رازیکرن و و په شیمانیی ژی... هتد رادبیت. زیده باری هندي ئاخفتن ب تنی ب دیارکرن و اتایا سیمانتیکی رانابیت، به لکو پتیا جاران کریاره کی دروستدکته. (شیرزاد سهری علی، 2011: 73) نانکو نه گهر نه م ب هویری ل سهر هر گوتنه کی براوستین کو ئاخفتنکهر بکار دهینیت، نه م دشین ژ دوو لایه نین جیاواز ژ لای و اتایقه سه حکهینی، کو دوو و اتایین جیاواز ب

خوڤه دگريت، ئه وژى واتا (دهرفه) يان گشتييه و واتايا قهشارتى كو پيڭهاتييه ژ سهرهلدانا كارهكى. (قيس كاكل توفيق، 1995: 39)

سيړل ئيك ژ زمانقانيږ گرنه كو ب پوليڼكرنا كرياريږ ئاخفتنى ل (1976) رابووى كول خواري دي د چهند خالهكاندا هيڼه دياركرن:

1- پيشكيښكرن (representative): كريارهكا زمانيه، ئاخفتنكه ر ل دويښ باوهره خو هندك زانياريان پيشكيښدكهت. راستى و دروستيا ئهقان زانياريان د شياندايه ژ لايى كهسيږ بهرانبهرفه بهيږ ههلسهنگاندن. بو نمونه دهى ئيك دياربكهت (نازاد قوتابييهكى زيركه). ل قيړى ئاخفتنكه ههولدهت باوهرىي بو كهسيږ بهرانبه دروستبكهت كو نازاد يى زيركه. بهلى دبيت هه مى هه قپوليږ نهوى ل سهر ئهقى بوچوونى د رازينه بن و دبيت ل دهڤ هندهكان يى باش بيت و ل دهڤ هندهكيږ دى يى خراب بيت. ئانكو ل قيړى مه دقيت ئامارهيى ب ئهقى جوړى بدين كو زانيارييږ دهيڼه پيشكيښكرن، دبيت د راست بن و دبيت نه دروست بن.

2- ئاراستهكرن (directives): د ئهقى كريارا ئاخفتنيډا ئاخفتنكه ر كول دويښ ههزا خو گوهدارى ئاراستهى ئهجامدانا كارهكى دكهت. بو نمونه: (په رتووكى بهينه). ئهڤ دهربرينه بو مه دياردكهت كو ئاخفتنكه رى فه رمانهك يا ل گوهدارى كرى ژبو هينانا په رتووكى. ئانكو ئه دشيږ بيژين گوهدار ل دويښ ههزا ئاخفتنكه رى يى هاتييه ئاراستهكرن ژبو ئهجامدانا كارهكى. باچ و هارنيس (47, 1979) د نهوى هزيډانه ئاراستهكرن ب نيشاندانا ههلويسيږ ئاخفتنكه رى ژ بو هندك كرياريږ چاههريكرى يږ گوهدارى رادبيت.

3- دروستكرنا په يمانان (commissives): جوړهكى دى يى كرياريږ ئاخفتنييه كو ئهجامدانا نهوى دكه قيته د پاشه روژيډا. ئانكو ئه دشيږ

بيژين ئەڤ جوړه كړياريه مه بهست و نيازنا ئاخفتنكهر ييه ل سهر ئەنجامدانا كاره كي د پاشه روژيدا. بو نمونه (سوزدان، نيهت، ههره شهكرن).

4- دهربرينا ههستان (expressive): د ئەڤي كړياري ئاخفتنيډا ئاخفتنكهر دهربرينا ههست و ئاره زوويين خو دكهت بهرانبهر ئهوي بارودوخي بوويه ئەگهري هندی كارتتيكرنه كا سايكولوژي ل سهر هاتيه كرن كو ب هندهك بارودوخين ههستدار دهينه هژمارتن. بو نمونه (پيرو زباهيكرن، ليبورينخواستن، سوپاسيكرن و په شيماي، ب خيرهاتن)

5- راگه هاندن (Declaration): ئەڤ كړياري ئاخفتني ژ دهربرينين مهزن دهينه هژمارتن. ههر دهمي دهربرينه كا ژ ئەڤي جوړي ژ لايي ئاخفتنكهر يقه دهيته گوتن، دبسته ئەگهري هندهك پويدانين كاريگهر و مهزن و جهي گرنگيپيداني. ژ بهر ئەڤي چهندي دقيت ئاخفتنكهر ي بهلگه و ئالاڤين راست و دروست ل بهر دهست ههبن ژبو ئەنجام گه هاندنا ئەڤي جوړه كړياري. ژ ئەوان دهربرينان ژي ههلاكرن و ههراكرن كو ل دويڤ ئايديو لوجي و په رتوو كين ههر ديانه ته كي د شياندايه بهلگه ل سهر ههراكرن و ههلاكرنا تشتان بهينه دياركرن. ههروهسا راگه هاندنا شهري ژي دبسته ئەگهري هندی پيشهاتين مهزن و كارتتيكهر ل دويڤرا بهين. هندهك ژ ئەوان كړياريان (ماركرن، ههلاكرن و ههراكرن، راگه هاندنا شهري).

1-2- په شيماي وهك كړياري ئاخفتني:

په شيماي- regret دبست بهيته نياسين ب ريكا ئهوي كو كه سه كي دشيا تشته كي باشتريان برياره كا دروستر ئەنجامبدهت، بهلي ئەو هو كاري ئهوي چهندي بوو كو نه هامه تي و نه دروستي په يداببيت. ئەو كهس ههست ب په شيمايني دكهت، ئهوي كو بو ئهوي ديار دبست كو دهر ئەنجام دا باشتربن، ئەگهري ئهوي ب شيويه كي دي ئەنجامدaban. هندی په شيمايني ژ نه خوشترين ئەزمونين ژيانا تاكه كه سي دهيته ههژمارتن، چونكي وهكو

ئېك ژ كړيارين تيکچوونا پوخساري پوزه تيقي ئاخفتنکهری دهیته دیتن کو
 ههستکرنه ب تاوانباری و بهرپرسياره تيبي. (Abd & Aameedi, 2022:45)
 په شیماني ل دویف تیگه هشتنا (Searle) وهك كړياره كا
 ئاخفتنی یا دهربرینین ههستان (expressive) هاتییه ههژمارتن، چونکی
 نهؤ جوړه دهربرینه باس ل بارودوخه کی دهروونییی مروقی د حاله تی
 راستیییدا دکهت، نهجامدانا نهوی کاری ژی ب دهربرینا نهوی بارودوخی
 دهروونی دهیته ههژمارتن، ب واتایه كا دی نهگهر باس ل په شیمانییی
 بکهین، په شیمانکهر دکه قیته د بارودوخه کی دهروونیدا کو نهو حاله تی
 راستییی بو نهوی دیاردبیت و ل دهمی په شیمانییا خو دیاردکته، نهو
 په یف و لقینین په شیمانکهری ب دهربرینین بارودوخی دهروونی کو ب
 دهربرینین ههستان هاتینه ناقرن، دهینه ههژمارتن. په شیمانی وهکو
 ههسته کی نه رینی و مه عریفیه کو تاکه کهس خه یالدهکته یان بو نهوی
 دیاردبیت کو نهو بارودوخی نوکه په یدابووی دا باشتربیت، نهگهر کار ب
 شیوهیه کی جوداتر هاتبا نهجامدان. (Guiraud et al, 1035 – 1034)
 هندي دهربرینین ههستان کو په شیمانی ب ئېك ژ نهوان دهربرینان دهیته
 ههژمارتن، دقیت نهؤ ههر دوو بارودوخین ل بنی ههبن، ههتاكو بشین بیژین
 نهؤ کړیاره دهربرینا ههستانه، بارودوخی ئیکی یی راسته قینهیه کو تییدا
 ئاخفتنکهر د بارودوخه کی دهستنیشانکریدا دانپیدانی دکهت. یی دووی د
 حوکمدانیدا دهیته دیتن، ل گهل کاریگه رییا نهوی بارودوخی ل سهر نهوی
 کهسی تووشبووی یان پی کاریگه ربووی. (Abd & Aameedi, 2022:45)
 کو نهؤ ههر دوو بارودوخه د کړیارا په شیمانیییدا دهینه دیتن، نهوژی دهمی
 تاکه کهسی په شیمانبووی دانپیدانی چ بو خو ب خو یان بو کهسی بهرانبهر
 دکهت. ههروهسا د بارودوخی دووییدا تاکه کهس برپاری ددهت و
 په شیمانییا خو دیاردکته و ل گهل دیارکونا نهوی بارودوخی چ ب

شیوهیهکی راستهوخو بو کەسی بەرانبەر یان د سەر و سیمایی
پەشیمانکەریدا دیاربیت.

کریارا پەشیمانیی زۆربەیا جارن ب ریکا ھندەک پەیف و
دەستەواژەیی (خۆزی، ئەگەر) دەیتە دەربەرین کو ئەق دەربەرینە ژبو
بیئومییدی و نەئارامییا تاکەکەسی ژبو ب دەستقەھتەنا دەرنەجامین
نەدلخواز دەینە بکارھینان، ھەرودەسا پەشیمانی ب شیوهیی جیاوازل
دويف بارودوخ و ناقرۆکا ئاقتنی دەیتە دەربەرین. بو نمونە ئەو
دەربەرین پەشیمانیی ئەوین بو کەسەکی بیانی یان ل جەھەکی فەرمی بەینە
گوتن دی جیاوازلن ژ ئەوان دەربەرینان یین د ناقرەرا دوو ھەقالاندا دەینە
گوتن. (Abdulrahman & Abdulrahman, 2023: 403)

1-3- پیناسە بو پەشیمانیی:

ھەر ئیک ژ مە ھندەک جارن تووشی بارودوخەکی دبیت، ئەوژی ژ
ئەگەری ئەنجامدانا کارەک یان بریارەکا پیشوخت. ھەر چەندە ئەو بریار
یان کاری سادە ژی دبیت، بەلێ ئەگەر دەرنەجامی ئەوی، نەئارامیی ل دەق
تە پەیدابکەت، ئەق جوړی ھەستکرنی ب نەئارامیی، ب پەشیمانی دەیتە
نیاسین.

(Zeelenberg) پیناسەیا پەشیمانیی دکەت کو پرویدانەکا دلئیش و
ھەستین نیگەتیقە، ل گەل لومە ژخوکرن و ھەز و قیانەکا پوھن ژبو
گوھوړینا بارودوخی پەیداووی. ھەرودەسا ئەو زیدەتر دیاردکەت کو
پەشیمانی ھەز و خەیاڵ و ھەستین تاکەکەسینە کو پەیدادبن ژ ئەنجامی کو
ئەگەر بریارەک یان کارەکی دی ل جەھێ ئەوی ھاتبا ئەنجامدان، دا ئەنجام ب
شیوهیهکی باشتربن. (Dian, 2019: 112)

په شیمانی ههسته کې خه مباری و نه ئارامیییه ژ تشته کې نه دروست و دلئیش یان شاشییه کا کهسهک ئه نجامدایت و دخوازیت کو ئه و تشته یی جیاواز و باشتربیت ژ ئه فا نوکه هه ی. (Abd & Aameedi, 2022:45)

په شیمانی دوخه کې میښکی و دهروونییه، ههسته کې سروشتییه، ههستکرنا ب دلته نگییییه کو تاکه کهسه دبینیت، ل دهمی بو ئه وی دیاردبیت کو دهرئه نجامین ئه و کاری ئه نجامدای د خرابن یان ئه و بریارا دای یا دروست نینه. (Abdulrahman & Abdulrahman, 2023: 397)

1-4- تیورا په شیمانیی:

تیورا په شیمانیی ب تیوره کا پراگماتیکی دهیته نیاسین کو فشاری دئیخیته سهر ههستین مروقی ل گوره ی ئه و رفتهارین مه د دهو روبه ره کیدا کو پیشوهخت ئه نجامداین. ژ لایه کې دیقه ئه و تیوره گرمانه یا ههستکیکرنی ژبو ئه و تشته مه ئه نجامدای (Feeling is for doing) دکته، ژ بهر ئه قی چهندي پراگماتیک یا گرنگه هه بیت ژبو زانینا هوکارین دروستبوونا په شیمانیی و کیژ ژ ئه وان رفتهارین هانا په شیمانبوونی ددهن، ههروهسا دی چهوا بریاران د پاشه روژیدا دت. (Zeelenberg & Pieters, 2007: 4)

تیورا په شیمانیی باس ل دوو گرمانه یان دکته. یا ئیکی دهمی بریارهک ببیته ئه گهری هندي کو دهمی تاکه کهسه بهه لسه نگینیت، ههست ب په شیمانیی بکته، چونکی بریارهکا دی دشیا هندهک ئه نجامین باشترب دهستخوځه بهینیت، ههروهسا ئه و تاکه کهسه دلخوش ژی دبیت، ب بریار و دهرئه نجامین ددهت. یا دووی تیورا په شیمانیی دیاردکته کو تاکه کهسه دی پیشبینیا ئه فان ههستین بووری کته و پیشوهخت دی بو ئه وان ههستین ئه وی ههز بو هه ی گوهوریت. (Gelberg, 2002: 183-184) ب واتایهکا دی تاکه کهسه د ناخوځا دی هزر د ئه وان هه می ههستاندا کته، ل

دهمىٰ كو بپر يار يان كار ئه نجامداى، چونكى ئه و دزانيت ئه و كار دابيتته
 نه گهرىٰ په يدابوونا ئيك ژ ئه وان هه ستان ل دهف ئه وى و د دويقدا، ئه و تاك
 هزر د ئه وى هه ستيدا كهت يىٰ كو ئه وى حهز بو هه و دقيا ب دهستقه
 بهيت، ژ بهر ئه قىٰ چه ندىٰ دكه قيته د ئه قىٰ بارودوخىٰ په شيمانىيىدا.

تيورا په شيمانىيى ديار دكهت كو په شيمانى پره كه د نا قبه را بوورى و
 پاشه روژيدا، ئه وژى د دهمىٰ نوكه دا. (Zeelenberg & Pieters, 2007: 4)

كه واته ئه م دشين بيژين، چونكى په شيمانى دهر ئه نجامىٰ كار و
 بپاره كييه كو د بووريدا هاتبيتته ئه نجامدان و ئه نجامه ترس و دوودلى و
 نه ئاراميا ئه وى بو هندىٰ دچيت كو ئه ف چه نده د پاشه روژيدا دووباره نه بيت
 كو هه ولددهت ريكه چاره سه رييان بو ببينيت، دكو ئه و دوخ بو ئه وى دووباره
 نه بيت، چونكى په شيمانى ب خو د دهمىٰ نوكه دا دهيتته ئه نجامدان، واته
 هزر كرن د بوورى و پاشه روژيدا ب ريكا دهمىٰ نوكه دهيتته كرن، له ورا
 په شيمانى ب پرا بوورى و پاشه روژىٰ دهيتته نا فكرن.

1-5- جوړين په شيمانىيى:

قه كولهر ل دويق خواندنا ئه وان بو ئه ده بياتين گريداى په شيمانىيىقه،
 هه روه سا ل دويق كو چه ندين ساله د بوارى زمانيدا كاردكه ن شياننه چه ند
 جوړه كان ل په شيمانىيى بدن ديار كرن وه كول خواري ديار دبیت:

1- په شيمانىيا تاك لايه نه:

د ئه قىٰ جوړىٰ په شيمانىيىدا ب تنىٰ كه سهك به شداره كو دابه شى دوو
 جوړان دبیت:

ا-ل گهل خو ئاخفتن: د ئه قىٰ جوړيدا، په شيمانىبووى، ب ريكا دهر بپرينين
 په شيمانىيى ل گهل خو دئاخفيت و ديار دكهت كو ئه و كار و بپارا ئه وى
 داى يا دروست نه بوويه، كه واته ل قيرى ئاخفتنكه ر دهر بپرينا خو ئاراسته وى

كەسى بەرانبەر ناكەت، بەلكو ئاخقتا ئەوى ب تنى بۇ ئەوى دەربارەى
كارىن ئەوى ب خويە.

ب-دياربون د پۇخساريدا: گەلەك جاران د رۇخسارى پەشيمانبويدا
نيشان دياردين كو ئەڧ كەسە يى پەشيمانە د ئەوان كار و بريارين هاتينه
كرندا، چ ئەو كارو بريار ژ ميژوويا ئەوان يا دوير يان نيزيك بيت، دەمى
پەشيمانبووى هزر د ئەواندا دكەت، كارتىكرنى ل پۇخسار و سەر و
سيمايى ئەويدا دكەت. وەكو سەر هەژاندن، ليڧگفاشتن، ئاھ هەلكيشان
...هتد كو ل دويڧ كەلتورين جياواز نيشانين جياواز ژى د پۇخسارى
پەشيمانبووياندا دياردين. (Hussein, 2016: 698 - 699)

2-پەشيمانىيا دوو لايەنى:

د ئەڧى جورى پەشيمانىيىدا دوو لايەن تيدا د بەشدارن، كەسى
پەشيمانكەر و كەسى بەرانبەرە.

ا-پەشيمانىيا ب نەچارىي: ل قيرى ئاخقتنكەر نەچار دبىت بۇ كەسین
بەرانبەر دياربەكەت كو سەرەراى نەپەشيمانىيا ئەوى، بەلى نەچار دبىت، ل
سەر ئەو كار و بريارين ئەوى ئەنجامداين، پەشيمانىيا خو دياربەكەت، چ ب
رېكا ليبورينخواستنى بيت يان دياركرنا پەشيمانىيى ب شيوہيەكى
راستەوخو بيت، داکو كەسین بەرانبەر رازيبكەن و پەيوەنديين خو هەر ب
باشى بهيلن. بۇ نموونە ل دەمى فرمانبەرەك كارەكى نەدروست
ئەنجامبەدەت و بۇ رېڧەبەرى دياربەكەت كو يى پەشيمانە، يان تاوانبارەك بۇ
دادوهرى دياربەكەت كو يى پەشيمانە ل سەر ئەو كارى ئەوى ئەنجامداى، يان
دياركرنا پەشيمانىيى ل دەڧ زارۇكان بۇ دەيك و بابان و گەلەكىن دى...هتد.

ب-پەشيمانىيا راستەقىنە: د ئەڧى جورى پەشيمانىيىدا، ئاخقتنكەر
تووشى دوودلى و نەئارامىيەكى دبىت و ب دروستى هەستىيدكەت كو ئەو
كارين ئەوى ئەنجامداين، كيماسى هەنە و دروست نەهاتينه ئەنجامدان و د

شیاندايه باشتري بان ئەگەر ب شیوهیهکی دی هاتبانه ئەنجامدان، ل څیری
ئاخفتنکەر ب راسته‌قینه‌یی و بی مه‌به‌ست په‌شیمانییا خو دیاردکەت. بو
نمونه:

-من چ ب سهری خو هینا، خوژی ل ده‌ستپیکي ئەز هاتبامه څیری.

-خوژی ژ خیرا خودیرا ئەو پومان من نه نفیسابا.

ج-په‌شیمانییا نه‌راسته‌قینه: د ئەڅی جوړی په‌شیمانیییدا، په‌یڅ و
ده‌سته‌واژه‌یین په‌شیمانییی ده‌ینه بکاره‌ینان، به‌لی مه‌به‌ست ژی ئەو نینه کو
ئاخفتنکەر په‌شیمانه ل سهر ئەوان کار و کریاران، به‌کو دبیت کو ب
شیوه‌یه‌کی ترانه‌پیکریقه ئەوان په‌یقان بکاره‌ینن، به‌لی مه‌به‌ستا ئەوی
به‌روڅاژی په‌شیمانییی بیت. وه‌کو ل ده‌می که‌سه‌ک ترومیله‌کی بکریت و یا
ب دلی ئەوی بیت، هه‌څالی ئەوی پرسپاری ژی بکه‌ت و بیژیت:

ک-1: تو‌یی په‌شیمانی ته ئەڅ ترومیله کری؟

ک-2: وووو ئەری ئەز گه‌له‌کی په‌شیمانم. (ل گه‌ل هندەك دەرپرینن
سه‌روچاقان کو دیاردبیت مه‌به‌ستا ئەوی به‌روڅاژییه و په‌شیمانی نینه).

1-6-فاکته‌ریڼ کاریگه‌رییی ل په‌شیمانییی دکهن:

1-ب‌پ‌یار: ب‌پ‌یاردان تا پاده‌یه‌کی زور کاریگه‌رییی یا ل سهر په‌شیمانییی
هه‌ی، ئەگەر ب‌پ‌یار یا مه‌زن بیت و ئەنجام ب شیوه‌یه‌کی جیاوازه‌ات، ل ئەوی
ده‌می دی په‌شیمانی ژي گه‌له‌ک یا بلند بیت. هه‌ر ب‌پ‌یاره‌کا مروڅ بده‌ت، د
شیاندايه دهرئه‌نجام یی پوزه‌تیڅ یان یی نیگه‌تیڅ بیت کو باشی و
خرابییی هه‌ر دووکان وه‌که‌ه‌څ د دویڅ خو‌دا ده‌ینیت، په‌شیمانی ژ ئەنجامی
ئەوان دهرئه‌نجامین نیگه‌تیڅ په‌یدادبیت و ب تایبه‌تی ژي ل ده‌څ ئەوی
که‌سی یی کو هزر و خه‌یال د لایه‌نی نیگه‌تیڅی ئەویدا نه‌کری.

2-که‌سایه‌تی: په‌شیمانی ژ که‌سه‌کی بو ئیکی دی یا جیاوازه، هندەك که‌س
یین هه‌ین، به‌رده‌وام ل سهر گه‌له‌ک تشتان په‌شیمان دبن، دبیت ل سهر

ساده‌ترین پرویدان یان کی‌شه‌یه‌کیْ په‌شیمانیه‌کا زور ل ده‌څ ئه‌وی که‌سی په‌یدابیت، د به‌رانبه‌ردا هنده‌ک که‌سین هه‌ین، زور ب زه‌حمه‌ت په‌شیمان دین، ئه‌گه‌ر ل سه‌ر ده‌رئه‌نجامین بریاره‌کا مه‌زن ژی په‌شیمان ژی بن، دبیت کارتیکرنا ئه‌ویْ په‌شیمانیه‌کیْ ل ئه‌وی که‌سی دیارنه‌بیت. (Dian, 2019: 112-113)

1-7- گرنگیا په‌شیمانیه‌کیْ:

هه‌ر چه‌نده په‌شیمانی کریاره‌کا ده‌روونیا کارتیکه‌ره ل سه‌ر هه‌ستین تاکه‌که‌سی کو ده‌لیقا ئه‌ویْ چه‌ندی یا هه‌ی ببیته ئه‌گه‌ریْ دوودلی و خه‌موکیی، به‌لی سه‌ره‌رای هنديْ تاکه‌که‌س دشیت مفایه‌کیْ زور د گه‌له‌ک بوارندا ژ په‌شیمانیه‌کیْ وه‌رگریت. هه‌ر وه‌کو (Zeelenberg & Pieters) دیاردکه‌ن کو په‌شیمانیه‌کا ب هه‌ستدار گه‌له‌ک یا گرنگه د کریارا فیروونی و دانا بریاراندا، چونکی هه‌ستن تاکه‌که‌سی ژبوْ ئه‌نجامدانا کاران پالده‌ن، هه‌روه‌سا هه‌ستین مروقی د هاندانا ئارمانجین ره‌فتاریدا ل ده‌څ قوتابیان ئیکه‌م و سه‌ره‌کیتیرین کو هه‌ر هه‌سته‌کیْ تایبه‌ت د شیاندایه ره‌فتاره‌کا تاکه‌که‌سی ب ریکه‌کا جودا هانیده‌ت. نه‌خاسمه کریارا په‌شیمانیه‌کیْ ل سه‌ر هنده‌ک ره‌فتاران، تاکه‌که‌س د شیاندایه ئه‌نجامین باشت د پاشه‌روژیدا ب ده‌ستخوځه بهینیت. هه‌ر وه‌کو (March) دیاردکه‌ت کو د هه‌می بریاراندا تاکه‌که‌س ده‌ستپیکيْ هزر د ئه‌ویْ چه‌ندی دکه‌ت کو د پاشه‌روژیدا ئه‌نجامین ئه‌ویْ دیْ چ هه‌ست ب ئه‌ویْ به‌خشن، ژبه‌ره‌ندی د بارودوځه‌کیْ ب ئه‌قی ره‌نگی ییْ دوودلی و خوځانه پاش ژ په‌شیمانبوونیْ دیْ زانیاریین ب بها ژبوْ ده‌ستنیشانکرن و ئه‌نجامدانا ره‌فتاران د پاشه‌روژیدا ب تاکه‌که‌سی به‌خشن. (Nicolle, 2010:10) که‌واته ئه‌م دشین بیژین په‌شیمانی وه‌کو پالده‌ره‌کیْ به‌یزه ژبوْ تاکه‌که‌سی د دانا بریار و ئه‌نجامدانا ره‌فتار و کارین دروستدا، چ به‌ری یان پشتی ئه‌نجامدانا کار و ره‌فتاران

بیت. ب واتایه کا دی، تاکه کەس پێش کاره کی یان رهفتاره کی نهجامدهت یان بریاره کی بدهت، دی ههولدهت کار ب شیوهیه کی دروست ب پێقه بچن کو د پاشهروژیدا نهبیته نهگهری پهشیمانیی د ئهوی کاریدا، ههروهسا پهشیمانبوون پشتی نهجامدانا کاران ژێ گرنگییه کا زور د چارهسهرکرنا ئهوی بارودووخیدا ههیه و ههولدان د ئهقی باریدا کو ببیته نهزموون و سهروهره کا دووباره نهبیته و د داهاتیدا ب شیوهیه کی باشتربهیته نهجامدان.

د ئهقی بواریدا هندهک ستراتیجیهتین هاریکار هه نه ژبو خو قورتالکرنی ژ خه موکییا پهشیمانیی. ئه وژی نهقه نه:

1- چارهسهرکرنا ئاریشهیی: ل قیری تاکه کەس دی ئاریشه و نهگهرین پهشیمانیی دهستنیشانکهت و دی ل پیکه کی ژبو چارهسهرکرنا ئهوان گهریته. بو نمونه نهگهر قوتابییهک هه بیته ژ کیم خواندن پشهشیمانبیت کو نهجامی نهزموونی باش نهبوویه، ئه و دشیته خستهیه کی پروژانه یی خواندن بو خو بدانیته ژبو هندی نمرهیه کا بهرز د قوناغا داهاتیدا ب دهستخووه بهینیت.

2- گوهرپینا دیتنا بارودوخی: ئه و ستراتیجیهته ئه و تاکه کەس پی رادبیت، ئهوی هزر و دیتنین پهشیمانیی ژبو بریاره کی یان کار و رویدانه کی ههین و دگوهرپیت، ئهقه ژێ دبیت ب پیکا سهرنجدانا لایهنین ئه رینیین بارودوخی بیت یان دووباره لیکدانا ئهوی بارودوخی ب ئه رینی و هزره کا پوهنتر و باشتربهیت. بو نمونه نهگهر کەسهک پهشیمانبیت کو ئه و ترومبیلایه ئهوی قیای بکهریت کو هاتبیه فروتن، ل قیری ئه و دشیته هزر بکهت کو ئه و دشیته ب ئهوی پارهی ترومبیله کا ژ ئهوی باشتربهکهریت، یان کاره کی باشتربه ئهوی پارهی بکهت و پارهی قازانچ بکهت.

3- پښتو ښارستان: ټاکه کس ب پښتو ته کنیکښ خو ټارامکرنا میښکی و هندک راهینان و هکو یوگا و هندک لقینښ جهسته یښ دی کو بشیت میښکی خو ټارامبکته و شیان زالبوونی ل سهر ههستښ نه ریښی هه بیت، که واته ټاکه کس ل سهر خو کاربکته، ډاکو بشیت دهر وونه کی ټارام بو خو په یدابکته و نهو بیزاریا ل دهق په یدابووی ژ نه جامی نهوی په شیمانیی خو ژي پرگار بکته. (Abdulrahman & Abdulrahman, 2023: 403)

1-8- په شیمانی و ههستښ دی:

په شیمانی وه کریاره کا ههستان، تیکه لی و نیزیکی ل گهل چند کریاره کیښ دی یښ ههستانقه ههیه، د هندک بارودوځاندا و د ئیکدهمدا دوو یان پتر ژ نهوان ههستان ل دهق ټاکه کس په یدادبن، ژبه نهوی چهندی دی ټاماره یی ب نهوان جوړی ههستان دهین، ل گهل بهرچاقرنا په یوهندی و جیاوازییا نهوان ل گهل په شیمانیی. وهکول خواری دیاردبیت:

1-8-1- په شیمانی و لیبورینخواستن:

نهق هر دوو زاراقه د زور دهماندا تیکه لدبن و ئیک و دوو تمامدکن و ل جهی ئیک دهینه بکارهینان، د هر دوو کریاراندا ټاکه کس ههستی خه مبارییی ژ نهگه ری نهجامدان یان سهرنه که قتن د نهجامدانا تشته کیدا ل دهق نهوی په یدادبیت، ههروهسا گهلهک جاران ژي وهکو ستراتیجیه ته کا لیبورینخواستنی هاتییه بکارهینان. (Aposolovska, Neshkovska, 2020: 6) بو نمونه (نهزی په شیمانم ل سهر نهو کاری من کری.) د نهقی نمونه ییدا ناخفتنکر ب پښتو دهرپرینښ په شیمانیی داخوازا لیبورینی ژ که سی بهرانبهر دکته، به لی ژ لایه کی دیقه، نهق هر دوو زاراقه دوو تیگه و کریارښ ژيگجودایښ دهرپرینښ ههستان کو هر ئیک خودان دهرپرین و ستراتیجیه تیښ خویښ تایبه ته و د بارودوځین جیاوازا ب شیوازیښ جودا

جودا دهینه بکارهینان. دیسان لیوورینخواستن دبیت بهرپرسیارهتییی رابکته یان ژی رانهکته ژبوئو پویدانا هاتییه نهجامدان، بهلی پهشیمانی ب تنی دهربرینهکا ههقسوزیییه. ههروهسا پهشیمانبوون ههستهکی ناخوویییه کو تاکهکس پهشیماندبیت بو تشتهکی شاش نهجامدبیت یان تشتهک ژبیرکربیت، بهلی لیوورینخواستن دهربرینهکا دهرهکییه و دانپیدانه چ ب نقیسن یان ب زارهکی، ژبهه ئهوی کهسی تشتهکی شاش نهجامدایه یان تشتهکی دروست ب نه تمامی هیلایه.

1-8-2- پهشیمانی و تاوان (Guilt):

زاراڤین نهقان هه دوو کریاران گریډای ههستین مروقییه و تارادهیهکی نیژیکی ئیکن، هه وهکو (Gilovich & Medvec) دیاردکهن کو ههستکرن ب پهشیمانییی تارادهیهکی زور یا تامدایه ب ههستی تاوانییه. (Gilovich & Medvec, 1995: 393) چونکی ژبهه ئهوی تاوان یان گونهها تاکهکس نهجامدای، ههستی تاوانی یان پهشیمانییی بو پیدابوویه. بو نمونه: نهگهه خوارنهکا ئیکسپایر دمالدا بمینیت و زاروک بخوت و پی ژههراوی ببیت، ل قیری دبیت چنه هزر بکهین کو دایک دی دهربارهی خهمسارییا نهوی پهشیمان بیت، یان ژی دایک دی ههست ب تاوانی کهت کو نهو نهگهه نه ژاروک ژههراوی بووی. ههروهسا دبیت دایک هه دوو ههست ل ده ژ پیدابن. کهواته نهقان هه دوو تیگههان پهیوهندییهکا توند و تول ل گهل ئیک ههیه، گلهه جارن تهغلی هه ژ دبن و ل جهی ئیک دهینه بکارهینان.

ژ لایهکی دیقه نهگهه نه سهحهینه نهوان جییاوازییان د ناڤههرا نهقان هه دوو کریاراندا دی بینین، پهشیمانی یا گریډایه ب نهوان بریارانه نهوین دهرنهجامین نهباش بیکو تو ههستیپکهی کو دی پویدهن، ل دویق خو دهینن، بهلی تاوان ژبوئو نهوان بریارانه یین کو دهرنهجامین نهباش ل گهل کو

ب ټاگه‌هې وب هه‌سټپيکړنا ته پړويددن. هه‌روه‌سا خاله‌کا دی د بوورينا وه‌ختیدا د شياندايه تاوان ببيت په‌شيماڼی. (Alliance of hope forum, 2023:1) بو نمونه ل ده‌می پړويدانه‌ک ب سه‌ری ټاکه‌که‌سی ده‌یت کو کارټيکړنا نه‌وی يا مه‌زن بيت و شاشی ژ نه‌وی بيت، ل ده‌سټپيکا پړويدانی و ټاکو ده‌مه‌ک دبووريت هه‌ستکرن ب تاوانی ل ده‌ډ نه‌وی ټاکي په‌يدابيت، پشتی بوورينا ده‌مه‌کی ژور نه‌و هه‌ستکرن ب تاوانی دبنه‌چهند په‌شيماڼييه‌ک ژبو نه‌وان کار و پړيارين نه‌وی ټاکي داين. ديسان (Crawford) دياردکه‌ت کو د په‌شيماڼييدا ټاکه‌که‌س دان ب شاشييا خو دانيت. به‌لی تاوان نه‌وه کو ټاکه‌که‌سين دی پيکولی دکهن کو نه‌م هه‌ست ب شه‌رمی بکه‌ين. ديسان پيشنيازدکه‌ت کو پيدقييه ټاکه‌که‌س ژ شاشييين خو فيرببيت، واته ل ده‌می تاوانه‌ک و پړياره‌کا خه‌لت دده‌ت، ټاکه‌که‌س دقيت هه‌ستکرن ب شاشييين ل ده‌ډ په‌يدابيت، ډاکو ل جهی نه‌وی شاشييا نه‌جامدای هه‌ولده‌ت کاره‌ک و پړياره‌کا باشت د پاشه‌روژيدا بکه‌ت. ل څيري نه‌و ټامارهيی ب هندي دده‌ت کو نه‌و هه‌ست ل ده‌ډ ټاکه‌که‌سی ب هه‌ستی په‌شيماڼييين ده‌يته نياسين. (Crawford,2023:1)

2-8-3- په‌شيماڼی و بيهيقيبوون (Disappointment):

په‌شيماڼی و بيهيقيبوون ب دوو هه‌ستين نيگه‌تيډ ده‌ينه هه‌ژمارتن، ل ده‌می کو نه‌جامين پړيارين گرنگين ټاکه‌که‌سی ب شيوه‌يه‌کی نه‌باش و نه‌دلخواز ده‌ستقه‌به‌ين، د هه‌ردوو کړياراندا نه‌و تشت و پړويدانين جياواز په‌يداين. (Zeelenberg et all, 2010:221) بو نمونه ده‌می ټاکه‌که‌سه‌ک خانويه‌کی دکريت و بو ماوی چهند هه‌يغه‌کان تيډا دمينيت، ل نه‌وی ده‌می هنده‌ک ټاريشه د خانيدا دياربين و بهايی خانی دابکه‌قيت، ل

دویف بازاری، ل قیږی ئەڅ تاکه کهسه هم ههستی بیهقیبونی و هم ههستی په شیمانیی ل دهڅ په د ادبیت.

ئەڅ ههردوو زارهڅه د ناڅه روکا کریاری و کاریگه ریا هاندانی د جیاوازن. ههردو (Zeelenberg) و ههڅالین ئهوی دیاردکن کو په شیمانی و بیهقیبونی ب شیوهیه کی توند ب چالاکیین ههڅبهش و هاندانا ئارمانجانڅه د گریډاینه. بیهقیبونی یا گریډایه ب ههستی بیهزییا تاکه کهسیڅه کو رادبیت ئهوی بارودوخی بو په دابووی پشتگوو دهاقیږیت، بهی چ پیکولا د دویڅا ناکهت. بهی په شیمانی گریډایه ب ههستی خو تومه دبارکرنیڅه و رابوونه ب چاره سه کرنا شاشیین خو یان کهسه کی و مهیلا ئهوی پتر بهرهڅه هزرکرن و چاره سه کرنا ئاریشه یا بووریڅه دچیت. (Zeelenberg et al, 228: 1998) کهواته جیاوازییا ئهڅان ههردو تیگه هان ژ ئهوی چهندی دیاردبیت کو د بیهقیبونیڅا، تاکه کهس دهمی دکهڅیته د ئهڅی بارودوخیڅا کارتیکنه کا نه رینی ل سهردوونی ئهوی دکهت و د شیا نا ئهویڅا نینه، ئهوی کارتیکنی و ههستی خو بهرهڅ پیشچوونا ئهوی بارودوخی یان ئهوی پویدانی ببهت، بهلکو ههمی ههولا تاکه کهسی دی ئهو بیت کو خو ژ ئهوی بارودوخی بیهقیبونی پرگار بکهت. بهی په شیمانی یا گریډایه ب ههستکرن ب شاشیه کی کو ئه نجامدبیت و ههولدانه بو خو پرگارکرنی ژ ئهوی بارودوخی و ب ریکا څه دیتنا چاره سه ریا یان کو دووباره نه بیت یان د پاشه روژیدا بهیته چاره سه رکرن.

1-2-4- په شیمانی و خه (sadness):

ئەڅ ههردوو کریاره د بهرنیاسن کو بیزارکرنی ل دهڅ تاکه کهسی په د ادکن کو ژ ئه نجامی خه مه کی یان شاشیه کی په دابوینه. هندي په شیمانییه تاکه کهس هزردهت و خه دهڅ په د ادبیت، چونکی ئهو بریار

يان كارى ئەوى ئەنجامداي ل جەي ئەوى يا باشتەر ھەبوو كو نەدبوو ئەگەرى
 كو ئەۋ خەمە ل دەۋ پەيدا بىت، بەلۋ خەم ئەو ھەستى نەخۇشە كو
 تاكەكەسى ژبوۋ نرخاندنا ئەوى، دەرئەنجامەكى نىگەتيف ھەيە، ئەو ھەستى
 خەمى كارۋەدانەكە بوۋ ئەوى دەرئەنجامى ب خو، بىي ھىچ جۆرە
 پىشېبىنىكرن و شروۋقەكرنەكا دى. (Lopez & Amsel, 2015:1)
 كەواتە ھندى پەشېمانىيە، تاكەكەس دىشيا بىرپارەك و پەفتارەكا باشتەر
 ئەنجامبەدەت، بەلۋ ئەوى يا دروست ھەلنەبژارت، ژبەرھندى پەشېمانى ل دەۋ
 پەيدادىت، بەلۋ تاكەكەس تووشى خەمى دىت ل دەمى ھىچ بژاردەيەك ل
 بەر دەست نەبىت و ئەو نەبىت يا ئەنجامداي.

1-8-5-پەشېمانى و تۆرەبون (anger):

دوو زاراۋن و كرىارېن ھەستەنە كول دەمى دەرۋونى تاكەكەسى تووش
 دىت، كارتىكرنەكا نىگەتيف ل سەر ھەستىن ئەوى دەيتە كرن، زۆرەيا
 جاران ئەۋ جۆرە ھەستىن پویدەن، ل دەمى كارەك و پویدانەك و پەفتارەكا
 نەيا دروست و نەچاقەرىكرى دەيتە دىتن. سەرەراي خالىن ۋەكەھەقېن ئەقان
 ھەر دوو ھەستان د شىاندایە جىاوازييا ئەوان بەيتە دىتن كو ھندى
 تۆرەبوونە دىت بىتە ئەگەرى دروستبوونا ھەلسوكەقت و پەفتارېن
 دوژمنكارانە، بەلۋ پەشېمانى ئەوان جۆرە پەفتاران ب پىكا ژبىركرنى
 سنووردادەكت. (Kim, 2014: 19).

پشکا دووی: په شیمانی و ستراتیجییه تیڼ نه وی

2-1- ستراتیجییه تیڼ په شیمانیی:

مه به ستا مه ژ ستراتیجییه تیڼ په شیمانیی نه وه کو بزانیڼ ل بارودوخڼ جیاوازا ب چ شیوه ئا خفتنکهریڼ ده قهره کی په شیمانییا خو دیاردکهن، له ورا دبیت نه و ستراتیجییه تیڼ ملله ته ک یان ده قهره ک بکار دهینیت د جیاوازیڼ ژ ملله ته ک و جهه کی دی. نه گهر نه م سه حکهینی (Abd & Al Aameedi) ئا ماژهی ب هنده ک ستراتیجییه تیڼ په شیمانیی ددهن وه کو ل خواری دیاردبیت:

1- دهربرینا راپهراندنی یا ئاشکهره (Explicit performatives): یا پیکهاتییه ژ نه وان دهربرینیڼ کاری راپهراندنی ب خو قه دگریت کو ب کاری ئاشکهره اکرنا نه و کاریاریڼ دهینه نه نجامدان رادبیت. (Abd & Aameedi, 46: 2022) که واته ئا خفتنکهر ب شیوهیه کی ئاشکهره بو که سی به رانبر په شیمانییا خو دیاردکته. بونموونه:

- نه ز که له ک په شیمانبوم ژ خه مساری و نه خواندنی ل زانکووی. ل قیری په شیمانی کاری راپهراندنییه و یا ئاشکهره رایه.

2- دهربرینا راپهراندنی یا قه شارتی (Implicit Performative): د نه قی ستراتیجییه تیڼا کاری راپهراندنی تیڼا ناهیته نه نجامدان. (Verschuieren, 103: 1999) که واته نه م دشین بیژین کو ئا خفتنکهر ب شیوهیه کی نه راس ته وخو په شیمانییا خو دیاردکته.

- راستی دوهی مه گه پریانکا که له ک نه خوش نه نجامدا.

سهره رای نه قان ستراتیجییه تیڼ په شیمانیی، به لی قه کوله ریڼ نه قی قه کولینی د نه وی باوهریدانه کو تاکه که سین گو قهره به هدینی ب هنده ک

ستراتيجييه تين دى ژى بۇ دەرپرینا پەشیمانییی رادبن. وهكو ل خواری
دیارکری:

1- لیبوورینخواستن: تاکه کەس ب ریکا دەرپرینن لیبوورینخواستنی ب
ئەنجامدان و دیارکرنا پەشیمانییا خو ردا بن، چونکی لیبوورینخواستن یا
پیکهاتییه ژ کریاره کی کو ئاخفتنکەر ئاراسته ی گوهداری دکەت، ژبەر ئەوی
شاشی و زیان و بریار و کریارا نهروست ئەنجامدای، لهوړا دەمی ئەڅ کریاره
ژ لای ئاخفتنکهریقه دهیته دەرپرین، راسته هه می ده مان مه به ستا
پەشیمانییی ناگه هینیت، به لی ژۆربه یا جاران پەشیمانییا ئەوی پیشاندهت.

2- هیقیخواستن: دەرپرینن هیقیخواستنی پۆله کی مه زن و کاریگەر د کریارا
پەشیمانییدا دگیرن، ئاخفتنکەر گه له ک جاران دەمی ل کاره کی یان بریاره کا
خو پەشیماندبیت، هیقییان دخوازیت کو ئەو کاره نه کربا یان ب شیوهیه کی
دی بریار دابا، دا کو بارودوخی نوکه ب شیوهیه کی دی و باشتربا. بۇ
نمونه:

-خۆزی من هه قالینییا ئەوی نه کربا.

-خۆزی دووباره ببامه قوتابی دا شیا بام نمره یین بلنتر بهینم.

3- به لیندان: تاکه کەسین گوڤه را به هیدینی گه له ک جاران ژبو دیارکرنا
پەشیمانییا خو ژ کریاره ک یا بریاره کی، سوژی ددهت. ئەڅا چ ئەو سوژه بو
ئەوی ب خو بیت یان بو کەسی به رانبەر بیت کو ئەو سوژ پەشیمانییا ئەقی
تاکه کەسی دیاردکەت. بۇ نمونه:

-وه عدبیت ئەز جگارا نه کیشمه ڤه

-سوژی ددهم ئەز ئەوی کاری دووباره نه که مه ڤه

4- تومەتباركرن: ئاخقتنكەرىن مەگەلەك جاران پەشیمانیا خۇب رېكا دەرپرین و دەستەواژەیین تومەتباركرنى دياردكەن، ل دەمى كەسەك پېكولا پاقرنا خۇيان ئارامیا دەرورنى خۇرادبیت، دى ئەوى چەندى ددەتە پال كەسەكى دى و ئەف دانە پالا تومەتى ل دەف ئاخقتنكەرىن گوڤەرا بەھدینی گەلەك جاران پەشیمانیا ئەوى كەسى دياردكەت. بۇ نموونە:

-ئەگەر تە تلەفونا خۇراكرا ئەف ھەمیە پروینەددا.

-ھەكە تە پېدقییاتیا من قەتاندبا، نى من خۇ محتاجى ئەوى نەدكر ھەتاكو بشیت ئەفى ئاخقتنى بكەت.

5- تولقەكرن: تولقەكرن ھەك كریارەكا ئاخقتنى د شیاندايە دەرپرین و پرستە و دەستەواژەیین ئەوى ھەكو كریارا پەشیمانیا بەینە بكارهینان، پەشیمانبووی دكەقیتە د بارودوخەكیدا كو كەسەكى یان تشتەكى بەرانبەر ب ھوكارى ئەوى شاشییا پەیدابووی دبیینیت، ژبەر ھندى ئەو پېكولى دكەت كو تولا خۇ قەبكەت. ل دەمى ئەو دەرپرین تولقەكرنى دەینە گوتن پەشیمانیا ئەوى تاكى دياردبیت. بۇ نموونە:

-ئەز دزانم جارەكا دى دى چاوا سەرەدەرییی ل گەل ئەوى كەم.

-بلا قیجاری خۇ محتاجى من بكەت، دى بەرسقا ئەوى لاو دەم.

6- گازندەكرن: راستە گازندەكرن ژ كریارین ئاخقتنینه، بەلى پۆلەكى ديار د دياركرنا پەشیمانیا ل دەف تاكەكەسین گوڤەرا بەھدینی دگیریت. تاكەكەسین مە دەمى شاشییهكى د كار و بریارین خۇدا ئەنجامدەن و ژى پەشیماندىن، ب رېكا گازندەیان ئەوى پەشیمانیا دياردكەن. بۇ نموونە:

-ئەفە گەلەك جاران ئەفە ب سەرى من ھات، نزا كەنگى دى ب خۇ قە چم.

-ئەز نزانم بوچی بەس ئەز ل بەر پییان دچم.

7-باشترکنا بارودوخی د پاشهروژیدا: ب ریکا هندهک دهستهواژه و پرستهیان کو ئاخفتنکه ریڼ مه پیکولیدکهڼ د داهاتیدا نه ب تنی ئهوی شاشییی ئهجامنه دهن، بهلکو ب شیوهیهکی باشتر یان کارهکی باشتر ئهجامبدهن. بو نمونه:

-ئەز دى پیکولی کهم ئهفی جارى باشترین نمره یان بهینم.

-خودی ههسبکهت جارا بهیت دى به دهلفه کهم.

8-په شیمانییا مه بهستدار: ل قیری ئاخفتنکه ر ب دیارکنا په شیمانییی رادبیت چ یا زارهکی یان جهستهیی بیت کو بو کهسی به رانبهر په شیمانییا خو دیاردکهت، بهلی دبیت مه بهستا ئهوی رازیکرنا کهسی به رانبهر بیت بو بهردهوام بوون و ئهجامدانا هندهک کاریڼ دی، یان هه ولدان بیت ژبو ب دهستقه هینانا دلپیفه مان و لیبوورینی ژ کهسی به رانبهر ب ریکا دیارکنا په شیمانییی ل سهر ئه و شاشیییڼ هاتینه ئهجامدان. وهکو:

-راستی من نه زانی دى تو عاجزی ئه گهر من ئه و ئه و سحبه ته بو نه دکر.

-تمام، من زانی شوله کی خه له ته و ئەز دووباره ناکه م.

9-سویندخوارنا تیکه لی کرده یان: ل قیری ئاخفتنکه ریڼ گوڤه را به دینی ب سویندخارنی دهستییدکهڼ و تیکه لی چه ندین کریاریڼ جوړاو جوړ دکهڼ و په شیمانییا خو پی دهر دېرن. بو نمونه:

-خودی وه کیله من خو وهرتاند.

-پا ب خودی من شول ژ بنی خه له تکر

10-دانپیدان: تاکه کهسی گوڤه را به دینی گه له ک جاران د دیارکنا په شیمانیییدا، دانپیدانی ب ئهوی شاشییی دکهت، ئه ف ستراتیجییه ته دبیت ژ جوړی په شیمانییا تاک لایه نی بیت کو ب خو ب خو دانپیدانی دکهت.

ههروهسا دبیت ژ جورئ پەشیمانییا دوو لایەنی بیت کو ل قیڤرئ
 پەشیمانکەر دانپیدانا شاشییئ بو کەسی بەرانبەر دکەت. جەئ
 ئاماژەپیکرنییە کو دەهەمی ستراتیجییەتین پەشیمانیییدا یین ل سەری مە
 باس کرین ب شیوەیهک ژ شیوەیان جوړه دانپیدانهک تیدا هەیه، چونکی
 هندی پەشیمانییە ب مەبەستا هندییە کو تاکەکەس د بارودووخەکیدایە یئ
 ژئ پەشیمانە، لەورا دەرپرینا پەشیمانییئ ئاماژەیه ژبو هندی کو ئەو
 تاکەکەس دانپیدانی ب کار و پرپارەکا شاش دکەت. نموونە ژ بو
 ستراتیجییەتا دانپیدانانی:

-پراستی نە چ شۆل بوو من کری.

-ئەز دانپیدانی دکەم من خەلەتییهکا مەزن ئەنجامدایە.

2-2- ستراتیجییەتین پەشیمانییئ د زمانی کوردیدا:

1- هەلوێستی ئیکئ: دەرپرینا پەشیمانییئ بو هەقالەکی دەرپرەر، ژبەرکو تە
 کارەکی نەدروست ئەنجامداییت.

هەلوێستین ب ئەقی رەنگی د ناڤەرا هەقالاندا پتیا جاران دەرپرینن
 نەفەرمی و ئاخفتنین بازاری د ناڤدا دەینه بکارهینان، چونکی تاکەکەسین
 گوڤەرا بەهیدینی پیدقی ب هندی نابن ب شیوەیهکی فەرمی یان نەپراستەوخو
 پەشیمانییا خو بو هەقالین خو دیاربکەن، بەروڤاژئ گەلەک جاران دەمی
 کەسەک پەشیمانی کار و کریارەکا خو دبیت، ئیکەم کەس هەقالەکی نێزیک
 دبینیت کو دئ خو بو ڤەکەت، لەورا ئاخفتنکەرین مە دەمی کارەکی
 ئەنجامدەن و ژئ پەشیماندن، ب چەند ستراتیجییەتەکان پەشیمانییا خو بو
 هەقالین خو دیاردکەن. وەکو د وینەیی ئیکیدا دیاردبیت:

وینەیی ئیکی

رێژا سەدی یا ستراتیجییەتێن بکارهاتی



د وینەیی ئیکیدا دیاردبیت هەر دوو ستراتیجییەتێن زۆر ژ لای پشکدارین مە بکارهاتین، ستراتیجییەتێن سویندخوارنا تیکەلی کردەیان و دەربرینا راپەراندنی یا ئاشکرایە. ستراتیجییەتا سویندخوارنا تیکەلی کردەیان ب رێژەیا (32%) هاتییه بکارهینان کو ئەڤ ستراتیجییەتە یا پری دەربرینن سویندخوارن و نەفەرمییه کو ب شیوهیهکی ئاسایی د ناڤ ئاڤتەنکەرین گوڤهرا بەهیدینیدا دهیته بکارهینان، ژ ئەوان دەربرینان ژ (خودی وەکیل من ئەبەد نەزانی دی وەلیهیت)، (ب قورعان خو ئەز ژ قەهران نساخ بووم)، (خودی دزانیت ئەز چەند ب ئەوی کاری من کری ئیشام)... هتد. ل گەل هندی ب هەمان رێژەیا (32%) ستراتیجییەتا دەربرینا راپەراندنی یا ئاشکەرا ژ لای پشکدارین مە بکارهاتییه، وەکو مە گوته ئاڤتەنکەرین گوڤهرا بەهیدینی پیدقی ب دەربرینن نەپاستەخو نابن ژبو نیشاندا پەشیمانیی بو هەقالەکی، ژبەرەندی کاری راپەراندنی (پەشیمانی) زۆر هاتییه بکارهینان. ژ ئەوان نمونەیین ژ لای پشکدارین مە هاتییه بکارهینان: (ئەز گەلەك پەشیمانبووم ژبەر ئەوی کاری)، (ئەزی پەشیمانم، پەشیمانم ژ بریارا خو)... هتد. ستراتیجییەتا سییی یا ژ لای

ئاخفتنكەرىن مەقە ژبو ئەقى ھەلورىستى بكارھاتى، ستراتىجىيەتە دانپىدانىيە، ل قىرى پشكدارىن مە ب رىكا ھندەك دەرپرېنن ۋەكو (دانپىدنې دكەم كو ئەزى خەلەتبووم)، (ئەز دزانم نە شۆلەكى درستبوو من كرى)...ھتد. رابووينە ب دياركرنا پەشيمانىيا خو بو ھەقالىن خو. ل دوماھىيى ستراتىجىيەتە پەشيمانىيى يا گازندەكرنى ب رېژەيا (12%) ھاتىيە بكارھىنان كو ئاخفتنكەرىن مە ب رىكا ھندەك دەرپرېنن. ۋەكو: (تو دزانى ئەقى كارى خەلەت بو من خەمەكا مەزن چىكرىيە)، (ئەقى شۆلى دلى من تژى كرىيە نزا دى چاوا ژى خلاسېم).. ھتد. پەشيمانىيا خو دياردكەن.

2-ھەلوىستى دوى: دەرپرېنا پەشيمانىيى بو كارەكى شاشى تە ئەنجامداى بكە، ژ بەر كىمىيا رېنمايىن ھەقكارى تە.

ئەگەر ئەم تەماشەى ئەقى ھەلوىستى بكەين كو ھەقكارى تاكەكەسەكى گۆقەرا بەھدىنى ل دەمى كىمتر خەمىيى دكەت، ئەق تاكەكەسە دكەقیتە د ھندەك كارىن شاش و برىارىن نەدروستدا كو پەشيمانى د دويقدا دەيت، پشكدارىن مە دەمى ب دەرپرېنا پەشيمانىيان رادبوون چەند ستراتىجىيەتەك بكارھىناينە. ھەر ۋەكو د وینەيى دويىدا دياردبىت:

وینەيى دوى

رېژا سەدى يا ستراتىجىيەتېن بكارھاتى



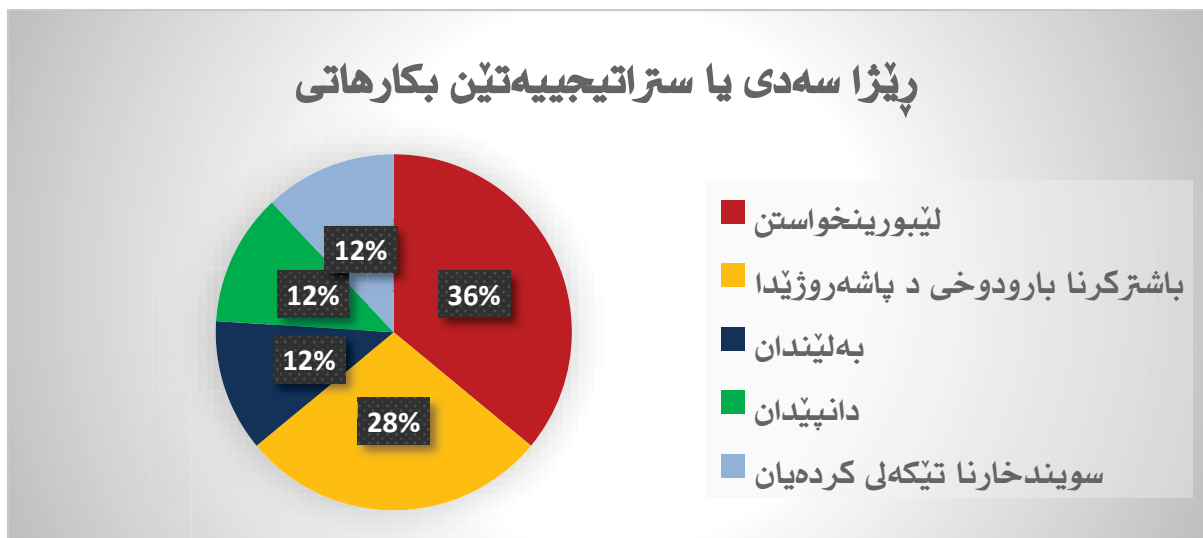
د ئەڤی وینهیدا ب شیوهیهکی سهر ستراتیجیهتا تومهتبارکرنی ب ریژهیا (56%) هاتییه بکارهینان، ب ئەوی واتایی کو پشکدارین مه دهمی دکهڤنه د ههلویستهکی ب ئەڤی رهنگیدا، پهشیمانییا خو ب تومهتبارکرن کەسی ههڤکاری کیمتر خه م رادبن، ئەم دشیین بیژین ئەو نهئارامی و ئازارین دلئ خو ب تومهتبارکرن کەسی بهرانبه ر دهردیخن، ژ ئەوان دهربرینین دهینه بکارهینان: (ئەگەر ته دروست پینمایی دابان نوکه ئەڤه ب سهری من نهدهات)، (تو دزانی تو ئەگهری سهرکی بووی)، (خر تو بووی ههتا ئەڤ کاره هوسا خهلهت هاتی)..هتد. ههروهسا ستراتیجیهتا سویندخوارنا تیکهلی کردهیان ب ریژهیهکا باش کو دبیته (20%) بکارهاتییه، ژ دهربرینین بکارهاتی (وهلا تو نهبای ئەڤ مشکيله چینهدبوو)، (ب خودی خر خهلهتییا تهبوو)... هتد. ئەڤه ژی دبیت بو ئەوی چهندی بیت کو پهیوهندییا د ناقبهرا هه ر دوو کەساندا یا نیژیکه، لهورا ئەڤ دهربرینین نهفهرمی هاتینه بکارهینان.

د دویڤدا هه ر دوو ستراتیجیهتین تولڤهکرن و گازندهکرنی ب هه مان ریژه کو (12%) یه هاتینه بکارهینان، هندی ستراتیجیهتا تولڤهکرنیه بو ئەڤی ههلویستی تا رادهیهکی دی زور گران بیت کو ب ئەڤی ریژهی بکارهاتی، ئەو ژی دبیت ژبه ر ئەوی ههستی نهخوش بیت، ئەوی ژ ئەگهری ئەوی کاری شاش دروستبووی کو پشکدارین مه ههولا تولڤهکرنی بدهن، ژ ئەوان دهربرینین هاتینه دیتن (ئەڤه ناھیته ژ بیرکرن یا تهکری)، (کا ته چ کر بزانه دی ب سهری تهژی هیئت)... هتد. دیسان ژ ئەوان دهربرینین ناخڤتنکه رین مه ب ریکا گازندهکرنی پهشیمانییا خو دهربری. وهکو: (برا ته بوچی بهرسقا تهلهفونی نهدا)، (تو دزانی جارین هوسا دروست من تیپگههینه)... هتد.

3-هه‌لویستی سییی: دهرپرینا په‌شیمانییی بکه بو کاره‌کی کو ته نه‌گوه‌دارییا بابی خو کریت.

هه‌لویسته‌کی ب ئە‌قی رهنگی کو زاروک په‌شیمانییی بو بابی خو دیاربکه‌ت ل سهر نه‌گوه‌داریکرنا ئە‌وی د که‌لتووری کوردیدا. زۆربه‌یا جاران دی ستراتیجییه‌تا لی‌بوورینخواستنی بیت، یان ب ریکا هنده‌ک دهرپرینان بیت کو ئە‌و کار ناهیه‌ته ئە‌نجامدان و دی ل جهی ئە‌وی یا باشر هیته ئە‌نجامدان، ههر وه‌کو ئە‌و جوړه دهرپرینه ب شیوه‌یه‌کی به‌رچاډ د ناډ داتایین پشکدارین مه‌ یین گوځه‌را به‌ه‌دینیدا رهنغه‌دایه، ههر وه‌کو د وینه‌یی سییدا دیاردیت.

وینه‌یی سییی



د ئە‌قی وینه‌یدا ستراتیجییه‌تا لی‌بوورینخواستنی ب شیوه‌یه‌کی به‌رچاډ دهیه‌ته دیتن، ب رېژه‌یا (36%) کو پشکدارین مه‌ په‌شیمانییا خو ب ریکا لی‌بوورینخواستنی ژ بابی خو دهربریه، ژ ئە‌وان دهرپرینن هاتینه بکاره‌ینان ژی. وه‌کو: (ببووره باب راستی من نه‌زانی دی وه‌لیه‌یت)، (قوسیری عه‌فوبکه باب خه‌له‌تییه‌ک بوو، چوو)، (ژ دل داخوازا لی‌بوورینی

دكهم باب)...هتد. ههروهسا ستراتييجييه تا باشتكرنا بارودوخي د پاشهروژيدا ژ ستراتييجييه تين زور بكارهاتييين ئه قى ههلويسيينه، ئه و ژى ژبه ر ئه وى چهندييه تاكه كه سين كورد هه زكه ن بو بابى خو دياربكه ن كو ئه و برپار و كارى شاش يى نه نجامداى د داهاتيدا باشت لى بكه ن، ژبه ر ئه وى چهندييه كو باب ژ زاروكين خو زورتر خه ما كاري ن ئه وان دخوت، ژبه ر هندى زاروكين ژى هه ز دكه ن بابى خو ئارامبكه ت و د پاشهروژيدا ب كار و برپارين خو دلخوشبكه ت. هه ر وه كو دبينين ب ريژه يا (28%) ئه ؤ ستراتييجييه ته هاتييه بكارهينان، ژ ئه وان ده ربرينان ژى: (تو يى راستبووى باب)، (جارا بهيت دى ئه وى كه م يا ته گوتى)، (تو خه ما نه خو باب ده ليقه مايه دى باشت لى كه م). (دلى ته مرتاح بيت هو سا نامينيت خودى حه سبكه ت)... هتد. ههروهسا هه ر سى ستراتييجييه تين به ليندان و دانپيدان و سويندخارنا تي كه لى كرده يان ب هه مان ريژه يا (12%) ژ لايى پشكدارين مه قه هاتينه بكارهينان، ژ ده ربرينان بو به ليندانى بكارهاتين (سوزبيت دووباره نه بيت باب)، (ئهن ئاخفتنا ته ل عه ردى ناده مه قه باب). ده ربرينان د ستراتييجييه تا دانپيدانيدا هاتينه بكارهينان. وه كو: (دانپيدانى ب خه له تيا خو دكه م)، (دانپيدانى دكه م من ب خه له ت كر). ديسان ژ ده ربرينان ژبو ستراتييجييه تا سويندخوارنا تي كه لى كرده يان ژ لايى پشكدارين مه قه هاتينه بكارهينان. وه كو: (خودى باب ته راست گوت)، (قورعان باب د ئه قى شوليدا خه له تى كر و گو هى خو نه دا ته).

4-ههلويسى چارى: ده ربرينا په شي مانىيى دياربكه بو قه ركه تى ته دابيته كه سه كى و گيروكربت.

ههلويسى تين ب ئه قى رهنگى د نا ق جفاكى كورديدا ب شيوهيه كى بهرچا ق دهيتته ديتن، ب تايبه ت د ئه قان كاودانين ئه قى سه رده مي دا هيشتا زورتر

بوويه، له وړا دهمې كه سهك قهنجييه كي ل كه سي بهرانبهر دكهت و پارهيه كي
 يان تشته كي ب قهړ بده ته نه وي كه سي و نه و قهړي خو گيړو بكهت يان
 نيه تا نه داني هه بيت، كه سي بهرانبهر دي تووشي خه موكي و په شيما نيي
 بيت و هندك جارا كارقه دانين دژوار ل دويځ خورا دهينيت، ل دهمې مه
 داخواز ژ پشكدارين خو كړي كو د نه في هه لويستيدا په شيما نييا خو
 دهر بېرن، نه م ب هندك ستراتيحيه تين هه مه جوړ ئاشنا كرين. هر وهكو د
 وينه يي چاريډا هاتينه بهرچا كرن:

وينه يي چاري

رېژا سهدى يا ستراتيحيه تين بكارهاتى



پشكدارين مه ستراتيحيه تا تولقه كړني ب شيويه كي بهرچا و زور
 بكارهينايه كو رېژه يا نه وي دگه هيتا (48%) ژ سهرجه مي گشتي يي
 پشكدارين مه، نه فو ژي بو نه وي چهندي دزقريت كو تاكه كه سين مه دبين
 باشترين كارقه دان كو بشيت تا رادهيه كي دلي نه وان ئارام بكهت و
 په شيما نييا خو پي دياربكن، دهر بېرين تولقه كړينه، ژ نه وان دهر بېرين
 هاتينه بكارهينان ژي. وهكو: (ماني دي نه و خو محتاجي من كه ته فو ئيلا
 نه وي رهنيلبكه م)، (دنيا نه شه و پورته كه دي هر هيتا ده فو منقه)، (نه زانم

دى چاوا سەرەدەرييى ل گەل كەم)، (بلا بېھنا خو فرەھبەكتە ھەتا سكالايى
 ليدكەم)... ھتە. ديسان ستراتيجيەتە بەلپندان ژى ب شيوھكى زور د ناڤ
 پشكدارين مەدا دەيتە ديتن كو ب پيژەيا (20%) يە، ئاخفتنكەرين مە ب
 ريكا سوزين خو ھەولداينە كو ئەوى قەرى ھەرگرنەڤە ژ ئەوى كەسى، ژ
 ئەوان دەرپرئين ھاتينە بكارهينان ژى. ھەكو: (سوزيت ئەو ئەوان پاران
 بەينيت)، (وعدا خودى بيت ئەز ئەوان پاران ژى ھەرگرم)، (وعدبيت ئەو
 خو محتاجى من بكتەڤە ئەز وى پەزىلكەم)... ھتە. ھەرەسا ستراتيجيەتەين
 گازندەكرن و سويندخوارنا تيكەلى كردهيان ب ھەمان پيژە كو (12%) ل
 دويڤ ئىك ژ لايى پشكدارين مە ھاتينە بكارهينان، ھندەك ژ ئەوان
 دەرپرئين بۇ گازندى ھاتينە ديتن. ھەكو: (مخابن بۇ ئەوى، راستى من ئەڤ
 ھزرە ژى نەدكر)، (مروڤەكى باش نەدەرەڤت و ئەوى غەدرە ل خو كر).
 (راستى خەلەتيا من بوو، دڤيت من زانيبا كا ئەو چ مروڤە)... ھتە. ئەگەر
 ئەم سەھكەينە ئەڤان دەرپرئين پشكدارين مە ھەم گازندە ژ ئەوى كرينە و
 ھەم گازندە ژ خو كرينە بو ئەو كارى شاشى ھاتيبە كرن. ديسان
 ستراتيجيەتە سويندخوارنا تيكەلى كردهيان ب ھەمان پيژە ھاتيبە ديتن كو
 ئاخفتنكەرين مە ب ريكا ھينانا ناڤى خودى و پيروزيين ئەوى ب تيكەلكرن
 ل گەل كريانين ھەمەجور دەرپرئين ژ پەشيمانيا خو كرينە. ھندەك ژ ئەوان
 دەرپرئين ھاتينە ديتن ژى. ھەكو: (خودى ھەكىل نە چ مروڤە دەرەڤت)، (ب
 قورعان ئەڤە بو ئەوى نامينيت)، (پا ب خودى ئەو نەئينيت دى وى كەمە
 فلم)... ھتە. ل دوماھيى دەرپرئينا پاپەراندى يا ئاشكەرا ژى ھاتيبە ديتن ب
 پيژەيەكا كيم كو دگەھيتە (8%) ب ئەوى پامانيە پشكدارين مە ب ريكا
 دەرپرئينا پەشيمانى ب پەشيمانيا خو پابووينە. ژ ئەوان دەرپرئين ھاتينە
 بكارهينان ژى. ھەكو: (ئەز گەلەك پەشيمانبووم من پارە داينى)، (ئەوى ئەز
 پەشيمانكرم).

5-هلولوستی پینجی: دهرپرینا په شیمانیی بو ریقه بهری خو دهرپر، ژبه ر کاره کی نه دروست ته د فرمانگه هیدا نه جامدایت.

هلولوستین گریډای خودانکار و کریکاری یان ریقه بهر و فرمان بهری د دهرپرینا په شیمانییډا تا رادهیه کی د جیاوازن ژهندهک هلولوستین دیین وهکو د ناقبه را دوو هه قال یان دایک و باباندا، نهغه ژی بو هه ستیارییا نهوی په یوهندییا د ناقبه را ئا خقتنکر و گوداریدا دزقریت. وهکو دیار پله یا ریقه بهری بلندتره ژ یا فرمان بهری، له ورا د دهرپرینا په شیمانییډا ئا خقتنکرین مه پتر بهره ژه وان دهرپرینانقه چوینه کو لیوورین تیدا بکار بهیت، هه تا کو ریقه بهر لیخوشبیت یان نهوی شاشیئی پشتگو ه بها قیریت. هر وهکو د وینه یی پینجیدا ستراتیجیه تین نه وان هاتینه بهرچا فکر.

وینه یی پینجی

ریژا سهدی یا ستراتیجیه تین بکارهاتی



د نهقی وینه یدا دیارد بیت ستراتیجیه تا لیوورینخواستنی ب شیوهیه کی بهرقره ژ لای پشکدارین مهغه هاتییه بکارهینان کو ریژها

ئەۋى دگەھىتە (68%) ژ سەرجه مى گشتىيى پشكدارىن ئەقى قەكۆلىنى كو ئەم دبىنن ب پىژەيەكا چاقەرىكى دەيتە دىتن، ژبەر ئەۋى ھەستىارىيا ئەقى بارودۇخى ھەى، ژ ئەوان دەرپرېنن بكارھاتى، ۋەكو (ببۈورە سەيدا بۇ ئەۋى شاشىيى)، (داخووزا لىبۈورىنى دكەم من خەلەتكر)، (ئوۋو ببۈورە سەيدا راستى من نەزانى)...ھتد. ستراتىجىيەتا دانپىدانى ل گەل ستراتىجىيەتا باشتكرنا بارودۇخى د پاشەرۇژىدا ب ھەمان پىژە بكارھاتىنە كو دگەھنە (12%) واتە ئاخفتنكەرىن مە بۇ پىقەبەرى دانپىدان ب خەلەتيا خو كرىيە، ھەرۋەسا دياركرىيە كو ھەولبدەن ئەۋ خەلتيا دروستبۈوى يان دووبارە نەبىت يان ژى باشت لىبكەن. ژ ئەوان دەرپرېنن ژبۇ دانپىدانى بكارھاتىن. ۋەكو: (تۆيى راستى من خەلەتكر)، (من خەلەتيا كرا)، (ئەز خەلەت بووم). ديسان ژ دەرپرېنن ژبۇ ستراتىجىيەتا باشتكرنا بارودۇخى د پاشەرۇژىدا ھاتىنە بكارھىنان. ۋەكو (دى چارەكەم تە خەم نەبىت)، (من خەلەتكر بەس دى چىكەم چ نىنە)، (دى ئەقى شاشىيى باشت لىكەم)... ھتد. ھەرۋەسا ھەر دوو ستراتىجىيەتت كىم بكارھاتى ژ لايى ئاخفتنكەرىن مەقە بۇ ئەقى ھەلويسىتى پىكاھتبۈون ژ ستراتىجىيەتا بەلىندان ب پىژەيا (4%) ۋەكو دەرپرېنا: (سۆزبىت دووبارە نەبىت) و ستراتىجىيەتا سويندخوارنا تىكەلى كردهيانە كو ب ھەمان پىژە (4%). ۋەكو دەرپرېنا: (ب خودى سەيدا خەلەتيا ك من كر).

6-ھەلويسىتى شەشى: دەرپرېنا پەشيمانىيى بۇ كەسى بەرانبەر دەرپرېرە كو تە ژ گەلەك لايەنانقە كارتىكرنەكا خراب لىكرىيت.

د ناۋ تاكەكەسىن كورددا دەمى كارتىكرنەكا نەباش ل كەسى بەرانبەر دكەن، ئىكەم ھەست دەرپرېن بۇ ئەۋى كەسى ژ دەرپرېنن لىبۈورن د ناۋدا پىكدەيت، ئەم دشىن بىژىن ئەۋ جۆرە دەرپرېنە نەمەرجه ژبەر ترسى يان

شەرمى بن، بەلكو دبیت یا ئەوى ھەستى پەشیمانىيى بیت، ئەوى ل دەڤ كەسى شاش پەیدابووى كو ھەولددەت ئەو نەئارامىيا ھەستكرن ب ئەوى شاشىيا ل دەڤ پەیدابووى ب رىكا ئەوان جوړە دەرپرینان بەرەڤ باشبوونى ببت. ھەر وەكو د وینەيى شەشیدا ب شیوہیەكى بەرچاڤ ئەڤ چەندە دیاردبیت.

وینەيى شەشى

رېژا سەدى یا ستراتىجىيەتین بكارهاتى



د وینەيى سەریدا ستراتىجىيەتا لییبورنخواستنى ب شیوہیەكى زۆر و چاقەرێكرى دەیتەدیتن بو ھەلویستەكى ب ئەقى پەنگى كو پێژەیا ئەوى دگەھیتە (64%) كو پشكدارین مە ب رىكا لییبورنخواستنى پەشیمانیا خو بو ئەوى كارتیكرنا خراب یا ل كەسى بەرانبەر كرى دەرپرییە، ھندەك ژ ئەوان دەرپرینین بكارهاتى. وەكو: (ژ دل داخوازا لییبورنى دكەم)، (بو ھەر كیماسییەكى ل من ببوورە)، (ببوورە راستى من تو گەلەك عاجزكریە)... ھتە. د دویڤدا پشكدارین مە ب پێژەیا (16%) ستراتىجىيەتا باشتركرنا بارودوخی بكارهینایە، ل قیری پشكدارین مە ب رىكا دیاركرنا نیازپاكییا خو كو د پاشەروژیدا ئەو خەلەتییە دووبارەنبیت یان باشتر بو

ئەۋى بەدەلقەكەت، ھەر دل و دەروونى خۇ ئارامكريبە و ھەر پەشیمانیا خۇ بۇ ئەوان شاشیيان بۇ كەسى بەرانبەر دەربریه، ژ ئەوان دەربرین ھاتینە بكارهینان ژى. وەكو: (تو خەما نەخۇ دى بۇ تە بەدەلقەكەم)، (ھەر تىشتەكى من ب سەرى تە ئىناىت دووبارە ناكەمەقە)، (ئەزى بەرھەقم ھەر تىشتەكى تە بقیٹ بۇ تە بكەم)... ەتد. دیسان ستراتىجییه تا بەلیندانى ب ریژەیا (8%) بكارهاتییە كو ژ ئەوان دەربرین ژ لایى پشكدارین مەقە ھاتینە بكارهینان ژى. وەكو: (سۆزىت ئەو چەندە دووبارە نەبیت)، (وعدبیت ھەمییى بەدەلقەكەم). دیسان ستراتىجییه تا دەربرینا راپەراندنى یا ئاشكەرا ب ھەمان ریژە بكارهاتییە كو دگەھیتە (8%) ژ سەرجه مى گشتییى پشكدارین مە ژ ئەوان دەربرین بكارهاتى ژى. وەكو: (ئەز گەلەكى پەشیمانم بۇ ئەوا چیبووی)، (ئەز سەر ئەوان كارین من کرین یى پەشیمانم). ل دوماهیى ب ریژەیه كا كیم كو (4%) بوو، ستراتىجییه تا سویندخوارنا تیکەلى كردهیان ھاتییە بكارهینان كو پشكدارین مە ب ریکا دەربرینا (ب خودى من تو گەلەكى ئیشاندی ئەز زانم) دەربرین ژ ئەقى ستراتىجییه تی کرییه.

7- ھەلویستى ھەفتى: دەربرینا پەشیمانییى بۇ خۇ ب خۇدیاربكە، ژ بەر كارەك یان بریارەكا شاش ژ لایى تەقە ھاتبیتە ئەنجامدان.

ئەق جۆرە ھەلویستە یى پیکهاتییە ژ دەربرینا پەشیمانییەكى ژ كەسەكى بۇ خۇ ب خۇ، واتە ل گەل خۇ ئاخقتن و دیاركرنا ھندەك دەربرین گریدای ھەستى پەشیمانییى ژبۇ كارەكى ئەۋى ئەنجامداى. ئەق جۆرە پەشیمانییە ئیکە ژ جۆرین پەشیمانیا تاكلايەنى كو كەسى دووى تیدا بەشدارییى ناكەت، لەورا تاكەكەسین گوڤەرا بەھدینی ل دەمى ب ئەقى جۆرى پەشیمانییى رادبن، ھندەك ستراتىجییه تی ھەمەجۆر دەربرین، ھەر وەكو د وینەیی ھەفتیدا ھاتییە بەرچاڭكرن.

وینەیی ھەفتی

پێژا سەدی یا ستراتیجییەتێن بکارھاتی



ستراتیجییەتا ھەرە بکارھاتی یا ئەقی ھەلویستی یا گازنەدەکرنی ٬بوو، ب پێژەییەکا بەرچاڤ کو دگەھیتە (40%) ژ سەرچەم پشکدارین ئەقی ڤەکۆلینی، کەواتە تاکەکەسین گۆڤەرە بەھدینی ب پیکا گازنەدەکرنی ژ خو پەشیمانیا خو بو خو دیاردکەن، ل سەر ئەوی شاشیا ئەوان ئەنجامدای. ژ ئەوان دەربرینن ئەقی ستراتیجییەتی ژ پیکھاتبون ژ: (من چ ب سەری خو ھینا. ئەز نزانم بوچی ھەر جار ئەز ئەقی خەلەتییی دکەم، نە چ شۆلبوو من کری...ھتد). ھەرەسا ستراتیجییەتا دووی یا زور بکارھاتی د ئەقی ھەلویستیدا ھێقیخواستن بوو، پێژەیا تاکەکەسین ئەڤ ستراتیجییەتە بکارھینای دگەھیتە (24%). کەواتە تاکەکەسین گۆڤەرە بەھدینی ب پیکا خۆزی و ھیقییان پەشیمانیا خو ب ئەڤان جۆرە ھەلویستان دیاردکەن. ژ ئەوان دەربرینن ھاتینە بکارھینان ژ. وەکو: (خۆزی من ئەڤ بپیارە نە دابا)، (ھیقییا من ئەو بوو ئەڤ شۆلە من د بنیرا نەکریا)، (خۆزی ئەڤ خەلەتییە من نەکریا ئوف ئوف)...ھتد. دیسان، ھەر دوو ستراتیجییەتێن دانپێدان و سویندخوارنا تیکەلی کردەیان ب ھەما پێژە ژ لای پشکدارین مە ڤە ھاتینە بکارھینان کو (16%) یە، کەواتە پشکدارین مە دانپێدان ب شاشیا خو

کرییه ب هندەك دەرپرینن. وەكو: (ب راستی من شۆلهکی خەلهتکر)، (یا ئەز دزانم ئەقە نەشۆلبوو من کری)، (عەلامەتا من خو وەرتاند) ... هتد. ژ دەرپرینن بو ستراتیجییهتا سویندخوارنا تیکەلی کردەیان ژی بکارهاتین. وەكو: (خودی وەکیل من خو وەرتاند)، (پا ب خودی من خەلهتکر)، (ب قورعان من شۆل ژ بنی بر) ... هتد. ل دوماهییی ستراتیجییهتا دەرپرینا راپەراندنی یا ئاشکەرا هاتییه ب پێژەیهکا کیم کو (4%) یه. دەرپرینا بکارهاتی ژی بریتییه ژ: (ئەقی شۆلی ئەز پەشیمانکرم).

8-هەلوێستی هەشتی: دەرپرینا پەشیمانیی بو پازیکرنا کەسی بەرانبەر دەرپرەر، ژبەر کاریان بریارەکا تە ئەنجامدای کو ئەو کەس ب کار و بریارەکا نەدروست بقەلەمبەدت.

ئەق جۆرە هەلوێستە ئاخفتنکەری نەچار دکەت، ب دیارکنا پەشیمانیی راببیت، چونکی ب هزر و بوچوونا کەسی بەرانبەر ئەو کاری هاتییه ئەنجامدان یی دروست نینه، ژبەر ئەقی چەندی پەشیمانکەر دبیت تا رادەیهکی پەشیمانییەکا ب هەست و د ناخوئا خودا یا راستگویی دیار نەکەت، بەلکو دبیت مەبەستەکا دی ل دویف هەبیت ب تنی بو هندی بیت، کەسی بەرانبەر پازیکەت. هەر وەکو گەلەك ژ پشکدارین مە پەشیمانییا خو دەربری، بەلی ل گەل هندی هاتییه دیارکرن کو ئەو ژ کاری خو یی پەشیمان نینه، بەلی بو هندییه کەسی بەرانبەر ژ خو پازیکەن، لەورا ئەوان ئەق دەرپرینه گوتینه و د ناخ و دەروونی ئەوندا چ پەشیمانی ناهیتە دیتن. هەر وەکو د وینەیی هەشتیدا دیاردبیت:

وینەیی هەشتی

رێژا سەدی یا ستراتیجییەتێن بکارهاتی



د ئەقی وینەیدا ستراتیجییەتا پەشیمانییا مەبەستدار ب رێژەیهکا زۆر بەرچاڤ هاتییه دیتن کو دگەهیتە (48%) کو ئەقان ل گەل دیارکرنا پەشیمانییی دیارکرییه کو ب تنی بو پازیکرنا کەسی بەرانبەر ئەڤ پەشیمانییه دەربرییە و مەبەست پی پەشیمانییا ناڤخوییا ئەوان نینه. ژ ئەوان دەربرینان ژێ. وەکو: (ئوو هوو ببوورە برا ببوورە)، (تە خیرە مالا تە ئەم د خەلەتین)، (بابو قوسیرییی عەفیکە)...هتد. د دویڤدا ستراتیجییەتێن هیقیخواستن و دەربرینا راپەراندنی یا ئاشکەرا دهین، ب رێژەیا (16%) کو پشکدارین مە هەر ب ریکا دەربرینن هیقیخواستنی پەشیمانییا خو دیارکرییه. وەکو: (خۆزی من ئەو کارە نەکرێ)، (من هیقیدکرن ئەڤ کارە پوینەدەت)...هتد. هەروەسا ستراتیجییەتا دەربرینا راپەراندنی یا ئاشکەرا کو ئاڤتەنکەرین مە ب ریکا پەیف و دەستەواژەیین پەشیمانی تیدا بکارهاتی، پەشیمانییا خو دیارکرییه، هەندەک ژ ئەوان دەربرینان ژێ. وەکو: (ئەز پەشیمانبووم من ئەو کارە کری)، (شۆلەک بوو چوو و ئەز پەشیمانبووم)...هتد. دیسان ستراتیجییەتا سویندخوارنا تیکەلی کردەیان ژ ب رێژەیا (12%) ژ لای پشکدارین مە بکارهاتییه، کەواتە

ئاخفتنكەرىن گۆڭەرا بەھدىنى ژبوۋ پازىكرنا كەسى بەرانبەر دەرپرېنېن ناڧى خۇدى و تىشتېن پېرۇز بكار دەھىن. ژ ئەوان دەرپرېنان ژى (بابۇب خۇدى ئەم خەلەت بووین)، (تۆب قورغانى ژىربكە خەلەتییەك بوو و چوو)...ھتد. ل دوماھییى ژى ستراتىجىيەتە دانپېدان ھاتییە بكارھىنان كو پىشكدارین مە قىاینە پەشیمانییا خۇب پىكا دانپېدانى، كەسى بەرانبەر ب ھزر و دیتنا ئەوى یا شاش پازىبكەت. ژ ئەوان دەرپرېنېن ھاتینە دیتن. وەكو: (من دانپېدان ب شاشییا خۇكر)، (تۆیى پاستى و ئەزىی خەلەتبووم).

9-ھەلوستى نەھى: دەرپرېنا پەشیمانییى بوۋ كار و پىارەكا تە دابىت دىاربكە كو تە دەلیقا خۇ پزگاركرنى د پاشەرۇژىدا ھەبىت.

ھەلوستەكى ب ئەقى رەنگى كو دەلیقەیا خۇ پزگاركرنى ب تاكەكەسى بدەت، د شیاندايە ستراتىجىيەتېن جىاواز بەینە بكارھىنان كو ئەنجامدانا ئەوان د داھاتىدا بىت. ھەر وەكو د وینەیی نەھىدا ئەڤ جۆرە ستراتىجىيەتە ھاتینە بەرچاڧكرن:

وینەیی نەھى

پېژا سەدى یا ستراتىجىيەتېن بكارھاتى



د ئه‌قى وینه‌یدا دیاردبیت کو ستراتیجییه‌تا باشتکرنا بارودوخی د پاشه‌روژیدا ب شیوه‌یه‌کی به‌رفره‌ه ژ لایى پشکدارین مه‌قه هاتییه بکارهینان کو ریژه‌یا ئه‌وی دگه‌هیته (40%)، ئه‌قه ژى ژبه‌ر ئه‌ی چه‌ندییه کو ئه‌قه هه‌لویسته چانسه‌کی دی ب مروقی دبه‌خشیت کو ئه‌و بریارا شاشا هاتییه دان د داها‌تیدا بهیته راستقه‌کرن و باشتکرن. ژ ئه‌وان ده‌رپرینین بو ئه‌قى هه‌لویستی هاتینه بکارهینان. وه‌کو: (بو جارا بهیته دی خه‌له‌تیا خو باشت به‌ده‌لقه‌که‌م)، (ئه‌ز نا‌هیللم ئه‌قه شاشییه دو‌وباره‌بیت)، (قیجاری دی باشت‌ترین شیوه سه‌ره‌ده‌ریی ل گه‌ل که‌م)...هتد. د دویقدا ستراتیجییه‌تا سویند‌خوارنا تیکه‌لی کرده‌یان ب ریژه‌یه‌کا کی‌متر کو (40%) ی بوو ژ لایى پشکدارین مه‌قه هاتییه بکارهینان، که‌واته تاکه‌که‌سین گو‌قه‌را به‌ه‌دینی ل گه‌ل هینانا نا‌قى خودی ب تشتین پیروژ هه‌ولا باشتکرنا بارودوخی د پاشه‌روژیدا دکه‌ن. ژ ئه‌وان ده‌رپرینین بو ئه‌قى ستراتیجییه‌تی هاتینه بکارهینان ژى. وه‌کو: (خودی حه‌سبکه‌ت د پاشه‌روژیدا دی بریارین باشت‌ر ده‌م)، (خودی که‌ره‌می بکه‌ت ئه‌قه هه‌می دی ب باشی بووریت)، (ب ئانه‌هییا خودی کار و بریارین باشت‌ر دی ده‌م)...هتد. دیسان، ژماره‌کا کی‌م ژ پشکدارین مه‌هه‌ولدایه کو ب ریکا ستراتیجییه‌تا تولقه‌کرنی په‌شیمانییا خو ژبو باشتکرنا بارودوخی د پاشه‌روژیدا کرییه، ژ ئه‌وان ده‌رپرینین هاتینه بکارهینان ژى. وه‌کو: (بلا ده‌لیقه‌کا دی چیبیت، ئه‌ز دزانم دی چ ب سه‌ری ئینم)، (بلا پوژ بهیته دی من بینن کا چاوا تولا خو‌قه‌که‌م). ل دوما‌هیی ب تنی ب ریژه‌یا (4%) ژ پشکدارین مه‌ ستراتیجییه‌تا هیقیخواستنی بکارهینایه. وه‌کو ده‌رپرینا (خو‌زی ده‌لیقه بهیته‌قه دی کارین گه‌له‌ک باشت‌ر که‌م).

10-ههلوپستی دهی: دهربرینا په شیمانیی بو کار یان بریاره کا شاش بده کو تو هزرېکه ی کهسه کی بهرانبهر هوکاری نهوی شاشیی بیت.

ههلوپستین کو کهسه کی پی تومه تباریت ب شاشییه کی و ل دهی تاکه که سین گوځه را به هدینی په شیمانییا خو دیاردکن، ب چند شیوهیه و ستراتیجیه ته کین جیاواز دهر دېرن. هر وهکو د وینه یی دهیدا دیاردیت:

وینه یی دهی

پژا سهدی یا ستراتیجیه تین بکارهاتی



ستراتیجیه تا ب شیوهیه کی بهرچاڅ بو نهی ههلوپستی هاتییه بکارهینان یا گازنده کرنیه کو ب پژهیا (38%) ژ سهرجه می پشکدارین مه یین نهی څه کولینیه، کهواته نهو کار و بریارا نه دروست و شاشه کو کهسه کی پی هاتییه تومه تبارکرن و پشکدارین مه په شیمانی بو نهوی ههلوپستی و باری نهو کهفتینه تیدا دهربریه، بو نهی چندی نهو دهربرینن گازنده کرنی بکارهینایه. وهکو: (نهو ته چ ب سهری مه ئینا)، (ئی ما تو هزرا خو ناکه ی دهی تو شوله کی دکه ی)، (دی قیجا وهره دی چاوا ژ نهی مشکلی خلاسین)... هتد. ههروه سا ستراتیجیه تا تولقه کرنی ب پژهیا (29%) ژ لای پشکدارین مه څه بکارهاتییه، کهواته پشکدارین مه

ههولا تولقه کرنی بو ئهوی کار و بریارا نه دروست دایه. ژ ئهوان دهربرینن
هاتینه بکارهینان ژی. وهکو: (پاستی دقیت ئهقه بو ته نه مینیت)، (ئیک جارا
دی ئهز گوهی خو نادهمهته)، (ژ ئهقرو و ویقه ئهز دی ته رکا ته کهم)... هتد.
د دویقدا ههر دوو ستراتیجیه تی هیقیخواستن و دهربرینا پاپه راندنی یا
ئاشکهرا ب ههمان پیره ب (16%) ژ لای پشکدارین مهقه بکارهاتینه،
کهواته ب پیکا هیقیخواستنی ژ کهسی به رانه ر خواستیه کو ئه و کار
ئه نجام نه دابا. ژ ئهوان دهربرینن بو ئهقی ستراتیجیه تی هاتینه بکارهینان
ژی. وهکو: (من هیقیدکرن بهس ته مایی خو د ئهقی شولی نه کربا)، (خوزی
ئه و گاڤا من ئهق شوله کری تو ل قیری نه بای)... هتد. ئه و دهربرینن کو
په یقین په شیمانی تیدا ژ لای پشکدارین مهقه بکارهاتینه کو ب
ستراتیجیه تا دهربرینا پاپه راندنی یا ئاشکهرا هاتیه ناقرن کو پیکهاتبوو
ژ ئهقان دهربرینان. وهکو: (ئه ز په شیمانبووم من گوهی خو دایه ته)، (ژ دل
مایتیکرنا ته ئه ز په شیمانکرم)... هتد. ل دوماهی ستراتیجیه تا
سویندخوارنا تیکه لی کردهیان بوو ب پیره یه کا کیم کو (4%) ژ سه رجه می
گشتیی پشکدارین قه کولینی بوو، ژ ئهوان دهربرینان ژی. وهکو: (ب خودی
وهکیل ته ئه ز وهرتاندم).

-ئەنجام:

قەكۆلین گەهشتییە ئەقان ئەنجامین ل خواری دیارکری:

أ- ل دویف ئەوان هەلویستین هاتینە وەرگرتن، ئاخفتنکەرین زمانی کوردی(گۆقەرا بەهیدینی) ژبو ب جەهینانا کریارا پەشیمانیی ئەق ستراتیجییەتە بکارهینایە: (لیبووړینخواستن)،(هیقیخواستن)،(بەلیندان)، (تومەتبارکرن)، (تولقەکرن)، (گازندەکرن)، (باشترکنا بارودوخی د پاشەرۆژیدا)، (پەشیمانیا مەبەستدار)، (سویندخوارنا تیکەلی کردەیان)، (دانپیدان)،(دەرپرینا راپەراندنی یا ئاشکەرا).

ب-د ئەق هەلویستین ل خواریدا، ئەق ستراتیجییەتین پەشیمانیی هاتینە بکارهینان:

1-د هەلویستی ب دەرپرینا پەشیمانیی بو هەقالەکی رابە، چار ستراتیجییەت هاتینە بکارهینان. ب ئەقی رەنگی: (سویندخوارنا تیکەلی کردەیان: 32٪)، (دەرپرینا راپەراندنی یا ئاشکەرا: 32٪)، (دانپیدان: 24٪)،(گازندەکرن: 12٪).

2-د هەلویستی ب دەرپرینا پەشیمانیی رابە بو کارەکی شاشی تە ئەنجامدا، چار ستراتیجییەت هاتینە بکارهینان. ب ئەقی رەنگی: (تومەتبارکرن: 56٪)، (سویندخوارنا تیکەلی کردەیان: 20٪)،(تولقەکرن: 12٪)، (گازندەکرن: 12٪).

3-د هەلویستی ب دەرپرینا پەشیمانیی رابە بو کارەکی کو تە نەگۆهداریا بابی خو کریت، پینج ستراتیجییەت هاتینە بکارهینان. ب ئەقی رەنگی: (لیبووړینخواستن: 36٪)، (باشترکنا بارودوخی د پاشەرۆژیدا: 28٪)، (بەلیندان: 12٪)، (دانپیدان: 12٪)، (سویندخوارنا تیکەلی کردەیان: 12٪).

4-د ههلوېستی ب دهرپرېنا په شیمانیی پابه بو قهړه کی ته دابیته کهسه کی و گیروکریت، پینج ستراتیجیهت هاتینه بکارهینان. ب نه فی رهنگی: (تولفه کرن: 48٪)، (به لیدن: 20٪)، (گازنده کرن: 12٪)، (سويندخوارنا تیکه لی کرده یان: 12٪)، دهرپرېنا راپه راندنی یا ناشکرا: 8٪).

5-د ههلوېستی ب دهرپرېنا په شیمانیی پابه بو ریقه بهری خو ژبه ر کاره کی نه دروست ته د فرمانگه هیدا نه جامدایت. پینج ستراتیجیهت هاتینه بکارهینان. ب نه فی رهنگی: (لیبورینخواستن: 68٪)، (دانپیدن: 12٪)، (باشترکنا بارودوخی د پاشه روژیدا: 12٪)، (به لیدن: 4٪)، (سويندخوارنا تیکه لی کرده یان: 4٪).

6-د ههلوېستی ب دهرپرېنا په شیمانیی پابه بو که سی به رانبر کو ته ژ گه له ک لایه نانقه کارتیکرنه کا خراب لیکریت. پینج ستراتیجیهت هاتینه بکارهینان. ب نه فی رهنگی: (لیبورینخواستن: 64٪)، (باشترکنا بارودوخی د پاشه روژیدا: 16٪)، (به لیدن: 8٪)، (دهرپرېنا راپه راندنی یا ناشکرا: 8٪)، (سويندخوارنا تیکه لی کرده یان: 4٪).

7-د ههلوېستی ب دهرپرېنا په شیمانیی پابه بو خو ب خو، ژبه ر کاره ک یان بریاره کا شاش ته نه جامدایت. پینج ستراتیجیهت هاتینه بکارهینان. ب نه فی رهنگی: (گازنده کرن: 40٪)، (هیخیخواستن: 24٪)، (دانپیدن: 16٪)، (سويندخوارنا تیکه لی کرده یان: 16٪)، (دهرپرېنا راپه راندنی یا ناشکرا: 4٪).

8-د ههلوېستی ب دهرپرېنا په شیمانیی پابه بو رازیکرنا که سی به رانبر، ژبه ر کار یان بریاره کا ته نه جامدای کو نه و که س ب کار و بریاره کا نه دروست ل قه له مبدت. پینج ستراتیجیهت هاتینه بکارهینان. ب نه فی رهنگی: (په شیمانییا مه به ستدار: 48٪)، (هیخیخواستن: 16٪)، (دهرپرېنا

پاپه راندنی^۶ یا (ناشکهر: 16٪)، (سويندخوارنا تيکەلی کردهيان: 12٪)، (دانپيدان: 8٪).

9- د هه لويستی ب دهربرينا په شيمانیي^۶ رابه بو کار و بریاره کا ته دابیت کو دهلیقا خو^۶ پزگارکرنی^۶ د پاشه روژیدا ته هه بیت. چار ستراتیجیهت هاتینه بکارهینان. ب ئەقی رهنگی: (باشترکنا بارودوخی د پاشه روژیدا: 44٪)، (سويندخوارنا تيکەلی کردهيان: 40٪)، (تولقه کرن: 12٪)، (هيفيخواستن: 4٪).

10- د هه لويستی ب دهربرينا په شيمانیي^۶ رابه بو کار يان بریاره کا شاش کو تو^۶ هزربکه ی که سه کی^۶ به رانبهر هوکاری^۶ ئه وی شاشیي^۶ بیت. پینچ ستراتیجیهت هاتینه بکارهینان. ب ئەقی رهنگی: (گازنده کرن: 42٪)، (تولقه کرن: 22٪)، (هيفيخواستن: 16٪)، (دهربرينا پاپه راندنی^۶ یا ناشکهر: 16٪)، (سويندخوارنا تيکەلی کردهيان: 4٪).

-لیستا ژیدهران:

أ-ژیدهر ب زمانی کوردی:

-شیرزاد سهبری عهلی، واتا د ناڤهرا سیمانتیک و پراگماتیکیدا، چاپا ئیکی، ژوهشانین دهزگهها سپیریژ، دهوک، 2011.

-عهبدولسهلام نهجمه‌دین عهبدوللا و شیرزاد سهبری عهلی، زمانقانییا تیوری، چاپا ئیکی، ژوهشانین دهزگهها سپیریژ، دهوک، 2011.

-قیس کاکل توفیق، جوهره‌کانی رسته و تیوری کرده قسه‌یه‌کان، نامه‌ی ماجستیژ، کوليجی ئاداب، زانکوی سه‌لاحه‌ددین، 1995.

ب-ژیدهر ب زمانی عه‌ره‌بی:

- محمد محمد یونس علي، مقدمة في علمي الدلالة والتخاطب، الطبعة الاولى، دار الكتاب الجديد المتحدة، بيروت، 2004.

ج-ژیدهر ب زمانی ئینگلیزی:

-Abd,S. Ameedi,R (2022) A Cognitive-Pragmatic Study of Regret in Biblical and Quranic Verses, **Journal of humanities social sciences and education**, ACE Publications, university of Babylon, Hillah, Iraq.

-Abdulrahman,I. Abdulrahman,R. (2023), A Pragmatic Analysis of Regret Expressions in Selected Quranic Verses, **Journal of Al-Farahidi's Arts**. Tikrit university, vol (15), no (54), 397 -410.

-Alliance of hope forum (2023) **My Journey of Guilt and Regret**, <https://allianceofhope.org/my-journey-of-guilt-and-regret/>

-Aposolovska,J. Neshkovska, S (2020). **THE SPEECH ACT OF APOLOGIZING IN THE ENGLISH LANGUAGE**, Faculty of Education – Bitola, St. Kliment Ohridski University – Bitola apostolovska.

-Crawford, B. (2023). **Quotes & Wisdom from the top of the mind**, <https://www.billcrawfordphd.com/the-difference-between-guilt-shame-and-regret/>

-Dian, Z. (2019). A Literature Review of Regret. **IRA-International Journal of Management & Social Sciences** (ISSN 2455-2267), 15(4), 111-114.
doi:<http://dx.doi.org/10.21013/jmss.v15.n4.p3>.

-Gelberg,B (2002) **Regret Theory - Explanation, Evaluation and Implications for the law**, 36 U. MICH. J. L. Available at: <https://repository.law.umich.edu/mjlr/vol36/iss1/5>

-Gilovich, T. Medvec, V.H (1995), The experience of regret: what, when and why. **Psychological review**, 102, 379 – 3395.

-Guiraud, N., D. Longin, E. Lorini, S. Pesty and J. Riviere, (2011). The face of emotions: A logical formalization of expressive speech acts. **Proceedings of the 10th International Conference on Autonomous Agents and Multiagent Systems**. May 2-6, 2011, AAMAS, 1031-1038.

-Hussein, A (2016) A psycho – Pragmatic Study of the speech act of obsession, **Journal of university of Babil**, 24. 2. Iraq.□

-Lopez,V. Amsel,E (2015) **the development of the distinction between regret, disappointment, and sadness**.
[https://faculty.weber.edu/eamsel/Classes/Projects%20and%20Research%20\(4800\)/Regret,%20Guilt,%20and%20Internalization%20of%20Standards/Regret.pdf](https://faculty.weber.edu/eamsel/Classes/Projects%20and%20Research%20(4800)/Regret,%20Guilt,%20and%20Internalization%20of%20Standards/Regret.pdf). □

-Kim, S. H. (2014) . Consumers' attributions and emotional responses to negative expectancy disconfirmation: Anger and regret, **South African Journal of Business Management**, ISSN 2078-5976, African Online Scientific Information Systems (AOSIS), Cape Town, Vol. 45, Iss. 2, pp. 15-24,

-Nicolle, A. (2010).**the role of regret and responsibility in decision-making**, PHD thesis, Brain research Trust.

-Zeelenberg, M., van Dijk, W. W., van der Pligt, J., Manstead, A. S., van Empelen, P., & Reinderman, D. (1998). **Emotional reactions to the outcomes of decisions: The role of**

counterfactual thought in the experience of regret and disappointment. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 75(2), 117–141.

-Zeelenberg, M., van Dijk, W. W., van der Pligt, J., Manstead, A. S (2010), the experience of regret and disappointment, **article in cognition and emotion**, university of Amsterdam, the Netherlands, 12 (2) 221 – 230.

-Zeelenberg, M. Pieters, R. (2007) A theory of regret Regulation, **JOURNAL OF CONSUMER PSYCHOLOGY**, Tilburg University, Netherlands ,17 (1), 3-18.

پپرکنا تیستا وتاردانا نفیسی (DCT)

ئەڤ راپرسییه ژبو ئاخفتنکەرین زمانی کوردی یین گوڤهرا بههیدینی ژبو هندەك ههلویستان هاتییه دروستکرن کو ب کریارا پهشیمانییی رادبن، لهورا ئەڤ ههلویستین ل خواری بخوینه، پشتی هەر ههلویستهکی دی پرسیار ژ ته هیتهکرن بو چاواييا دهرپرینا پهشیمانییا خو، ژبو ئەڤی یهکی ئەوی هزری بکه کو بهرسقین ته هەر وهکو ئاخفتنا راستهقینهیا تەبن، ئەوا کو د ژيانا پوژانهدا بکاردهینی. ئەڤ داتیاه ب تنی دی ژبو مهراما نفیساندنا ئەڤی قهکولینی هینه بکارهینان:

پهگهن: ا- نیر ب- می

ل خواری دی داخواز ژ ههوه هیتهکرن ب دهرپرینا پهشیمانییا دهه ههلویستین جودا رابن، هیقییه ب شیوهکی راستهقینه بهرسقین خو د بوشاهیاندا بده دیارکرن:

1- ههلویستی ئیکی: ب دهرپرینا پهشیمانییی بو ههقالهکی رابه، ژبهرکو ته کارهکی نه دروست نهجامدایت.

تو: _____

2- ههلویستی دووی: ب دهرپرینا پهشیمانییی رابه بو کارهکی شاشی ته نهجامدای ژبهر کیمیا رینمایین ههقاری ته.

تو: _____

3- ههلویستی سیی: ب دهرپرینا پهشیمانییی رابه بو کارهکی کو ته نهگوهارییا بابی خو کریت.

تو: _____

4- ھەلويستى چارى: ب دەرپرېنا پەشيمانىيى راببە بۇ قەرەكى تە دابىتە كەسەكى و گىرۆكربىت.

تو: _____

5- ھەلويستى پىنجى: ب دەرپرېنا پەشيمانىيى راببە بۇ پىقەبەرى خۇ ژبەر كارەكى نەدروست تە د فەرمانگەھىدا ئەنجامدايىت.

تو: _____

6- ھەلويستى شەشى: ب دەرپرېنا پەشيمانىيى راببە بۇ كەسى بەرانبەر كو تە ژگەلەك لايەنانقە كارتىكرنەكا خراب لىكربىت.

تو: _____

7- ھەلويستى ھەفتى: ب دەرپرېنا پەشيمانىيى راببە بۇ خۇ ب خۇ، ژبەر كارەك يان برىارەكا شاش تە ئەنجامدايىت.

تو: _____

8- ھەلويستى ھەشتى: ب دەرپرېنا پەشيمانىيى راببە بۇ پارىكرنا كەسى بەرانبەر، ژبەر كار يان برىارەكا تە ئەنجامداى كو ئەو كەس ب كار و برىارەكا نەدروست ل قەلەمبەدەت

تو: _____

9- ھەلويستى نەھى: ب دەرپرېنا پەشيمانىيى راببە بۇ كار و برىارەكا تە دابىت كو دەلىقا خۇ پرزگاركرنى د پاشەرۆژىدا تە ھەبىت.

تو: _____

10- ھەلويستى دەھى: ب دەرپرېنا پەشيمانىيى راببە بۇ كار يان برىارەكا شاش كو تو ھزرىكەى كەسەكى بەرانبەر ھۆكارى ئەوى شاشىيى بيت.

تو: _____

قەكۆلينا دووی: ستراتيجییه تین لیبوورینخواستنی د زمانی کوردیدا -

قەكۆلینه کا پراگماتیکی

پشکا ئیکی: لیبوورینخواستن و ستراتيجییه تین ئەوی

1-1- لیبوورینخواستن

1-2- لیبوورینخواستن وه کریاریا ئاقتنی

1-3- پراگماتیک و لیبوورینخواستن

1-4- رهگه زین سه رهکی یین لیبوورینخواستنی

1-5- لیبوورینخواستن و ئاستین ئەوی

1-6- سه ریچی (offence) و ئاستین ئەوی

1-7- لیبوورینخواستن و ریزگرتن

1-8- ستراتيجییه تین لیبوورینخواستنی

پشکا دووی: لیبوورینخواستن د په یوه ندییین ئاسویی و ستوونیدا

2-1- لیبوورینخواستن د په یوه ندییا ئاسویدا

2-2- لیبوورینخواستن د په یوه ندییا ستوونیدا

ڦه ڪولينا دووئ: ستراتيجيه تيئن ليٻورينخواستني د زماني ڪورديدا -
ڦه ڪولينه ڪا پراگماتيڪي

پوخته

ليٻورينخواستن بياڦه ڪي گرنه ڙ بياڦين زماني، ڪو دچيته د ناڦ
ڪريارين ئاڦختنيڏا، سهر ب پراگماتيڪيڦهيه. ئهڦ
ڦه ڪولينه هه ولددهت ڦه ڪولينى ل ستراتيجيه تيئن ليٻورينخواستني د
ڪه لتووري زماني ڪورديدا بڪهت، ڪا چهوا هاتينه بڪارهينان. ڦه ڪولين ب
ناقونيشاني: (ستراتيجيه تيئن ليٻورينخواستني د زماني ڪورديدا)،
هه ولددهت بزانيت، ڪا د هر باره ڪي پهيوهنديا ئاسوي و ستونيدا
زيده تر پهنا بو ڪيڙ ستراتيجيه تي هاتيه برن، ڦه ڪولين ل دويڦ ريبازا
وهسفي شيكاري هاتيه ئه نجامدان و بو گه هشتنا رپڙهيا بڪارهينانا هر
ستراتيجيه ته ڪي پهنا بو شيوازي ئاماري هاتيه برن. ئارمانجا سهره ڪي ڙ
ئه ڦي ڦه ڪولينى ئه وه بهي ته زانين، ڪا د هر باره ڪي ڙ بارين پهيوهنديا
ئاسوي و ستونيدا ڪيڙ ستراتيجيه تي بو ليٻورينخواستني هاتيه
بڪارهينان. ئهڦ ڦه ڪولينه ڙ دوو پشڪان پيڪدهيت، پشڪا ئيڪي ب
ناقونيشان: (ليٻورينخواستن و ستراتيجيه تيئن ئهوي)يه، ڪو تيڏا ب
شيوه ڪو گشتي به حسي تيگه هي ليٻورينخواستن و ليٻورينخواستن وهڪ
ڪرياره ڪا ئاڦختني و ستراتيجيه تيئن ليٻورينخواستني هاتيه ڪرن و
پشڪا دووي يا تايبه ته ب (ليٻورينخواستن د پهيوهنديين ئاسوي و
ستونيدا).

1-1- پيشه‌كى

1- ناڤونيشانى ڤه‌كولينى:

ئەڤ ڤه‌كولينه ب ناڤونيشانى (ستراتيجييه‌تېن لېبوروينخواستنى د زمانى كوردیدا) يه، تېدا هه‌ول هاتيه دان به‌حسى ئەوان ستراتيجيان بهيته كرن، ئەوين د ناڤ په‌يوه‌نديا ئاسويى و ستوونى يا بارين ژيڭجياوازدا بكاردهين. ئەوژى ژ پيخه‌مهت هندیيه داکو ئەوى دلمانى نه‌هيليته و دووباره خوشبوونا په‌يوه‌نديان د ناڤ هه‌ڤيشكىن ئاخفتنيدا پەيدا بکەت.

2- گرنگيا ڤه‌كولينى:

گرنگيا ئەڤى ڤه‌كولينى د هندیايه، كو ئەگەر د زمانى ئینگليزیدا ڤه‌كولين ل سەر (لېبوروينخواستنى) د زمانى كوردیدا هاتبە نه‌قيسين، به‌لې ب زمانى كوردى چ ڤه‌كولينين تايبهت ل سەر (لېبوروينخواستنى) نه‌هاتبە نه‌قيسين، زيده‌بارى هندی لېبوروينخواستن به‌رده‌وام د ناڤ تاكه‌كه‌سين چاكيذا پەنا بو دهيتە برن و ريڭكه‌كا گرنگه بو نه‌هیلانا ئاریشه‌يان.

3- سنوورى ڤه‌كولينى:

بو ئەنجامدانا ڤه‌كولينى، (100) كه‌سين خەلكى گوڤه‌را به‌هدينى هاتينه وەرگرتن، كو تا راده‌يه‌كى د پيگه‌هشتى بوون و ديتن و بوچوونين ئەوان د چەند بارين جياوازدا ل دۆر لېبوروينخواستنى هاتينه وەرگرتن.

4- ريبازا ڤه‌كولينى:

ئەڤ ڤه‌كولينه ب شيوه‌كو گشتى ل دويڤ ريبازا (وه‌سفى - شيكارى) هاتيه ئەنجامدان، ب پشتبه‌ستن ب شيوازي ئامارى ژبو گه‌هشتنا ريزا بكارهينانا ستراتيجييه‌تېن لېبوروينخواستنى.

5- پرسيارين ڤه‌كولينى:

ڤه‌كولين هه‌ولده‌ت به‌رسفا ئەقان پرسياران بدهت:

- 1- د باری هه‌بوونا ئاریشی د ناڅبه‌را دوو که‌سین بیانیدا، زیډه‌تر کیژ ستراتی‌ه‌جیه‌تا لی‌بوورین‌خواستنی هاتیه بکارهینان؟
 - 2- د باری هه‌بوونا ئاریشی د ناڅبه‌را دوو هه‌قالاندا، په‌نا بو چهند ستراتی‌ه‌جیه‌تین لی‌بوورین‌خواستنی هاتینه برن؟
 - 3- د باری هه‌بوونا ئاریشی د ناڅبه‌را خویشک و برایین ئیک ته‌مه‌ندا زیډه‌تر په‌نا بو کیژ ستراتی‌ه‌جیه‌تا لی‌بوورین‌خواستنی هاتیه برن و ئه‌و ستراتی‌جیه‌ت چی‌ه؟
 - 4- د باری هه‌بوونا په‌یدابوونا ئاریشی د ناڅبه‌را دوو هه‌څکاراندا چهند ستراتی‌ه‌جیه‌تین لی‌بوورین‌خواستنی هاتینه بکارهینان؟
 - 5- د باری هه‌بوونا ئاریشی د ناڅبه‌را قوتابی و ماموستایدا، کیژ ستراس‌تیه‌جیه‌تین لی‌بوورین‌خواستنی هاتینه بکارهینان؟
 - 6- د باری هه‌بوونا ئاریشی د ناڅبه‌را راهینه‌ری و یاری‌که‌ره‌کیدا، چهند ستراتی‌ه‌جیه‌تین لی‌بوورین‌خواستنی هاتینه بکارهینان؟
 - 7- د باری په‌یدابوونا ئاریشی د ناڅبه‌را فه‌رمان‌به‌ره‌کی و پی‌څه‌به‌ریدا، پی‌ژه‌یا ئه‌وان ستراتی‌جیه‌تین لی‌بوورین‌خواستنی ئه‌وین هاتینه بکارهینان، ب چ شی‌وه‌ینه؟
 - 8- د بواری په‌یدابوونا ئاریشی د ناڅبه‌را باب و کو‌ریدا، چهند ستراتی‌جیه‌تین لی‌بوورین‌خواستنی هاتینه بکارهینان و پی‌ژه‌یا هر ئیک ژ ئه‌وان چنده؟
- 6- پشکین هه‌کولینی:
- ئه‌څه‌کولینه ژبلی پی‌شه‌کی و ئه‌نجامان ژ دوو پشکان پی‌کده‌یت. پشکا ئیکی ب نا‌قونیشان (لی‌بوورین‌خواستن و ستراتی‌جیه‌تین ئه‌وی)یه، کو ئه‌قان ته‌وه‌ران ب خو‌قه د‌گ‌ریت: (لی‌بوورین‌خواستن)، (لی‌بوورین‌خواستن وه‌ک کریاریا ئاخ‌قتنی)، (ره‌گه‌زین سه‌ره‌کی یین لی‌بوورین‌خواستنی)، (لی‌بوورین‌خواستن و ئاستین ئه‌وی)، (سه‌ری‌چی و ئاستین ئه‌وی)، (لی‌بوورین‌خواستن و ری‌ز‌گرتن) و (ستراتی‌جیه‌تین لی‌بوورین‌خواستنی).

پشکا دووی ب ناڤونیشان (لیبوریښخواستن د پهیوهندیښن ئاسویی و ستوونیدا)، کو دوو تهوهران ب خوځه دگریت، ئهوژي ئهځه نه: (لیبوریښخواستن د پهیوهندیا ئاسویدا) و (لیبوریښخواستن د پهیوهندیا ستوونیدا)

پشکا ئیکى: لیبوریخواستن و ستراتيجییه تین ئهوی

1-1- لیبوریخواستن:

لیبوریخواستن کریاره که د هه می کهلتوور و جفاکاندا هه بوونا خو ههیه. ئەڤ کریاره ل دهڤ هه می کهلتوور و کهسان وهکو ئیک ناهیتته تهماشه کرن، به لی ب گشتی ب کاره کی باش و ئه ریئی دهیتته دانان.

لیبوریخواستن ب تنی ژ دهربرینه کا ساده وهکو (ببووره) پیکنه هاتییه. به لکو چه ندین شیواز و ریکین لیبوریخواستنی هه نه. د پروسیسا لیبوریخواستنی دا تیبینیا دوو خالان دهیتته کرن:

1- ل دهستیکی پیدقییه تو یی هویرین بی، دهرباره ی دانا دهربرین ههستدار و ناخفتنان ل دۆر ههر شاشییه کی.

2- ب شیوهیه کی گونجای واتایا ل پشت لیبوریخواستنا ئاریشی دیاربکه ی. (Robin, 2008:360)

ل دۆر شروڤه کرنا تیگه هی لیبوریخواستنی، دبیت چه ند شروڤه کرن و دیتن بو ئه قی تیگه هی هه بن، ئانکو دبیت که سه ک هوسا هزربکه ت کو لیبوریخواستن دهربرینه کا ههستداره و که سه کی دی دبیت هزربکه ت کو دانپیدانه ب شاشییه کی. (Robin, 2008:360) ئانکو ل ده می که سه ک په شیمان دبیت ب ئه نجامدانا شاشییه کی، رادبیت لیبورینی ژ که سی به رانه ر دخوازیت، داکو زیانی یان چ کی شه یان بو دروست نه که ت. (عه بدولوا حید موشیر دزه یی، 2009: 17) وهکو ل ده می که سه ک دبیزیتته که سه کی دی:

-ببووره، ئه ز خه له ت بووم.

ل دۆر پیناسه یا لیبوریخواستنی زانایان ب چه ند شیوه یان پیناسه کرییه. وهکو:

- 1- (کوهين) دهر باره ی پیناسه یا لیبوورینخواستنی دبیریت: لیبوورینخواستن نهو جوړه لیډوانن، نهوین ژ نهجامی نازاره کی دروستدبن، نه قجا چ ب مهبهست بن یا بی مهبهست بن. (Cohen, 1999:72)
- 2- (گارکيا) لیبوورینخواستنی ب نهقی پهنکی پیناسه دکهت: لیبوورینخواستن ب جوړه پروهنکر نه کی دهیته پیشکیشکرن بو کهسه کی هاتبیته کارتیکرن یان ئیشاندن ژ کار و کریارین کهسه کی دی، بیی هه بوونا هیچ نیازه کا شهرانگیز، کو ب دهر برینا په شیمانییقه یاگریډای بیت یان دانپیدانانه کا ناسکه رایه بو نهوی ئیشاندنا کهسی بهرانبهر و ل گهل دهر برینا په شیمانیی بو قه گهلراندنا په یوهندیان وهکو بهری ههین. (Garcia, 1989:44)
- 3- (گوفمان) سه بارهت پیناسه یا لیبوورینخواستنی دبیریت: نهو ناماژه پیکرنه کو تاکه کهس ب ریکا نهوی دابهشی دوو پارچان دبیت، پارچه ک ژی تاوانبار بوونه ب سه ریچیئی و پارچه کا دی خو جودا کر نه ژخه له تیئی و دوو پاتکرنا باوهریچییه ب یاساین سه ریچیئیقه. (Goffman, 1972:113)
- 4- (هولمیس) دیاردکهت کو لیبوورینخواستن کرداره کا ناخفتنییه ژبو پارازتنا رومه تا B دهیته گوتن، بو مهبهستا چاره سه رکرنا سه ریچییا نهوی کهسی ژی بهرپر سیار و ب نهقی شیوهی دوو باره قه گهلراندنا هه قسه نگیییه د ناقبه را A, B دا. A نهو کهسه نهوی لیبوورینی دخوازیت، و B نهو کهسه یه یی سه ریچی ل گهل هاتییه کرن. (Holmes, 1990:159)
- 5- (چیل) ددهته دیارکرن کو لیبوورینخواستن داخوازکر نه د بهر سفدانیدا ژ پیخه مهت په شیمانبوونی و نهو کهرسته نه ژبو بهرپر سیارکرنا کهسین سه ریچکار د نا قه کومه لگه هیډا و هوسا نهو هندهک ژ گرنتیئی ددن کو سه ریچکار د داهاتییدا دی خو ژ شهرمزاربوونی دویر راگریت و دبیت ببیته نه گهری بهیزبوونا کومه لگه هی. (Gill, 2000:24)

ژ ئهجامی ئهقان هه می پیناسهیین ل سهری دشیاندايه بیژین: لیبوریخواستن بریتیه ژ ئهوان که رهستین زمانی ئهوین سهریچکاری ژبه ر په شیمانبوونا ئهوی ب کریاری رادبیت ب داخوازکرن لیبورینی ژ کهسی سهریچی ل گهل هاتییه کرن.

1-2- لیبوریخواستن وه کریاری ئاخفتنی:

ئارمانجا تیورا کریاری ئاخفتنی شروقه کرنا ئالوگوپرکرن زمانیه دهربارهی ئهوی کارتیکنی ئهوا ل سهر ئاخفتنکهری و گوهداری دروستدبیت. ئوستن ب دامه زینه ری تیورا کریاری ئاخفتنی دهیته هژمارتن، ئهوا بنگه شهیا هندی دکهت، کاری راپه راندن (performative) و کاری رانه پهراندن (constative) ژ دوو کریاریین سهره کی یین ئاخفتنی دهینه هژمارتن. کاری رانه پهراندنی ژ ئهوان ئاخفتنان پیکهاتییه ئهوین دهربارهی راستییان دهینه بریاردان و ئهف جوړه ئاخفتنه نابنه ئه گهری چ کارو پهفتاران. ژلایه کی دیقه کاری راپه راندنی ژ ئهوان ئاخفتنان پیکهاتییه کول سهر که یفخووشیی یان ژی ل سهر کارو پهفتارین ئهوان دهینه هه لسه نگاندن. ئهف ههردوو جوړین کریاریین ئاخفتنی ب بنچینهیی پۆلینکرنین زمانی دهینه هژمارتن، کو دبنه ئه گهری شروقه کرنه کا کویر یازمانی. (austin, 1962: 148)

فهیله سوفی ئه مریکی سیرل کریاریین ئاخفتنی دابهشی پینچ جوړان دکهت، ئه وژی ئهقه نه: (دانا فه رمانان (Directives)، دانا بریاران (declarations)، دانا لیدوانان (Assertives)، دهرپرینا ههستان (expressives)، دروستکرنا په یمانان (commissives)). (عهبدولواحید موشیر دزهیی، 2011: 56-57) لیبوریخواستن دچیته د ناڤ کریاریا دهرپرینا ههستاندا، (شیرزاد سهبری عهلی، 2014: 201) و (قیس کاکا توفیق، 1995: 59) کو پوله کی کاریگه ر د ناڤ په یوه ندییین مروقیدا وهکو کریاره کا ئاخفتنی بو پارازتنا سهروچاڤ یان شکومه ندییی گیرایه. ژ به رهندي یاگرنکه بزاین کا لیبوریخواستن چیه و چهوا دهیته بکارهینان. کریارا لیبوریخواستنی ژ چاره سه ریین کریاریین ئاخفتنی

دهیته هژمارتن، ب واتایا هندی کو ئاخفتنکهر ب پیکا ئهقی کریاریی ههولدهت سهروچاڤ و پوڤساری خو ژ بهر کریارهکا نه د جهی خودا بیاریزیت. (Searle, 12-20: 1969) (کوهن) و (ئولشتن) دیاردکهن کو لیبوورینخواستن وهکو کریارهکا ئاخفتنی د ناقبهرا دوو پشکداراندا پهیدادبیت کو ئیک ژ ئهوان پشکداران چاقهریدکهت یان ههستییدکهت کو ژههژییه قهره بو بهیته کرن یان ژ ی بو بهیته پوهنکرن ژ بهر ئهوی سهپچییا ژ لای کسهی بهرانبهرقه دهربارهی ئهوی هاتییه ئهجامدان. د ئهقی بارودوخیدا، ئیک ژ پشکداران یی ئازاده کو لیبوورینی بخوازیت یان نه، یان ژ دانپیدانی ب بهرپرسیارهتییی یان توندوتیژیی بکهت یان نهکهت. ژ بهر هندی ژ لیبوورینخواستن د ئهقی باریدا پولهکی کاریگر وهکو خالهکا گرنگا پرگزرتنی دگیریت. (Cohen & Olshtain, 1983:20) بهی ژ لایهکی دیقه، هندهک جاران ژ کریاریا ئاخفتنا لیبوورینخواستنی ژ بو سوپاسییکرنا کسهی بهرانبهر دهیته بکارهینان. (Ayad, 2017: 80) بو نمونه ئهگر کسهک هاریکارییا کسهکی دی بکهت. وهکو (گلاسهکی ئاقي بدهتی، دهستی ئهوی/ ئهوی بگریت و ژ عهردی راکهت، پیلاقا ئهوی/ ئهوی بو بدانیت...هتد) و ب تایبته ژ ئهگر ئاستی ئهوان یی کومه لایهتی نیژیکی ئیک بیت، ئهق جوره لیبوورینه دهینه گوتن مینا (نه نه ببووره، نه نه تو ب خودی وهنهکه، قوسیرییی عهفوکه، عهفو عهفو...هتد) کو ئهقه ههمی بو مه دیاردکهت کو مهرج نینه، ل دهمی لیبوورین دهیته خوازتن ههمی دهمان سهپچی هاتبیته کرن، بهلکو گهلهک جاران لیبوورینخواستن بو کسهکی ژ ئهجامی ئهجامدانا قهنجییهکی دهیته دان.

1-3- پراگماتیک و لیبوورینخواستن:

باچمه ن ددهته دیارکرن کو شیانین پراگماتیکی ژ خالهکا گرنگا ئاڤاکرنا زمانهکی پروفیشنال دهیته هژمارتن. تیگههشتنین پراگماتیکی ئامارهیی ددهنه تیگههشتنا زمانی ئاخفتنی و شروقهکرنا ههست و ههلویستین ئاخفتنکهری.

ههروهسا ئاماژەيا شیان و مەبەستا ئاخفتنکەرییە ژبو هەلبژارتنا بەرسفدانەکا گونجای، ژبەر هندی دبیرن کو د پراگماتیکیدا پیدقییە گوهدار شارەزای تیگەهشتەکا باش یا پیزانیین زمانقانی بیت. وەکو پەقیین فەرەنگی و سینتاکسی و زانیاریین ناقرۆکی. وەکو پۆلی پلەیا جفاکییا ئاخفتنکەری. (87 : Salehi, 2013) د ئەقی باریدا (باروون) شیانین پراگماتیکی ددەتە پیناسەکرن کو زانینا سەرچاوەیین زمانقانییە کو د بەردەستن د زمانەکی دیارکریدا ژبو تیگەهشتەکا مەبەستەکا دیارکری یان زانینا شیوە و دیمەنەکی بەرچاقی کردارەکا ئاخفتنییە و ل دوماهییی زانینا بکارهینانا ناقرۆکەکا ریکخستییە د سەرچاوەیین زمانیدا. (48 : Kaya, 2012). ئاشکەرایە کریارا لیبوریخواستی دبیته ئەگەری تیچوونا پوخراری پوزەتیف یی ئاخفتنکەری، هەر ژبەر ئەقی ئیکی ئەق کەسە پیدقی ب ئاستەکی بلندی لیبوریخواستی و ستراتیجییەتین ئەوییه، داکو بشیت لیبوریخواستەکا باش و گونجای دەرپریت و ئەق کەسە بهیتە پارازتن ژ ئەگەری تیچوونا پوخراری.

1-4- پەگەزین سەرەکی یین لیبوریخواستی:

دەربارە ی پەگەز و پیکهینەرین هەر لیبوریخواستەکی، زانا ئەقان خالین ل خواری ددەنە دیارکرن: (44-47: Deutschmann, 2003)

1- سەرپیچکار (offender): ئەو کەسی بەرپرسیار ب ئەنجامدانا چەند سەرپیچییان، یان ژ ی هەست ب بەرپرسیارەتییی ب شیوەیهکی راستەوخو یان نەراستەوخو ژبو کارەکی هاتییه ئەنجامدان دکەت.

2- زولملیکری (offended): ئەو کەسی کاریگەرییا خراب لیبوی، یان دبیت بهیتە کارتیکرن، یان ژ ی هەست ب هندی دکەت، کو کارتیکرن ژ لایی سەرپیچکاریقه لی هاتییه کرن.

3-سهرپيچي (offence): کو دبیت سهرپيچیه کا راست بیت و هاتبیته
ئهجامدان، یان ژي یا قهشارتی بیت، یان ژي ب تنی ههستکرن بیت ب
سهرپيچیی.

4-چارهسهری (remedy): ئهقهژی تیگههشتن و بهرپرسیارهتیا وهرگرتنا ئهوی
سهرپيچیی و نیشانانا (پهشیمانی)یی.

1-5-لیبوریخواستن و ئاستین ئهوی:

1-لیبوریخواستن د پهیوهندییا ئاسویدا:

لیبوریخواستنا د ناقبهرا دوو کهسین د ئیک ئاستی جفاکیدا، دمینته ل سهر
ئاستی ئهوی سهرپيچیی و ئهوی پهیوهندییا د ناقبهرا سهرپيچکاری و
زولملیکریدا هه. ههر وهکو (ئادالیه-Al-Adaleih) بانگهشهیا هندی دکهت کو
داخوازا لیبورینی د ناقبهرا دوو کهسین بیانیدا زیدهتر پویددهت و دهیته
بکارهینان ژ دووکهسین نیژیکی ئیک. وهکو ههقالان، چونکی لیبوریخواستنا
ههقالان دبیت گهلهک جارن هوسا بهیته دیتن، کو گهلهک دژوارتر و ب ژانتریت ژ
ئهوی ئاریشهیا رویدا، ژ بهرهندي ژي ههقال ههلدهن ب ریکا
لیبوریخواستنهکا بترانهقه پهیوهندیین خو دووباره خوشبکهنهقه. ئهقه
لیبوریخواستنین ب گالتهجاری د بارودوخهکی ههقالینیدا دهینه گوتن کو جوړه
خزمايهتییهکی ب خوڤه دگریت و ئامارهی ددهته ئهوی نیژیکییا د ناقبهرا ئهوان
کهساندا د ناڤ کو مه لگه هیدا هه. ئهقه جوری لیبوریخواستنا گالتهجاری دبیزنی
ترانه (Al-Adaleih, 2007: 190) و ههر وهکو (لیچ - G. Leech) ددهته
دیارکرن "ئهقه ئهو ریکه یا دبیزنی: ئهم د پیدقی نینن کو ژبو ههقدوو ب رهوشت
و ب ریزگرتن باخقین، نهز دشیم ته کیم بکه، و تو ژي وهکو ترانه دی سهرهدهرییی
ل گهل کهی. کو ئهقه ژي ئهوی چهندی دگههینیت، ئهم ههقالین باشین". (Leech, 101: 2014)
دیسا (سوگیموتو) ددهته دیارکرن، کو هندی پهیوهندیین د ناقبهرا
سهرپيچکار و ئهو کهسی هاتییه ئیشانندا د نیژیک بن، دی ب ساناهیت و ب

سینگه کی بهر فرده تر نه و داخوازا لیبوری نی ژ لای لای زولملیکه ریقه هیته پیشوازی کرن. (Sugimoto, 1999:67) د کله تووری کوردیدا دهربرینین لیبورینخواستی د ناقبه را دوو که سین نیژی کی ئیکدا وه کو هه قالان گه له ک ب کی می دهیته دیت، ب تنی د هنده ک بارین تایبه تدا نه بیت کو ئاریشه یا مه زن بیت، بو مه به ستا دوو باره چاکرنا نه وی ئاریشی ل نه وی ده می لیبورین دهیته خوازتن. نه ژ دهربرینین لیبورینی د کله تووری کوردیدا ژ نه گهری جوداهیا ره گه زین نیر و می ب دوو شیوه یین ژ ئیکجودا دیاردین، نه وژی ژ بهر ره گه زی می پتر ژ زه لامی خودان سوژ و عاتیفه یه. د نه جامدا نه ژ ره گه زه دهربرینین تایبه ت یین ئاخفتنی ب ره فتارین خو ژ د نا ژ کومه لگه هیدا بکاردهینن. بارا پتریا جاران ئافره ت ل ده می لیبورینخواستی، دهربرینین خو تاوانبار کرنی و شه پرزه بوونی بکاردهینیت کو نه ژ هه می نیشانیین بیهری و بیده سته لاتیا نه وی دیاردکن. (fareeq, 2014 : 245)

پیدقییه نه وی چندی بیژین، نه گهر نه و ئاریشه د ناقبه را دوو هه قالاندا یا مه زن بیت، وه کو ل ده می ترومیلا هه قالی خو تووشی پویدانه کی بکه ت یان لاپتوپ یان موبایلا نه وی بشکینیت، د نه فی ده میدا باراپتریا جاران هه قال داخوازا لیبورینی ژ ئیک دخوان، سهره رای شرو ژه کرنا بارودوخی پویدای و به لین ژی دهیته دان ژ لای کی سهریچکار ژ بو دوو باره چاکرنا نه وی تشتی، به لی نه گهر نه و دوو که س دیانی بن دبیت ژ بهر ئاریشه کا زوړا بچویک مینا ل سهر جاده یی ملین نه وان ب یه کبکه فن یان برینا په یقا که سی به رانه بر، ل نه وی ده می لیبورین دهیته خوازتن. (Al-Adaleih, 2007: 190)

2- لیبورینخواستن د په یوه ندیا ستونیدا:

جیاوازییا پله یین جفاکی د ناقبه را زولملیکری (offended) و سهریچکار (offender) دا د باره کی سهریچی یی تایبه تدا پوله کی کاریگر ل سهر په یوه ندیین نه وان هه یه و دهیته پیشبینی کرن کو لیبورینخواستنه کا

کارتیکەر ژ کهسهکی بو کهسهکی دی دروستبیت. د ئەقی بواریدا (کیگەر) ددەته دیارکرن، ئەو کهسین خودان پلەیهکا مەزن و بلند د ناڤ جفاکیدا وەکو پێقه‌به‌ران، ب زەحمەت دبینن کو لیبوورینی بخوازن، ئانکو دانپێدانانی ب خەله‌تیا خو بکەن، ژبه‌رکو ئەو دترسن وەکو کهسهکی نه‌یی کاریگەر یان کیم بهینه پیش. (kiger, 57-62: 2004) ل دویف باوەرا پتیا جفاکین جیهانی، هوسا نیشا مه ددهن، کو په‌فتارین تاکه‌که‌سی ل دویف پله‌یین چفاکی ده‌ینه دیارکرن. بو نمونه تاکه‌که‌سین خودان پله‌یین نزمین جفاکی. وەکو (پاله، کهسین ته‌مه‌ن بچویک. وەکو خویشک و برا یین بچویکتر...هتد) چاقه‌ری ژی ده‌يته کرن داخووا لیبوورینی ژ کهسین خودان پله‌یین جفاکی یین ژ خو بلندتر بکەن وەکو هوستا، پێقه‌به‌ری کاری، یان ژی هەر کهسهکی دی کو خودان ته‌مه‌نه‌کی مه‌زنتر بیت ژ کهسی لیبوورینخوازی. وەکو دایک و باب و برا و خویشکین مه‌زن...هتد. (Mulamba. K, 2009 : 553). هەر ژبه‌ر ئەقی چه‌ندی ژی (ئاگوینو) پشته‌فانیی ل ئەقی بوچوونی دکەت و ددەته دیارکرن کو ئەو کهسین خودان پلەیهکا به‌رزا جفاکی، ل گەل کهسین ئاسایی د بارودوخه‌کی نه‌یی ئارامدا دبنه ئەگه‌ری هندی کو کهسین ئاسایی داخووا لیبوورینی ژ ئەوان بخوازن یان ل پاساو هینانه‌کی بگه‌رن داکو ژ ئەوی بارودوخی پزگاربین. (Aquino, etal, 2006: 653) د کهلتووری کورده‌واریدا ل ده‌می په‌یدا‌بوونا ئاریشه‌کی د ناڤه‌را کهسه‌کین ئاسایی یان بچویک ب ته‌مه‌نین خوڤه به‌رانبه‌ر ئەو کهسین خودان پله‌یین بلند و مه‌زنتر وەکو (دایک، باب، برایی مه‌زن، خویشکا مه‌زن، مام، خال، خاله‌ت، مه‌ت....هتد) بارا پتیا جاران ژ لای ئەوان کهسین بچویک یان ئاساییقه لیبوورینخواستن ده‌يته ب جهه‌ینان، چونکی کهلتووری کوردی. یی پرە ژ پزگرتنی و شه‌رمی، ب تایبه‌تی به‌رانبه‌ر کهسین مه‌زن و خودان پله‌یین به‌رزین جفاکی (Fareeq, 2014 : 87) ژبه‌ر هندی ژی چه‌ند پله‌یا جفاکییا کهسی سه‌رپێچکار یا بلندبیت، گه‌له‌ک ب کیمی ده‌يته دیتن، کو لیبوورینی بخوازیت. هندی کهسی زولملیکرییه، ل ده‌می په‌یدا‌بوونا ئاریشه‌کی ل

گهل كه سين پله يين ئه وان بلند د ناڅ جفاكيدا، هه زناكه ن ل چاره سه ريي بگه رن و لي بوورين ژ ئه وان به يته خوازتن، چونكي ئه گهر سه ريچكار پيځه به ري ئه وي بيت و كه سي زولمليكري، ل چاقه ريا لي بوورينخواستني بيت ژ كه سي خودان پله يا بلند د ناڅ جفاكيدا؛ دبیت کاری ئه وي بکه ځيته ژير هه ره شي، هه ر ژبه ر هندي ژي زولمليكريي خودان پله يا نزما جفاكي، دبیت هزريکه ت کو ب مفاتره ئه گهر په يوه نديين ئه وي ل گهل كه سي سه ريچکاری خودان پله يا به رزا جفاكي ب باش بمين، بيکو کريارا لي بووريني به يته ئه نجامدان، هه ر وه کو د گه له ك څه کوليان ژيدا هاتيه ديتن، کو ل ده مي كه سي سه ريچکاری خودان پله يا به رزا جفاكي خه له تيه كي دکه ت، دانپيدانا ئه وي دبیته پتر جهي به حسکرنی و ل سه روچاځين ئه وي پتر ژ كه سي زولمليها تيه کرن ديار دبیت، خه لکی ده ورو به ر ژي پتر هه ست پيدکته کو ئه گهر ئه م به راورد بکه ين ل گهل كه سه كي خودان پله يه کا نزما جفاكي کو کيمتر ل سه ر سه روچاځين ئه وي ديار دبیت. (Ayad, 2017 : 97)

ل ده مي كه سه كي خودان پله يه کا نرم، لي بووريني ژ كه سه كي خودان پله يه کا به رز دخوازيت، ژبه ر ئه گه ري هه ر سه ريچپيه کا هه بيت، ل څيري دبیت داخوازا لي بوورينا ئه وي ره تبکته، به روڅاڅي ل ده مي كه سه كي خودان پله يه کا به رزا جفاكي داخوازا لي بووريني ژ كه سه كي خودان پله يه کا نرم دکه ت، ئيکسه ر ده يته وه رگرتن، چونكي كه سي زولمليها تيه کرن ل څيري ل جهه كي به رز نينه، کو لي بوورينا كه سي خودان پله يا بلند ره تبکته، ژ به رهندي ژي ئه م دشين بيژين، لي بوورينخواستنا ژ لايي كه سين جفاکييين بلندځه ده يته گوتن، گه له ك کارتيکه ر و کاريگه رترن ژ يا ته خين نرمين جفاكي (Ayad, 2017 : 96)

1-6- سه ريچي (offence) و ئاستين ئه وي:

ب شيوه يه كي گشتي کريارا لي بوورينخواستني ژ ئه نجامي په يدا بوونا ئاريشه يه كي ديار دبیت، هه ر ژبه رهندي ژي جوړ و ئاستين ئه څان ئاريشان ل سه ر سروشت و توندوتيزيا په يدا بوونا ئه وي ئاريشي ده ينه ديارکرن. بو نمونه

ليبوورينخواستن بو پراوستانا ئاخفتنا كهسهكى د دهى ئاخفتنيڭا دهيتته
پيشكىشكرن، دى يا جياوازبيت ژئوى لیبوورينخواستنا بو كهسهكى كو هاتبيتته
ئيشاندان يان دهست يان پى يهكى ئهوى هاتبيتته شكاندن.
(Deutschmann, 2003: 265).

ژمارهكا زورا قهكولينان تيشك ئىخستيه ل سهر پهيوهنديا د ناقبهرا
ليبوورينخواستنى و تيورا ريزگرتنيڭا، ئارمانجا تيورى ب خوژى دووپاتكرنا
پهيوهنديا د ناقبهرا ئاست و جوړين لیبوورينخواستن و توندى و دژواريا ئهوى
ئاريشا كو ژ لايى كهسهكيغه هاتيهه ئهجامدان، ژبهرهندي ژى، هندی ئهوى ئاريشه
توند و تيزتر بيت، پيدقييه لیبوورينخواستن ژى باشت و كاريگه رتريت، لهوما ژى
چهنداتى و حكمهتا ئهوى ريزگرتنى كو د كرياريا ئاخفتنيڭا لیبوورينخواستنيڭا
كار پى هاتيهه كرن، دقيت ل جهى ئاستى توندوتيزيا ئهوى ئاريشى بيت.
(Ayad, 2017:94) پولينكرنا جوړ و ئاستين ئاريشهيان ژ لايى (هولميس) قه
هاتينه ئهجامدان كو ب دابهشكرنا ئاريشهيان ل سهر جياوازيا ئاستين سهنكى و
گرنگيا ئهوى ئاريشهيا سهرهلداى رابوويه، ب ئهقى پهنكى ل خواري: (holmes, 1993: 91-116)

1-سهرپيچيا پوهن: وهكو ل دهى بى مهبهست مى خو ل مى ئيكي بدهى.
ژيبركهى كو تلهفونا خيزانا خو بكهى. يان قهله مى ههقالي خو بهرزهكهى. د ئهقى
حاله تيدا گهلهك ب كيمى لیبوورين تيڭا دهيتته خوازتن.

2-سهرپيچيا ناقنجى: وهكو ل دهى بى مهبهست ئيك چاقرى ته بمينيت و تو
گيرو بى يان ژيبركهى كو ته واجبى خو يى چيكهى يان ل وانايا ئيكي تهخير
بى. د ئهقى بارودوخيدا پيژهيا داخوازا لیبوورينى گهلهكا زوره كو كهسى
سهرپيچكار ل كهسى زولمليكرى بكهت.

3- سه‌رپیچیا بهیژ: وه‌کول ده‌می پئی که‌سه‌کی د یارییدا بشکینی یان ل ده‌می کیمکرنا که‌سه‌کی ب دژواری د روینشتنه‌کی یان گه‌نگه‌شه‌کیدا... هتد. ئەڤ بارودو‌خه پیدقی ب لی‌بوورینخواستنییه.

4- سه‌رپیچیا دژوار: وه‌کول ده‌می زیانی ل مالی که‌سه‌کی دی بده‌ی. بو نمونه وه‌کو ترومبیلی، کومپیوته‌ری. ئەڤ باره ژ هه‌می بارودو‌خین دی یی جیاوازه کو ب هه‌ر په‌نگه‌کی هه‌بیت دقیت لی‌بوورینخواستن بهیته کرن.

1-7- لی‌بوورینخواستن و ریزگرتن:

ل ده‌می ئەم باس ل لی‌بوورینخواستنی دکه‌ین، پیدقییه چه‌مکی (ریزگرتن) ی ب به‌رچاڤ بهیته وهرگرتن، کو ل ئەقان چه‌ند سالین دوماهییی بوویه جهی ڤه‌کولین و گه‌نگه‌شا کارلیکه‌رین مرو‌ڤایه‌تی. تیورا (براون) و (لیفنسن) ی ئەوا باسی، نه‌هیلانا ریزگرتنا خراب و پشتگیریا ریزگرتنا پوزه‌تیڤ دکه‌ت، گه‌له‌کا گرنگه، به‌لی ئەڤه‌ژی یا بی ئاریشه نه‌بوو، چونکی دهربرینا لی‌بوورینخواستنی، ئامیری نیشان‌دانا دهربرینا ب مه‌به‌ست ده‌یته بکارهینان، وه‌کو دهربرینا په‌شیمانیی ژبو داخوازیا لی‌بوورینخواستنی یان ژبو داخوaza لی‌خوشبوونییه، دبیت هوسا دیاربیت کو یا باشه ئەگه‌ر ئەڤ ستراتیجییه‌ته بهیته بکارهینان، چونکی ریکه‌کا هه‌ره باشه ژبو دووباره خوشبوونا په‌یوه‌ندیان و ئارامکرنا ده‌روونی که‌سی هاتییه کارتیکن یان زولم لی هاتییه کرن، به‌لی ل ڤیری ڤه‌کوله‌ران ب هه‌ڤرا بیرو بو‌چوونین خو داینه دهرباره‌ی کا ریزگرتن چییه و نه‌شیاینه ب دروستی ریزگرتنی شرو‌ڤه‌بکه‌ن، هه‌روه‌سا هوسا دیار نینه کو دهربرینا ناڤچاقان و پو‌خساری چه‌مکه‌کی بکارهاتی، یی جیهانی بیت، ئانکو ژ لایی هه‌می کو‌مه‌لگه‌ه و که‌لتوورین جیهانیڤه وه‌کو ئیک سه‌ره‌ده‌ری ل گه‌ل بهیته کرن. (Fraser, 1990 : 230) هه‌ر وه‌کو (براون) و (لیفنسن)، ئەوی سه‌ره‌ده‌ریی ل گه‌ل لی‌بوورینخواستنی دکه‌ن کو جه‌وه‌ری ئەوی ژ ئەجامی بکارهینانا ستراتیجییه‌ته‌کا خرابا ریزگرتنییه کو د ئەجامدا ل دویت دیتن و بو‌چوونین ئاخفتنکه‌ری(ئهو که‌سی لی‌بوورینی دخوازیت) کو

لیبوریښخواستن کرداره کا تیځچوونا پوځسارییه کو پوځساری تهوی یی پوزه تیځ
 تیځددهت، بهلی د هه مان دهمدا لیبوریښخواستن، پاراستن و که یفخوښکرنا که سی
 دووییه (گوهرداری) ل گهل تیځچوونا پوځسار و د پروونی که سی ناخفتنکهره
 (Brown and Levinson, 1987: 187) و نهغه ل دویځ هزا (براون و
 لیځنسون) ی.

1-8- ستراتیجیه تیځ لیبوریښخواستنی:

1- لیبوریښخواستنا راسته وخو:

د باراپتیا بارودوخاندا که سی کارتیځر پادبیت بکارهینانا لیبورینه کا ئیکسهر
 ب ریکا جیبه جیکرنا (Illocutionary Force Indicating Device (IFID))
 (نامیری کاریگه ریا هیزا دهرپرینی) یا ناشکهره. (کیتاو) دبیزیت کو ریځه برنه کا
 سه رکه قتی یا لیبوریښخواستنی وه کو کریاریه کا ناخفتنی دقت یا گریډای بیت
 ب (IFID) قه، نانکو ب (نامیری کاریگه ریا هیزا دهرپرینی) یا ناشکهره، ل گهل
 وهرگرنا بهرپر سیاره تیځی. (Kitao, 2013: 2) نهغه یاسایی واتایی، نهغه
 دهرپرینی لیبوریښخواستنی یین ل خواری د زمانی کوردیدا ب خوځه دگریت:
 - داخوازا لیبورینی دکهم: کو دهیته هژمارتن ژ ستراتیجیه تیځ فهرمی د زمانی
 کوردیدا ژبو پیشنیارکرنا لیبوریښخواستنی.

- ببوره: نهغه ب دهرپرینی نه فهرمیځ بهر بلا د زمانی کوردیدا دهیته هژمارتن.
 - ل من ببه خشه - forgive me: ژ دهرپرینی لیگه پریانا لیبورینی دهیته
 هژمارتن، ل قیری ناخفتنکهر هولددهت کو گوه دار لیبوریت.
 - ل من ببوره: ژ دهرپرینی نه فهرمی دهیته هژمارتن د زمانی کوردیدا.
 - من عه فوکه: نهغه ژی ژ نهوان دهرپرینی راسته وخو یین لیبوریښخواستنی، کو ژ
 زمانی عهره بی هاتییه د ناڅ زمانی کوردیدا.

- گەردەنا من ئازاکە: ئەق ستراتىجىيەژى وەکو دەربەرینەکا ئایینی - جقاکی ھاتییە وەرگرتن و ژلایى ئاقتنکەرین زمانى کوردیقه دەیتە بکارهینان. (Fareeq 2014 : 132)

- ژدل داخوژا لیبوورینی دکەم، گەلەك داخوژا لیبوورینی دکەم: ئەقەژى ژ دەربەرینى لیبوورینخواستنیە و بەیزەکا زیدەتر دزمانى کوردیدا دەیتە بکارهینان.

- ئومیدەوارم تو نهئیشابی: ژ دەربەرینى سەرزەرەکی یین لیبوورینخواستنى دەیتە ھژمارتن. (Al-Adaleih, 2007 : 48)

2- لیبوورینخواستنا نهراستهوخو:

- ستراتىجىيەتا نهراستهوخو:

لیبوورینخواستنا نهراستهوخو ب ریکا بکارهینانا دانپیدانەکا بەرپرسیارانە دەیتە پیشکیشکرن. ئەقەژى ب ریکا دانپیدانەکا راستهوخو و دانپیدانەکا نهراستهوخو دەیتە جیگیرکرن. دانپیدانا راستهوخو ئەقان یاسایین سیمانتیکی یین ل خواری ب خوڤە دگريت:

1- رازیبوون ل سەر تاوانى، وەکو : خەلەتییە من بوو، سەد ژ سەدى من خەلەتى کر.

2- دەربەرینا کیماسییا خو، وەکو : ئەز نهەندى باشم، دنقیسینا ھوزانیدا.

3- مەبەست پینەبوون، بو نموونە: مەرەما من ئەو نهبوو، من تو نه دیتبووى، ئوھ ببوورە ب خەلەتیقە بوو.

4- رازیبوون ل سەر سەرپیچیى، بو نموونە: ئەز دانپیدانى دکەم کو من پەنجەرا شکاندی. (Al-Adaleih, 2007:107-110)

ژ لایەکی دیقە، دانپیدانا نهراستهوخو دیاردبیت ل:

1- شروقه کرنا حاله تی:

ل ده می سهرپیچکار لیبوورینخواستنی دکهت، ب ریکا پوهنکرنا بارودوخی و ب هینانا بهلگه و بههانه کی ژبو ئهوی سهرپیچیا هاتییه کرن. بو نمونه کهسهک ب پوهنکرنا حاله تی گیروبوونی رابیت، ب ریکا گوتنا □ ل سهر جادا سهره کی پویدانهک پویدابوو؛ ژ بهرهندي، نهز درهنگ گه هشتم □ یانژی ل من ببووره، ترومیلا من ژ کار که قتبوو.

2- پیشنیار کرن ژبو چاک کرنی:

ل ده می سهرپیچکار پیشنیارا دهسته بهرکرن دووباره چاک کرن ئهوی ئاریشه یی ئه واکو ژ نهجامی سهرپیچییه کی دروستبووی دکهت، نهقهژی دینه :
- تایبته، وهکو: نهز دی د پوژین بیهنقه داند ئهقی کاری نهجامدهم.
- نه تایبته، وهکو: دی سهحکه می کا دی شیم چ بکه م.

3- بهلیندان ژبو دووباره نهجام نه دانی:

نهقهژی ب ئهوی شیوهیه کو هندهک دهربرینین تایبته دهینه بکارهینان ژبو سوژدانا کهسی زولملیکری کو نهقه رهفتارو پویدانه د داهاتیدا دووباره نهبنهقه. بو نمونه: نهو دووباره نایبته قه.

4- گرنگییدا نا کهسی بهرانبهر:

ژبو کیمرنا ئازارین کهسی زولملیکری، سهرپیچکار هندهک جاران ب پرسینا حالی ئهوی رادبیت، وهکو: تو ههست پی دکه کی کو تو باشتی، تو یی باشی.
(Hussein and), (Chamani and Zareipur 2010 : 133- 153)
(Hammouri 1998 : 37-51)

جوړه کی دی ژ جوړین ستراتیجیه تی لیبوورینخواستنی ههیه، وهکو ستراتیجیه تی خو خلاسکرنی ژ نهوی بارودوخی ژ لای کهسی لیبوورینی دخوازیت دهیته بکارهینان، کو ب کیمرنا پلهیا نهوی ئاریشی ئهوا هاتییه نهجامدان دژی کهسه کی رادبیت. نهقه باراپتیا جاران ب ریکا چهند گهنگه شان

دهيٽه ٺهڻامدان، ڪو دياردڪهت: (چ چينه‌بوويه) يان (تشته‌ڪي بهرنه‌ڪهفتي) يه. نمونه بو ڪيمڪرنا پلا ٺاريسي، وهڪو: دي چ ٺاريشه نينه مالا ته، يانڙي ب ريڪا لومه‌ڪرنا ڪهسه‌ڪي دي و زفراندنا بهرپرسياره‌تيني ٿبو ٺهوي، وهڪو: ٺهز بيٿم ڪو فلان ڪهس ڙي د ٺهوي ٺاريشيدا بهرپرسه. (Ayad,2017: 92).

پشکا دووی: لیبورینخواستن د پیهوندییئ ناسویی و ستوونیدا

1-2- لیبورینخواستن د پیهوندییا ناسویدا:

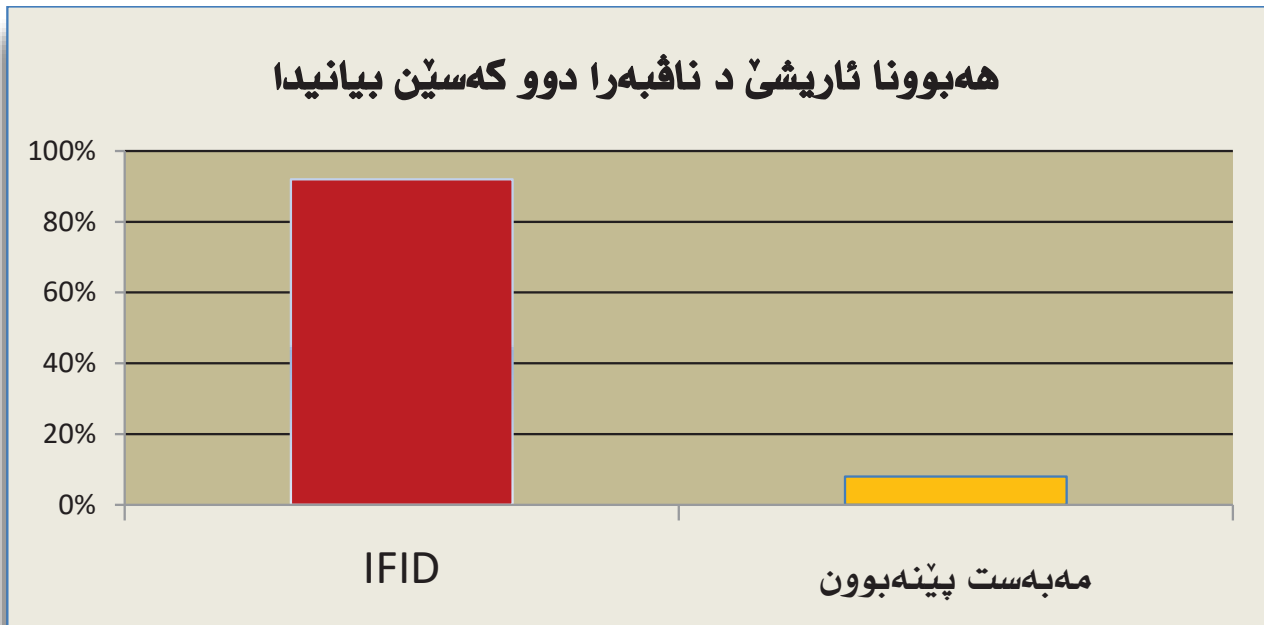
باری ئیکی: ههبوونا ئاریشی د ناڅهرا دوو کهسین بیانیدا: (ملی خو ل ملی

کهسهکی بیانی بدهی بی مه بهست ل سهر جادهی):

ل دویف ئهوان داتایین ل بهردهستی مه د بارودوخهکی ب ئهقی شیوهیدا، ب

تنی دوو تایبهتمهندیین لیبورینخواستنی ل دهق خهکی مه دیاردبن. ئهوژی

دهربرینین IFID و مه بهست پینه بوون.



وینهیی (1)

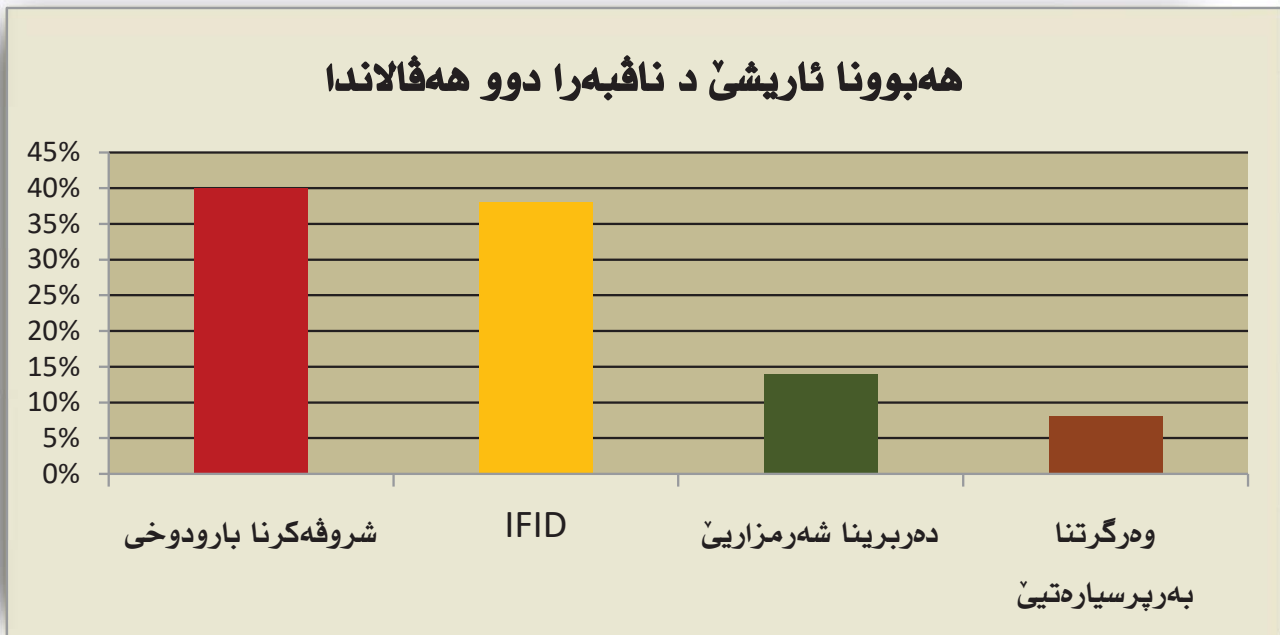
هر وهکو د (وینهیی 1)ی سهریدا دیار IFID دهیته هژمارتن ژ ستراتیجیه تی ب پلا ئیکی د بارهکی ب ئهقی شیوهیدا د ناڅهرا دوو کهسین بیانیدا دهیته بکارهینان، ریژهیا ئهوی دگههیته 92 ژ سهدی، ههروهسا د دویقدا ستراتیجیه تا مه بهستپینه بوونی ب پلا دووی دهیته، کو تاکه کهسین خهکی گوڅهرا بههیدنی ب ریژهیا 8 ژ سهدی بکاردهین. ژ کارهینانا ئهقان ههردوو ستراتیجیه تان

بو مه ديار دبیت کو راسته نه ژ بارودوخه د ناقبه را دوو که سین بیانیدا په یدابوویه، به لی ژ بهر بچوکییا نه وی ئاریشه یا پویدایی، کو ب سه ریچییین ساده دهیته هژمارتن، که سی سه ریچکار وهکو کریاره کا ریژگرتنی نه قان دهربرینان بکاردهینیت، به لی وهکو نه دبینن مه چندنین ستراتیجیه تی دی یین لیبورینخواستنن هه نه. وهکو (پازیوون ل سهر تاوانی، دهربرینا کیماسیا خو ... هتد)، به لی د باره کی ب نه فی شیوه یدا نه هاتینه بکارهینان، کو نه قه ژی نه جامی بچوکییا نه وی ئاریشی بو مه ديار دکه ت.

باری دووی: هه بوونا ئاریشی د ناقبه را دوو هه قالاندا: (سهر دانا هه قالی خو یی بریندار د شه پيدا نه که ی)

د شروقه کرنا نه وان داتایین ل به رده ستی مه داخوازا لیبورینن ژبو هه قالان ژی سنوورین خو یین ههین، هه وهکو مه ل سهری د به شی تیوریدا دیارکری، کو باراپتريا جاران ل ده می په یدابوونا ئاریشان د ناقبه را دوو هه قالاندا ب لیبورینخواستننه کا بچوکی دهیته نه جامدان، به لی نه گهر بارودوخی پویدای یی جیاوان بیت و هه ستیار بیت. وهکو (سهر دانا هه قالی خو یی بریندار نه که ی) گه له ک ژ ستراتیجیه تی هه مه جورین لیبورینخواستنن دهینه بکارهینان ژ هه قالی ساریچکار بو هه قالی خو یی هاتییه بریندار کرن.

وینهیی (2)



هه‌روه‌کو د ئە‌قان زانیاریی ل به‌رده‌ستی مه‌دا کو ژلای تـاکه‌که‌سی خه‌لکی گۆ‌قه‌را به‌ه‌دینه‌یه هاتینه وه‌رگرتن دیاردیت، کو چار ژ گرن‌گرتن ستراتیجیه‌تی لیبوورینخواستی دهینه بکارهینان. وه‌کو: (شروقه‌کرنا بارودوخی، IFID، ده‌برینا شهرمزاری، وه‌رگرتنا به‌رپرسیاره‌تی). شروقه‌کرنا بارودوخی نه‌هاتنا سه‌ره‌دانا هه‌قالی خو دهینه هژمارتن ژ ستراتیجیه‌تا هه‌ره زورا بکارهاتیین تاکه‌که‌سی خه‌لکی ئە‌قی گۆ‌قه‌ری د حاله‌ته‌کی ب ئە‌قی ره‌نگیدا، ل قیری که‌سی سه‌رپیچکار هه‌می هه‌ولین خو دده‌ت، کو بو که‌سی هاتییه بریندارکرن پوهن‌بکه‌ت، کو ئە‌و نه‌گه‌هشتیه به‌یت یان ژ ب به‌لگه و به‌ینانا به‌انه‌یان که‌سی به‌رانبه‌ر رازیبکه‌ت و هی‌زا ئە‌وی ئاریشی کیمبکه‌ت یان نه‌هیلیت، ژ به‌ره‌ندی ژ دی بینین 40 ژ پشکداران کو دگه‌هیه 40 ژ سه‌دی ئە‌ف ستراتیجیه‌تا لیبوورینخواستی یا نه‌راسته‌وخو بکارهینایه و ب پلا دووی ئە‌وژی ب ریزه‌یا 38 ژ سه‌دی، تاکه‌که‌سی کورد ستراتیجیه‌تی ده‌برین IFID بکارهینایه، کو بارا پتیا ئە‌وان ده‌برینان

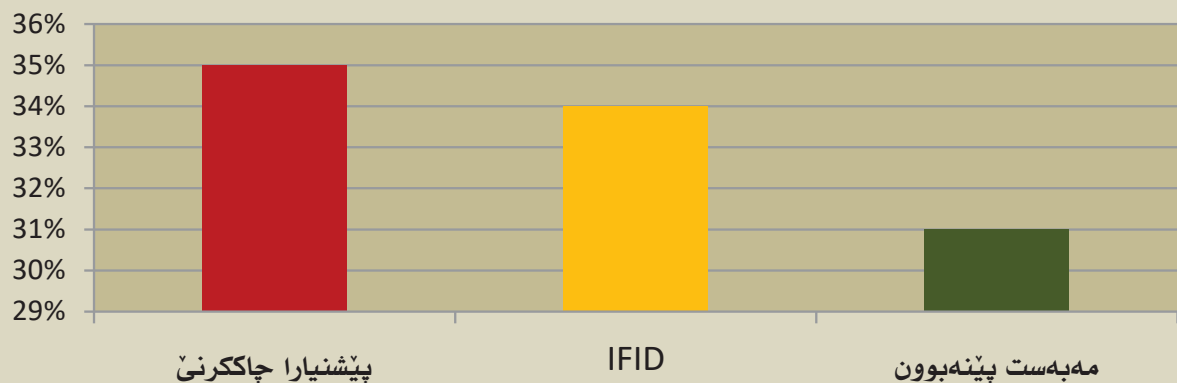
دشیاندايه بهینه بکارهینان داکو کهسی سهرپیچکار ب بجهینانا ئه رکی خوئی
 ریزگرتنی رابیت و ب شیوهیه کی راسته وخو داخوزا لیبوورینی ژ کهسی دووی
 بکهت. دهرپرینا شهرمزاریی ژی ب پلا سیی دهیت ب 14 ژ سه دی، ل قیری ئه م
 دشیین پوهنکرنی بدهین، کو ژ ئه نجامی ریزگرتنا تاکه که سین خه لکی ئه قی گو قهری
 د باره کی ب ئه قی شیوهیدا، بهرانبهر هه قاله کی ئه ق هه ستا شهرمزاریکرنی ل ده ق
 په یادابیت. ههروهسا ل پلا دوماهیی، دهرپرینن بهرپرسیاره تی وهرگرتنی دهیت،
 کو ب شیوهیه ک ژ شیوهیان ژلای به شداربووین مه قه دهینه بکارهینان، کو ب
 ریزهیا 8 ژ سه دی دهیت.

باری سیی: هه بوونا ئاریشی د نا قبه را خویشک و برایین ئیک ته مه ندا: (خویشک
 موبایلا برایی خو بی مه به ست بشکینیت).

هه بوونا ئاریشین ب ئه قی رهنگی دبنه ئه گهری بکارهینانا ستراتیجیه تین
 جیاوازی لیبوورینخواستنی د نا قه که لتووری کوردیدا، به لی ئه ق لیبوورینخواستنه
 ژی ل سهر جو ری ئه وی په یوهندیی و ته مه نی ئه وان خویشک و برایان دمینیت، ل
 دویف ئه وان داتایین ل بهردهستی مه کو به شداربووین مه بارا پتریا ئه وان د
 ته مه نه کی پیگه هشتیدا بوون و ژماره کا زو را ئه وان خودان خیزان بوون، بیگومان
 ئه نجامین ب دهستی مه قه دهین، دی د جیاواز بن ل گه ل قه کولینه کا دی، کو
 به شداربووین ئه وی د ته مه نه کی بچویدکا بن، ههر وه کو، فه ریق د قه کولینه کی دا
 دده ته دیارکرن، کو خه لکی کورد د ته مه نی دانعه مرییدا گه له ک کیتر داخوزا
 لیبوورینی دخوان ژ که سین پیگه هشتی، ههروهسا ستراتیجیه تین دانعه مران
 گه له ک کیتر و سنوورداترن ژ که سین د ته مه نی گه نجاتییدا. (Fareeq, 2014:)

(248)

په یدابوونا ئاریشی د ناقبهرا خویشک و برایاندا



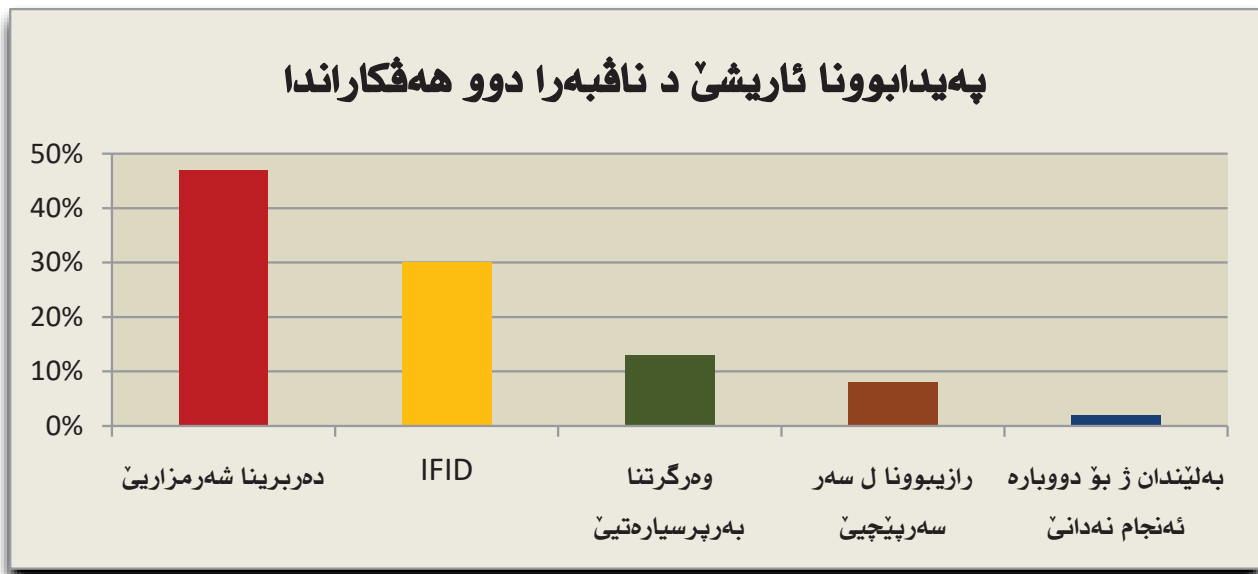
وینهیی (3)

ئەڤ وینه بو مه دیاردکەت کو د ناڤ کەلتووری کوردیدا ل دەمی هەبوونا ئاریشهکا ب ئەڤی رهنگی د ناقبهرا خویشک و برایاندا ستراتیجییهتا هەرە بەربلاڤ پیشنیارا چاکرنییه ب جوداهییەکا کیم، ل گەل ستراتیجییهتین IFID و مهبهست پینهبوونی. هەر وهکو د وینهیی سهریدا دیاردبیت، ستراتیجییهتا پیشنیارا چاکرنی ب ریزهیا 35 ژ سەدی ب پلا ئیکی دهیت و دەرپرینن IFID ب ریزهیا 34 ژ سەدی و مهبهست پینهبوون ب ریزهیا 31 ژ سەدی ل دویڤ ئەوان دهین، ل قیری راسته په یوهندییا د ناقبهرا کەسی سهرپچکار و کەسی زولملیکریدا یا نیژیکه، بەلێ هەر وهکو د ئەڤان داتایاندا دیاردبیت، پیدقییه لیبوورینکرنا راسته وخو و یا نه راسته وخو بهیته بکارهینان ژبو دووباره خوشبوونا په یوهندییان، چونکی په یوهندیین خیزانی زور دگرنگن و پیدقییه ل سەر هەر کەسهکی ئەڤان په یوهندییان بهرز ڤاگریت.

باری چاری: پهیدابوونا ئاریشی د ناقبهرا دوو ههفکاراندا: (باس ل تایبهمهندییښ ههفکاری خوب خرابی بکهی):

د ناقه کلتووری کوردیدا تایبهمهندییښ گریډای کهسهکی یان خیزانا نهوی گهلهک ههستیارین، ژ بهرندی دهی سهرپیچکار مایتیکنی ل نهقان تایبهمهندییښ کهسهکی دکهت، گهلهک جاران ئاریشی مهن ژی دروستدین، بهی دبیت بکارهینانا ستراتیجیهتین جیاوازین لیوورینخواستنی بشین گهلهک ژ هیزا نهوی ئاریشی بهینه خواری، ژگرنکترین نهوان دهرپرینان ژی وهکو د وینهی ل خواریدا دیاردبیت.

وینهی (4)



دهرپرینا شهرمزاریی بو نمونه (نه ههست ب شهرمی دکهم) ب بهر بلاقترین ستراتیجیهتین لیوورینخواستنی ژبو بارودوخهکی ب نهقی رهنگی دهیته هژمارتن، چونکی ل دهی تایبهمهندییښ تاکه کهسهکی دیاردین، دبیته نهگهر کو شهرمهکا زیده ل دهق نهوی کهسی پهیدابیت و تووشی شهرمزاریی بیت، ژبه رهنی ل دهی سهرپیچی گریډای نهوان تایبهمهندیان بیت، دی لیوورینخواستن ژی جوړه شهرمزاریهکی ب خوځهگریت، لهوما ژی دی بینین کو 47 ژ بهشداربوویان

کو دگه‌هیته ریژا 47٪ ئەڤ دەرپرینا شەرمزارییی هەلبژارتییە. د دویڤدا ستراتیجییەتا IFID ب ژمارەکا زۆر ب پلا دووی دەیت، ب ریژا 30٪ و ب تایبەتی ژێ دەرپرین گەردەن ئازاکرنی کو ژ دەرپرین ئاینییە و هاتییە د ناڤ کەلتوری کوردیدا ب شیوەیەکی زۆر هاتییە بکارهینان، چونکی باسکرن ل تایبەتمەندیین کەسی بەرانبەر گریدای گونەهیە و ئایینی ئیسلامی گرنگییەکا زۆر ب گونەهی دایە، کو پیدڤییە مروڤی بوسولمان خو ژێ دویربخیت، هەر وەکو پیڤەمبەری مە سلاڤ ل سەر بن غەیبەتی ب خوارنا گوشتی برایی خویی مری د شوبهینیت، لەورا ئاخڤتنکەرین کوردین بوسولمان هەلبدەن کو وەکو کارەکی ئایینی داخووا لیبوریی ژ هەڤالی خو خوازن و گەردەنا خو پی بدەنە ئازاکرن. د دویڤدا وەرگرتنا بەرپرسیارەتییی دەیت، کو ب ریژەیا 13٪، ب پلا سییی دەیت کو ل ڤیری سەرپیچکار هەلبدەت، کەسی زولمیلیهاتییەکرن مافداربکەت ب گوتنا ھندەک ئاخڤتنین زڤر ژێ وەکو (برا توویی مافداری، یان برا حەقی تەیە) کو ب دەرپرینین زۆر ب مفا دەینە ھژمارتن، داکو ئەو کەربوکینا د دلی کەسی زولمیلیکریدا بەیتە کیمکرن. ھەر وەسا پازیبوون ل سەر سەرپیچیی ژێ ب ریژەیا 8٪ تاکەکەسین کورد جەھێ خو د ناڤ دەرپرینین گرنگدا کرییە، ژبو بارودوڤخەکی ب ئەڤی پەنگی، کو سەرپیچکار ل ڤیری هەلبدەت دانپیدانی ب خەلەتییا خو بکەت کو ئەو کاری ئەوی ئەنجامدای، کارەکی خەلەت بوو. د دویڤ ژیدا ب تنی ب ریژەیا 2٪ ستراتیجییەتا بەلیندان ژ بو دووبارە ئەنجام نەدانی هاتییە هەلبژارتن.

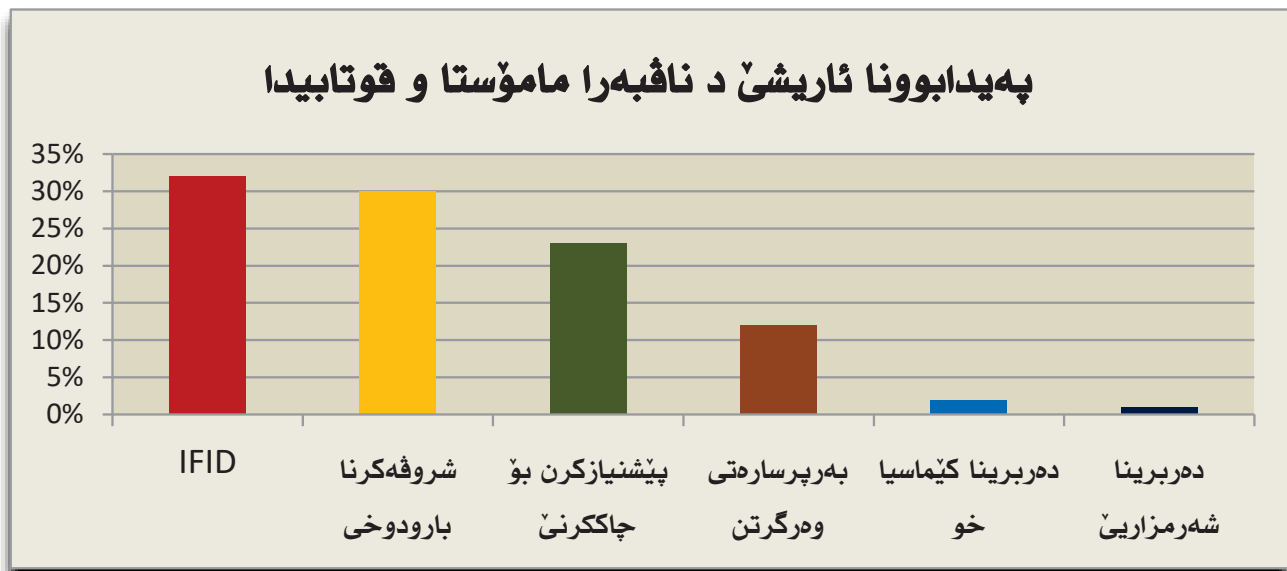
2-2- لیبورینخواستن دپەیوەندییا ستوونیدا:

باری ئیکی: ھەبوونا ئاریشی د ناڤبەرا قوتابی و ماموستانیدا (قوتابی ژ بیربکەت پەرتووکا ماموستانی بو بزڤرینیت د دەمی دەستنیشانکریدا):

ل دویڤ ئەوان داتایین ل بەردەستی مە، بو مە دیاردبیت، کو چار یاسایین واتایی ب شیوەیەکی بەرفرەھ د ئەڤی بارودوڤخیدا بو لیبورینخواستنی هاتینە

بکارهینان ژ ئهوان ژى IFID ، شروقه کرنا بارودوخی، پيشنيازکرن ژبو دووباره چاککرنی، بهرپرسيارهتی وەرگرتن، ههروهسا دوو ژ ستراتيجهتین ديژی ب شیوهیهکی کیم هاتینه دیتن، وهکو دهربرینا شهرمزارییی، دهربرینا کیماسییا خو.

وینهیی (5)



ل قیری بو مه دیاردبیت ژ ستراتیجیهه تا IFID کو لیبوورینخواستنهکا راستهوخویه و ب پیرژهیا 32% ژ بهشداربوویان ههلبژاردبوو، بهلی ژ دهربرینین ئهوی ژى پشتبهستنهکا بهرفرهه ب ستراتيجهیهه تا راستی دهرئیخستنا راستهوخویا لیبوورینخواستنی هاتییه دان. وهکو (ژ دل داخوازا لیبوورینی دکهم) ب شیوهیهکی کو گرنگیپیدان ب دهربرینین دی یین IFID نههاتییه دان. ئهڤ بکارهینانا دهگمه ن یا ئهقی یاسایی سیمانتیکی د ئهقی بارودوخیدا ژبو کیمکرنا هیژا ئاریشهیی ب شیوهیهکی بهرچاڤ کو پتر ژ هه دهربرینهکا دی کارتیکهتره. هندهک دهربرینین دی وهکو (گهردهنا من ئازاکه) کو دهربرینهکا ئاینیهه و هاتییه د ناڤهکهلتهووری مه دا، کو ژ لایی بهشداربوویین مهڤه نههاتییه ژیکرتن، کو ئهڤه ئهوی چهندی رادگههینیت، ئهڤ باره یی گریڤای نینه ب گونههکرنی و گونههکرنیڤه.

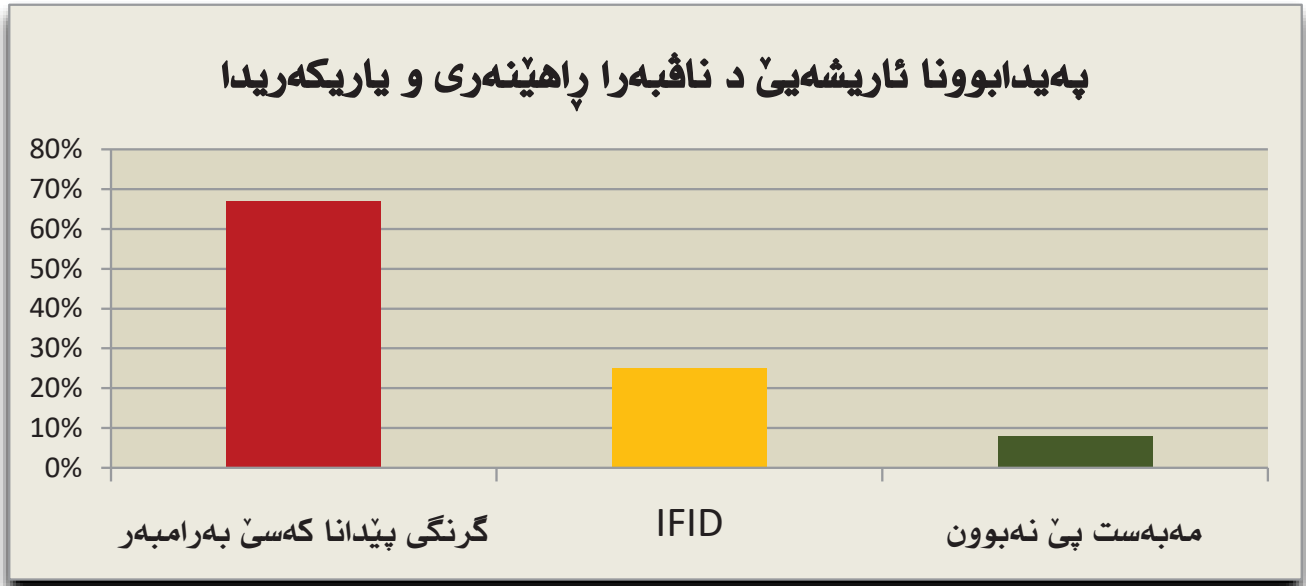
ستراتیجییه تا دووی کو پشتی دهرپرینن IFID هاتییه بکارهینان، ئه وژی شروقه کرنا بارودوخی و پیشنیازکرن ژبو دووباره چاککرنی بوویه و ستراتیجییه تا شروقه کرنا بارودوخی ب پرژهیا 30 % هاتییه هلبژارتن. ههروه سا ستراتیجییه تا پیشنیازکرن ژبو دووباره چاککرنی ب پرژهیا 23 % هاتییه هلبژارتن و ستراتیجییه تا بهرپرسایه تی وهرگرتن ب پرژهیا 13 % هاتییه هلبژارتن، به لی ستراتیجییه تی کو گهله ک کیم هاتینه بکارهینان دهرپرینا کیماسییه ب پرژهیا 2 ژ سهدی و دهرپرینا شهرمزارییه ب پرژهیا 1 ژ سهدی هاتییه هلبژارتن کو ئه قهژی ئه وی چهندی دگه هینیت، راسته ئه ق ئاریشه د ناقبه را دوو که سین پله یین جفاکی یین جیاوازا پهدابوویه کو ماموستا و قوتابینه، به لی ئاریشه هندامه زن نه بوویه، کو بگه هیته ئه وی ئاستی سه ریچکار ههست ب شهرمزارییه بکهت یان کیماسییا خو دهرپریت.



باری دووی: هه بوونا ئاریشه د ناقبه را راهینه ری و یاریکه ره کیدا: (دهستی یاریکه ره کی بشکییت د راهینه نه کیدا، کو راهینه ری داخوازا ئه نجامدانا ئه وی کریت).

راسته ل قیری سه ریچی یا بی مه بهسته و ئه رکی یاریکه رییه ئه وان راهینه نان بکهت، هه وره سا پله یا جفاکی یا راهینه ری بلنتره ژ یا که سی هاتییه ئیشانندن، به لی ئه قه واتایا ئه وی چهندی نادهت، کو د نا ق که لتووری کورده واریدا تاکه که سین کورد د بارودوچه کی ب ئه قی په نگیدا داخوازا لی بوورینی نه خوانن، هه ر وه کو د ئه وان داتایین دیارکری یین ل وینه یی ل خواریدا دیاردبیت.

وینھیی (6)



ل قیری جهی ئاماره پیکرنیه، کو ستراتیجیه تا هره بهر بلاق د ناڤ پشکدارین مه دا کو یا جیاوازه ژ بارودوخین بهری مه باسلیکری، ئه وژی گرنگی پیدانا کهسی زولملیکریه، کو ئه قه به لگه یه کو د هر بارودوخه کیدا هندهک تایبه تمه ندییین لیبوریخواستنی یین تایبهت هه نه و ژ تایبه تمه ندییین بارودوخه کی دی د جیاوازن. د باره کی ب ئه قی رهنگیدا کو یاریکه رهک د راهیناندا تووشی ئازاره کی ببیت، کو ژلای راهینه ریه فرمان پی هاتبیه کرن، ل قیری ئیکه مه هولا راهینهری یا لیبوریخواستنی ئه وه، کو گرنگی بی ب یاریکه ری خو بدهت و ئه قان جوړه پرسیاران ژی بکهت. بو نمونه (تو یی باشی، هیقیدارم یی ب سلامه تبی) هر ژبه ر هندی ژی ئه م دبیین کو ب پژهیا 67 ژ سه دی ئه ق جوړه ده رپرینه وه کو ئیکه م سه ره ده ری ل گه ل ئه قی پرویدانی هاتییه هه لبرارتن. د دویقدا ستراتیجیه تا IFID ب باراپتیا ده رپرینن خو قه هاتینه بکارهینان ب پژهیا 25٪ و ژ گرنگترین ژی: (ل من ببووره، قوسیری عه فوکه). تایبه تمه ندیه کا دیژی ب ژماره کا کیتر ژ ستراتیجیه تین سه ری هاتییه بکارهینان، ب پژهیا 8٪ بوویه، کو تاکه که سین

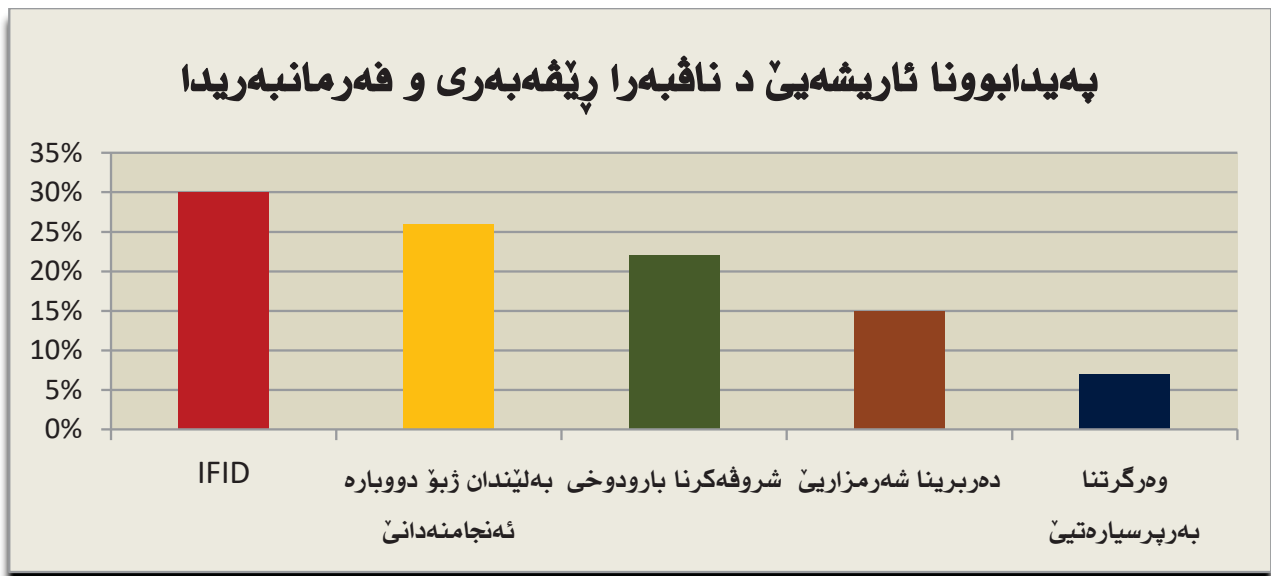
كورد، د ئهوى باوهريدانه، ئهگەر ياريكه رهكى ئهوان تووشى ئهقان جوړه پويدانان ببيت، دى ههولدهين بو پوهنكهين، كو مه مه بهست پينه بوويه ئهه بهيته ئيشانندن. هه رچه نده هژماره كا گه لهك زورتر يا ستراتيجه تين لي بوورينخواستنى هه نه، بهلى ئه هه رسى ب تنى د بارودوخه كى ب ئه قى رهنگيدا د ناڤ به شدارووين مه دا دهيته ديتن و هه لبراراتن.

بارى سيبى : په يدابوونا ئاريشى د ناڤه را فه رمانبه رهكى و پيڤه به ريدا) نه هاتنا فه رمانبه رى ژبو كو مبوونه كا فه رمانكه هى):

تا رادهيه كى زور خه لكى روژه لاتا ناڤين وه كو تاكه كه سين ئه وروپى گرنگى ب ده مى و ژقانان نادهن، ل ده ه خه لكى ئه وروپى دى كاره كى زورى خراببيت، ئه گه ر ته ژقانه كى ب ئه قى رهنگى هه بيت و تو نه چووبى، كو ب گه لهك شيوه يان لي بوورين پيدڤيه د ئه قان بارودوخاندا بهيته خوازتن و دبیت گه لهك جارن سه ريچكار بهيته سزادان، بهلى ئه ه چهنده ل ده ه تاكه كه سين مه گه لهك ب كيمى دهيته ديتن. Al- (Adaleih, 2007:119-122) تاكه كه سين كورد ژى وه كو به شهك ژ خه لكى روژه لاتا ناڤين گه لهك ب كيمى ستراتيجه تين لي بوورينخواستنى لده ه دهينه بكارهينان، ئه قه ژى ژبه ر ئه وى ئيكييه، كو ئه و هه ولدهن خو ژ ئه قى بارودوخى پرگاربكه ن، بيكو هيج جوړه لي بوورينخواستنهك بهيته كرن، چونكى ئه و د ئه وى باوهريدانه، لي بوورينخواستن د باره كى ب ئه قى رهنگيدا نابيته ئه گه رى هندى كو ئه و ئاريشه بى دهنگ بيت، بهلكو دوباره دبيته ئازراندنا ئاريشه يى. ژ به ر ئه وى ئه گه رى ژى هه ولدهن خو قه دزينه كى ژ لي بوورينخواستنى بكه ن، دكو ئه و بابته نه هيه ته ئازراندن، ئه قه ژى هه مى بو ئه وى چهندي دزقريت كو چ دويچوون و پيرابوون ل سه ر سه ريچيه كا ب ئه قى رهنگى نين. يان ژى هه روه كو مه د به شى تيوريدا ئماژه پيداي، كو دهسته ه لاتين پيڤه به رى گه لهك زورترن ژ يين فه رمانبه رى، ژبه رهندي ژى فه رمانبه ر دوودل دبیت، كو لي بوورينى بخوازيت ژ ترسينا پيڤه به رى كو گرنگيى ب لي بوورينا ئه وى نه ده ت، چونكى وه كو مه دياركرى، خودان

دەستەهلات دشیئت لیبورینا کەسی ئاسای وەر بگریت یان ژێ پەتکەت. بەلێ چونکی مە ل سەر پشکداربوویین خۆ سەپاندبوو ژبوو هەلبژارتنا ستراتیجییەتەکا لیبورینخواستنی، ئەقچەند جوړین د وینەیدا دیاردبن ژ لایێ تاکەکەسی گۆقەرە بەهیدنی هاتینە هەلبژارتن.

وینەیی (7)



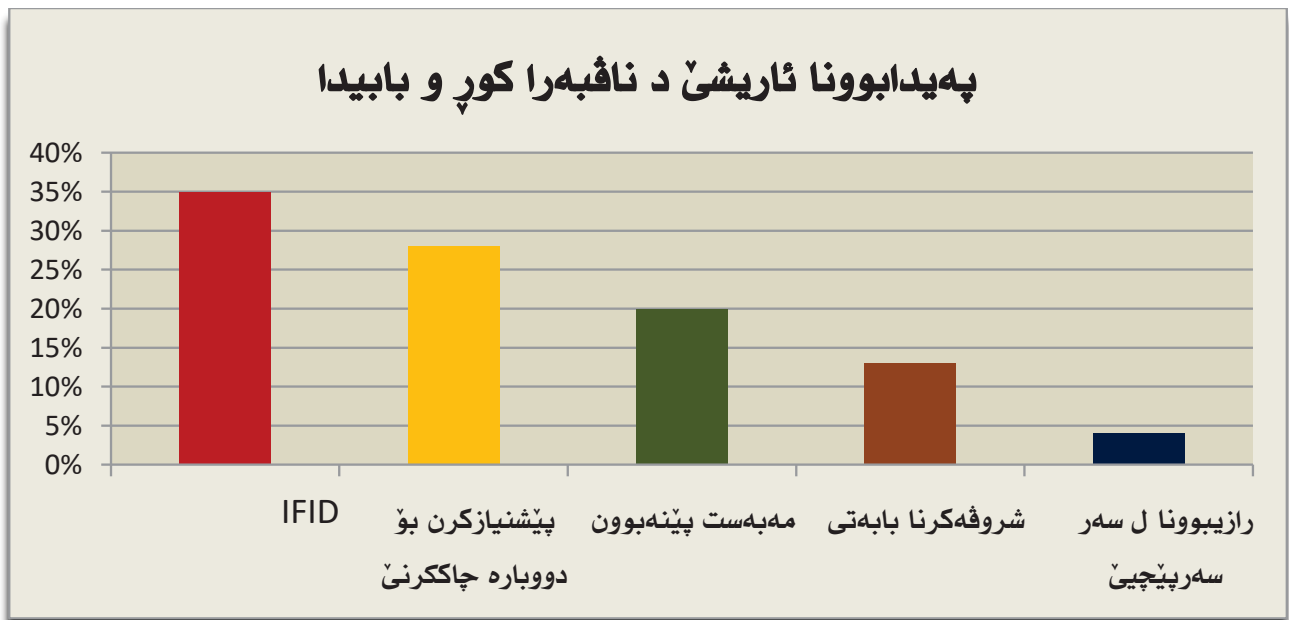
هەر وەکو دیار ژ 100 بەشداربوویان ب تنی ب پێژەیا 30 % ژ لایێ کەسان پەنا ژبوو لیبورینخواستنا راستەوخو یا (IFID) برییه و هاتییه هەلبژارتن. وەکو بکارهینانا دەرپرینن: (ل من ببوورە، ژ دل داخوازا لیبوری دکەم). هەر وەسا ب پێژەیا 26% پشکداران هەولدایه کو پێقەبەر بهیته رازیکرن، کو ئەو چەندا چیبووی دووبارە نابیت. دیسا ب پێژەیا 22% کەسان ژێ هەولدایه ئەوی بارودوخی شروقه بکەن یان ل چەند بەهانیان بگەرن، داکو بوو پێقەبەری دیار ببیت، کو ئەو چەندا پویدای ژ ئەگەری کارەکی گرنکی سەرپێچکارێقەیه. دەرپرینن

شهرمزارییی ب ریژہیا 15% و وەرگرتنا بهرپرسیاره‌تییی ب ریژہیا 7% هاتینه هه‌لبژارتن.

باری چاری: په‌یدا‌بوونا ئاریشی د ناڤه‌را باب و کوریدا (سوژی بدهیه بابایی خو کو تو چاکیته‌کی بو بکری، به‌لی تو ژ بیر بکه‌ی)

د بارودوخه‌کیدا کو که‌سه‌کی سوژ دایته بابی خو، کو چاکیته‌کی بو بکریت و سه‌ریچکار سوژا خو بجه‌نه‌هینیت، دووباره ئەڤ بارودوخه پیدقی ب چهند ستراتیجیه‌تین جیاوازه. تشتی د ئەڤی باریدا دهیته پیشبینیکرن، ئەوه کو شکاندنا سوژییه ل گهل بابی، کول دهڤ هندهک که‌سان ب تشته‌کی ئاسایی دهیته دانان، د ده‌مه‌کیدا گه‌له‌کین دی هه‌ست پیدکه‌ن، کو کاره‌کی کریته و پیدقی ب لی‌بوورینخواسته‌کا به‌ز و راسته‌وخویه.

وینه‌یی (8)



هەر وهكو د داتاياندا هاتينه پيشكيشكرن، ل سهرى دياردبيت چهند
 شيوازهكيڻ جودا جودا ژ كورى بو بابى هاتينه دان، بهلى يا ژ همميان بهر بلاقت،
 ستراتيحييه تا IFID، ب پيژهيا 35 % تاكه كه سين كورد، كو رابووينه بكارهينانا
 دهرپرينن وهكو: (ببوره باب، ژ دل داخووا ليوورينى دكه، گهرده نامن ئازابكه)،
 كو ژ دهرپرينن راسته وخو و يين ساده دهينه هژمارتن و دشين گهلهك ژ نهوى ئازار
 و ههستا نه خوشا بابى كيملكهت. د دويقدا ئيكسهر به شداربوويان ههولدايه، كو بو
 بابى خو بدهنه دياركرن، كو هيشتا يين ل سهر سوژا خو و دى دووباره سوژين خو
 بجههينن ههروهكو ديار ب پيژهيا 28 % ژ به شداربوويان ستراتيحييه تا پيشنيازكرن
 ژبو دووباره چاككرنى ههلبژارتيه. دكو هيشتا دلى بابى خو ئارامبكه ب پيژهيا
 20 % ژ به شداربوويان ههولدايه، كو دياربكه نهوان مهبهست پينهبوويه سوژا خو
 نهگههينه نهجام، بهلكو نهو سوژه هاتيه ژيركرن. د دويقدا شروقهكرنا
 بارودوخى دهيت ب پيژهيا 13 % ژ كهسان، كو بو بابى خو پوهندكه نهو بارودوخ
 بوويه نهگهري هندى نهو سوژه نههاتيه بجههينان. د دويقدا ب هژمارهكا كيم ژ
 به شداربوويان و ب پيژهيا 4 % ژ كهسان پازيبوونا خو دياركريبه ل سهر
 سهريچيا نهوان نهجامداي.

-ئەنجام:

د ئەقى قەكۆلىنىدا، ئەم گەھشتىنە ئەقان ئەنجامىن ل خوارى دياركرى:

1-د بارى ھەبوونا ئارىشى د ناقبەرا دوو كەسىن بياندا، دوو ستراتىجىيەت ھاتىنە بكارھىنان، ئەوژى IFID و مەبەست پىنەبوون، كو پىژەيا سەدىيا IFID) 92. (%) و پىژەيا سەدىيا مەبەست پىنەبوونى (8. (%)

2-د بارى ھەبوونا ئارىشى د ناقبەرا دوو ھەقالاندا، چار ستراتىجىيەتىن لىبوورىنخواستنى ھاتىنە بكارھىنان، كو پىژەيا سەدىيا ھەر ئىك ژ ئەوان ئەقەيە: شروۋقەكرنا بارودوۋخى (40. %)، IFID (38. %)، دەرپرنا شەرمزارىيى (14. %)، وەرگرتنا بەرپرسيارەتییى دىتە (8. %).

3-د بارى ھەبوونا ئارىشى د ناقبەرا خویشك و براينى ئىك تەمەندا سى ستراتىجىيەتىن لىبوورىنخواستنى ھاتىنە بكارھىنان، كو پىژەيا سەدىيا ھەر ئىك ژ ئەوان ب ئەقى رەنگىيە: مەبەست پىنەبوون (35. %)، IFID (34. %) و پىشنىارا چاككرنى ب پىژەيا (31. %) ھاتىيە بكارھىنان.

4-د بارى پەيدابوونا ئارىشى د ناقبەرا دوو ھەقكاراندا زىدەتر پەنا بو ستراتىجىيەتە دەرپرنا شەرمزارىيى ھاتىيە برن، ب پىژەيا (47. %) و د دويقدا ئەق ستراتىجىيەتىن لىبوورىنخواستنى دەين: IFID (30. %)، وەرگرتنا بەرپرسيارىيى (13. %)، رازىبوون ل سەر سەرپىچىيى (8. %) و بەلىندان بو دووبارە ئەنجام نەدانى (2. %).

5-د بارى ھەبوونا ئارىشى د ناقبەرا قوتابى و مامۇستايدا، شەش ھاتىنە بكارھىنان، كو ئەو و پىژەيا ئەوان يا سەدى ئەقەنە: IFID (32. %)، شروۋقەكرنا بارودوۋخى (30. %)، پىشنىازكرن ژبو دووبارە چاككرنى (22. %)، بەرپرسيارەتى وەرگرتن (13. %)، ھەروەسا دوو ژ ستراتىجىيەتىن دىژى ب شىوہەكى كىم ھاتىنە دىتن، وەكو دەرپرنا شەرمزارىيى (2. %)، دەرپرنا كىماسىيا خو (1. %).

6-د باری ھەبوونا ئاریشی د ناڅبەرا پراھینەری و یاریکەرەکیدا، سی ستراتیەجین لیبوریڤوونخواستنی ھاتینە بکارھینان، ب ئەڤی پەنگی: گرنکیدانا کەسی بەرانبەر) 67٪، IFID (25٪، مەبەست پینەبوون(8٪).

7-د باری پەیدابوونا ئاریشی د ناڅبەرا فەرمانبەرەکی و پێڤەبەریدا، پینچ ستراتیجیەتین لیبوریڤوونخواستنی ھاتینە بکارھینان، کو پێژەیا ئەوان یا سەدی ب ئەڤی پەنگیە: IFID (30٪)، سۆزدان بۆ دووبارە ئەنجام نەدانی(26٪)، شروڤەکرنا بارودۆخی (22٪)، دەرپرینا شەرمزارییی(15٪) و وەرگرتنا بەرپرسیارەتییی(7٪)

8-د بواری پەیدابوونا ئاریشی د ناڅبەرا باب و کوڕیدا، ئەڤ ستراتیجیەتین لیبوریڤوونخواستنی ھاتینە بکارھینان: IFID (35٪)، پێشنیازکرن بۆ دووبارە چاککرنی(28٪)، مەبەست پینەبوون(20٪)، شروڤەکرنا بابەتی(13٪) و پازیبوونا ل سەر سەرپێچیی(4٪).

- لیستا ژیدهران:

۱- ب زمانی کوردی:

- شیرزاد سەبری عەلی، پراگماتیک، چاپخانهی حاجی هاشم، هەولێر، لە
بلاوکراوەکانی ئەکادیمیای کوردی، 2014.

- عەبدولواحید موشیر دزەیی، کاریگەری هێز لە پەيوەندی نیوان ئاخیوەراند
لیکۆلینەوێهەکی پراگماتیک، گوڤاری زانستە مروڤایەتییهکان زانکۆی سەلاحەدین، ژ
42، 2009.

- عەبدولواحید موشیر دزەیی، زانستی پراگماتیک، چاپی یەکەم، چاپخانهی پاک،
هەولێر، 2011.

- قیس کاکل توفیق، جوڤرهکانی رسته و تیۆری کریار قسییهکان، نامە ی ماستەر،
کۆلیجی ئاداب، زانکۆی سەلاحەدین، 1995.

ب- ژیدەر ب زمانی ئینگلیزی:

-AQUINO, K., TRIPP, T.M. and BIES, R.J. (2006) Getting even or moving on? Power, procedural justice, and types of offense as predictors of revenge, forgiveness, reconciliation, and avoidance in organizations. *Journal of Applied Psychology*, 91 (3), pp. 653.

-Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. New York: Oxford University Press.

-Ayad Ahmed.2017. The Pragmatics of Apology Speech Act Behaviour in Iraqi Arabic and English. De Montfort University-UK

- Al Adaileh, B.A.(2007).The Speech Act of Apology. *A linguistic Exploration of Politeness Orientation in British and Jordanian Culture*. Unpublished Doctoral Dissertation, leeds University

-BLUM-KULKA, S. and OLSHTAIN, E. (1984) Requests and Apologies: A Cross-Cultural Study of Speech Act Realization Patterns(CCSARP). *Applied Linguistics*, 5 (3), pp. 196-213.

-Brown, Penelope and Stephen Levinson. 1987. *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: CUP.

- Cohen, A. & Olshtain, E. (1983). Apology: A speech act set. In Wolfson & E. Judd (Eds.), *Sociolinguistics and Language Acquisition* (18-35). Rowley, MA: Newbury House.
- Cohen, J.R.(1999). *Advising Clients to Apologize*. California: California University
[press.http://eprints.undip.ac.edu/24677/2/APOLOGY_STRATEGIES_USED_IN_READER](http://eprints.undip.ac.edu/24677/2/APOLOGY_STRATEGIES_USED_IN_READER).
- Chamani,F & Zareipur, P.(2010). Across-cultural study of Apologies in British and Persian, *concentric: studies in Linguistics* 36.1: 133-153.
- Deutschmann, M. (2003). *Apologising in British English*. Unpublished Doctoral Dissertation, Umeå University.
- Fareeq Ali Hassan. 2014. *Apology Strategies in Central Kurdish with Reference to English: An Empirical Study in Socio-Pragmatics*. Doctoral Dissertation, University of Wales Bangor, UK.
- Fraser, Bruce. 1990. Perspectives on politeness. *Journal of Pragmatics* 14: 219-36.
- Garcia, C. (1989). "Apologizing in English: Politeness Strategies Used by Native and Non-native Speakers".<http://maj.teaching/appology/journal>,
- Gill, K. (2000) The moral functions of an apology. In *The Philosophical Forum*. Volume XXXI, No. 1.11 -27.
- Goffman, E. (1972). *On face-work: An analysis of Ritual Elements in Social Interaction*. Harmondsworth: Penguin
http://www.indiana.edu/~discprag/spch_apologies.html
- Holmes,J.(1990)."Apologies in New Zealand English."
<http://www.english.nu.ac.th/libRARY/MAEng/2006/MAEng06-IS015.pdf>
- HOLMES, J. (1993) New Zealand women are good to talk to: An analysis of politeness strategies in interaction. *Journal of Pragmatics*, 20 (2), pp. 91-116.□
- HUSSEIN, R.F. and HAMMOURI, M.T. (1998) Strategies of apology in Jordanian Arabic and American English. *Grazer Linguistische Studien*, (49), pp. 37-50.
- Kaya. BILINGUAL PRAGMATIC COMPETENCE: TURKISH-GERMAN BILINGUALS' APOLOGISING STRATEGIES. Doctoral Dissertation submitted to Duisburg-Essen, Standort Essen. 2012

- KIGER, P.J. (2004) .The art of the apology The right amount of contrition can significantly reduce the cost of settling lawsuits. *Workforce Management*, 83 (10), pp. 57-64.
- Mulamba, K . (2009). SOCIAL BELIEFS FOR THE REALIZATION OF THE SPEECHACTS OF APOLOGY AND COMPLAINT AS DEFINED IN CILUBA, FRENCH, AND ENGLISH1. *International Pragmatics Association. Pragmatics* 19:4.543-564
- Leech, G.(2014) .The Pragmatics of Politeness. Oxford: Oxford University Press.
- Robin E. Ebert. 2008 ATTORNEYS, TELL YOUR CLIENTS TO SAY THEY'RE SORRY: APOLOGIES IN THE HEALTH CARE INDUSTRY. *Indiana University School of Law*. Vol. 5:337
- Salehi.The Effect of Instruction on the Development of Pragmatic Competence. Sharif University of Technology. <https://www.researchgate.net/publication/274185507>. 2013
- Searle.J.R,(1969). *Speech Acts*, Cambridge University Press.
- Sugimoto.N.(1999).Japanese apology across disciplines, NewYork : Nova Science Publishers.
- **Kitao.S.K and Kenji Kitao.K.** (2013). Apologies, Apology Strategies, and Apology Forms for Non-Apologies in a Spoken Corpus. *Journal of Culture and Information Science*, 8 (2) , 1-13

الخلاصة

البحث الموسوم (استراتيجيات الاعتذار في اللغة الكوردية- دراسة تداولية) يتناول استراتيجيات الاعتذار وكيفية استخدام استراتيجياتها والاعتذار في العلاقات الافقية و العمودية و تحديد نسبة استخدام كل استراتيجية حسب المنهج الوصفي التحليلي العام بالاستناد الى البيانات الاحصائية في تحليل نسبة كل استراتيجية. توصل البحث الى عدة نتائج ، يبين نسبة كل استراتيجية مستخدمة للاعتذار في كل حالة مختارة.

يتألف البحث من فصلين و مقدمة، يتناول الفصل الأول الاعتذار و استراتيجياته بينما يتناول الفصل الثاني الاعتذار في العلاقات الافقية و العمودية، و توصل الباحث الى نتائج مهمة في نهاية البحث مع كتابة الملخص بالعربية و الانكليزية .

ABSTRACT

The research entitled “A Pragmatic Study of Apology Strategies in Kurdish “deals with apology strategies and how to use apology strategies in paradigmatic and syntagmatic relations. It also tries to determine ratio of using each strategy according to general descriptivemethodology depending on statistics gathered by the researcher. The research has come up with many findings that show the ratio of using each apology strategy in each situation. The present research consists of two chapters and conclusion. The first chapter deals with apology strategies while the second one deal with apology strategies in paradigmatic and syntagmatic relations .



رپرسی

ئەڤ راپرسییه هاتییه دروستکرن ژبو ئاخفتنکه ریڤ زمانی کوردی یڤن گوڤه را بهیدینی ژبو هندەك بارودو خان کو ب کریارا لیبوورینخواستن دی رابن د پهیوهندییڤن ستوونی و ئاسویدا، له ورا ئەوی هزری بکه کو بهرسقین ته هەر وهکو ئاخفتنا راسته قینه یا ته بن یا کو د ژیا نا پروژانه دا بکاردهینی:

ب- می

أ- نیر

رهگەز:

ل خواری دی داخواز ژ هه وه هیته کرن ب پیرابوونا لیبوورینخواستنا 8 بارودو خین جیاوازیڤ لیبوورینخواستنی یڤن پهیوهندییڤن ستوونی و ئاسویدی، هیقییه ب شیوه کو راسته قینه یانه لیبوورین بهیته خوازتن پشتی په یفا (تو):

- ل سەر جاده یی تو یی دچی و بی مه بهست مللی ته ب که سه کی بیانی که ت، دی چه و لیبوورینی ژی خوازی؟
تو: _____

- هه قالێ ته د شه پیدایا بریندار ببیت و ته سه را نه دابیت، و پاش ده لیقه بو ته هه لکه فت و ته دیت، دی ب چ شیوه لیبوورینی ژی خوازی؟
تو: _____

- ئەگەر بی مه بهست ته موبایلا برایی خو شکاند، دی لیبوورینی ب چ شیوه ژی خوازی؟

تو:

-ئەگەر تە ب خرابى باس ل ھندەك تايىبەتمەندىيىن ھەڭكارى خۇ كرن و ئەوى
ئاگەھ ژىبوو، دى ب چ شىۋە لىبوورىنى ژى خوازى؟

تو:

-تو ژ بىرىكەى ئەو پەرتووكا ماموستاى دايەف تە د دەمى دەستنىشانكرىدا بو
بىزقرىنى، دى ب چ شىۋە داخوازا لىبوورىنى خوازى؟

تو:

-د راھىناناندا قوتايى تە تووشى پويدانەكا جەستەى ببىت، ب چ شىۋە دى
لىبوورىنى ژى خوازى؟

تو:

-ئەگەر تو ھاتبىيە ئاگەھداركرن ژ لايى رىڭقەبەرى تەڭە كو كۆمبۈونەكا فەرمانگەھى
يا ھەى و تو نەچووبىيە كۆمبۈونى، دى ب چ شىۋە لىبوورىنى ژ رىڭقەبەرى خوازى؟

تو:

-تە سۆز دابىتە بابى خۇ كو دى بو ئەوى چاكىتەكى كرى و تە ژىركىبىت، دى ب
چ شىۋە لىبوورىنى ژ بابى خۇ خوازى؟

تو:

قەكۆلينا سىيى: رەتكرن: كرىار و ستراتىجى - قەكۆلینه كا پراگماتىكى
پشكا ئىكى: رەتكرن و ستراتىجىيەتین ئەوى

1-1- رەتكرن

1-2- رەتكرن وەك كرىاريا ئاخقتنى

1-3- تیورا ریزگرتنى و رەتكرن

1-4- پەيوەندىيا رەتكرنى ب كرىارىين دەستپىكىقە

1-5- رەتكرن و كەلتوور

1-6- ستراتىجىيەتین رەتكرنى

پشكا دووى: ستراتىجىيەتین رەتكرنا كرىارىين ئاخقتنى:

2-1- رەتكرنا داخوازیيى

2-2- رەتكرنا پیشكىشكرنى

2-3- رەتكرنا میهقانكرنى

2-4- رەتكرنا پیشنیا زكرنى

قەكۆلينا سىيى: پەتكرن: كرىار و ستراتىجى - قەكۆلینه كا پراگماتىكى
پوخته:

پەتكرن كرىارىه كا گرنگە ژ كرىارىيىن ئاخفتنى، كو پۆلهكى ديار و كارا د ناڤ زمانى
پۆژنەيى ئاخفتىدا ھەيە، پەتكرن بابەتەكى پراگماتىكىيە، چونكى گرىداى بواری
كرىارىيىن ئاخفتنىيە. ئەڤ قەكۆلینه ب ناڤونىشان: (پەتكرن: كرىار و ستراتىجى -
قەكۆلینه كا پراگماتىكىيە). ئەڤ قەكۆلینه ھەلددەت تىشكى بىخىتە سەر پەتكرن و
بنەما و ستراتىجىيەتین ئەوى د ناڤ كرىارىيىن: (داخووزى، پىشكىكرن، مېھقانكرن،
پىشنىيازكرن)یدا، كو ل دويڤ سى ئاستىن تاكەكەسان د ناڤ جڤاكيدا ھاتىيە
پۆلىنكرن: (ھەڤ ئاست)، (ژ پلەيەكا بلند بۆ نزم)، (ژ پلەيەكا نزم بۆ بلند) و د قىرىدا
ھاتىيە دياركرن، كا كىژ ستراتىجىيا پەتكرنى ب پىژەيا گەلەك و كىم ھاتىيە
بكارھىنان، كو ئەقەژى ل دويڤ پىبازا ھەسفى شىكارى ھاتىيە ئەنجامدان و
ستراتىجىيەتین پەتكرنى ژى زىدەتر ل دويڤ مۇدىلا (Beebe) و ھەڤالين ئەوييە. د
شروڤەكرنا پەتكرنا كرىاريا داخووزى و پىشكىشكرن و مېھقانكرن و
پىشنىيازكرنىدا پەنا بۆ شىووزى ئامارى ھاتىيە برن. ئارمانجا سەرەكى ژ ئەڤى
قەكۆلىنى ئەو ھەيتە دياركرن، كا د كرىارىيىن داخووزى، پىشكىشكرن، مېھقانكرن،
پىشنىيازكرنىدا، ستراتىجىيەتین پەتكرنى چەوا ھاتىيە بكارھىنان. ئەڤ قەكۆلینه ژ
دوو پشكان پىكدەھىت، پشكا ئىكى ب ناڤونىشان: (پەتكرن و ئىستراتىجىيەتین
ئەوى)ە، كو تىدا بەھسى ئەڤان تەوھران ھاتىيە كرن: (پەتكرن)، (پەتكرن وەكو
كرىارىه كا ئاخفتنى)، (تيورا پىزگرتنى و پەتكرن)، (پەيوەندىيا پەتكرنى ب
كرىارىيىن دەستپىكىڤە) (پەتكرن و كەلتوور)، (ستراتىجىيەتین پەتكرنى) پشكا
دووى يا تايبەتە ب (ستراتىجىيەتین پەتكرنا كرىارىيىن ئاخفتنى).

پەيڤىن سەرەكى: پەتكرن، كرىار، ستراتىجىيەتین پەتكرنى، تيورا پىزگرتنى،
پراگماتىك.

پیشہ کی:

1- نافونیشانی ۛ ۛکۆلینی:

ئە ۛ ۛکۆلینە ب نافونیشان (رەتکرن: کریار و ستراتیجی) یە، کو یا تایبەتە ب دیارکرن ریزەیا بکارهاتنا ستراتیجییەتین رەتکرنی ۛ د نا ۛ کریاریین داخوازی و پیشکیشکرن و میهقانکرن و پیشنیازکرنیدا، ئەوژی ب ریکا پۆلینکرن سى ۛ ئاستین کەسان د نا ۛ جقاکیدا: (هە ۛ ئاست)، (ژ بلند بۆ نزم)، (ژ نزم بۆ بلند).

2- گرنگیا ۛکۆلینی:

گرنگیا ئە ۛ ۛ ۛکۆلینی ۛ ئە ۛان خالاندا دیاردییت:

ا-ل دوی ۛ زانیاریین مە، ئە ۛ ۛکۆلینە یا نوییە و ب تایبەت د ئا ۛقتنا گو ۛهرا بەهیدینیدا چ ۛکۆلینین ئەکادیمی لسه ر ئە ۛ ۛ لایەنى نەهاتینە ن ۛیسین.
ب-رەتکرن ب خو ۛ بابەتەکی ۛ گرنگە د نا ۛ زمانیدا، چونکی بەردەوام ئە ۛ کریاریە د پرۆسەیا پەيوەندیکرنیدا پەیدادییت و بابەتەکی ۛ هەستیارە، چونکی دلما ن و تۆرەبوونی ۛ ل پشت خو ۛ دە ۛلیت، ئە ۛا زانی نا بکارهینانا ستراتیجییەتین ئەو ۛ ئە ۛ ۛ تۆرەبوون و دلما نی کیمدکەت یا ن نا ۛلیت.

3- ئارمانجا ۛکۆلینی:

ئارمانجا ژ ن ۛیسینا ئە ۛ ۛ ۛکۆلینی، دیارکرن ریزەیا بکارهاتنا ستراتیجییەتین رەتکرنییە د نا ۛ کریاریین داخوازی و پیشکیشکرن و میهقانکرن و پیشنیازکرنیدا، ئەوژی ب ریکا پۆلینکرن سى ۛ ئاستین کەسان د نا ۛ جقاکیدا: (هە ۛ ئاست)، (ژ بلند بۆ نزم)، (ژ نزم بۆ بلند). ب ئە ۛ ۛ چەندی ستراتیجییین رەتکرنی ۛ ئەوان باروخانین دیارکریدا دە ۛتە نیشاندا ن.

4- سنووری ۛکۆلینی:

بۆ ئەنجامدانا ۛکۆلینی، (100) کەسین خەلکی گو ۛهرا بەهیدینی هاتینە وەرگرتن، کو د پیگەهشتی بوون و دیتن و بۆچوونین ئەوان د (10) بارودۆخین

جياوازدا ل دويڦ سى ئاستىن جياواز ل دۇر ستراتىجىيەتەن پەتەرنى ھاتىنە
وەرگرتن.

5-پىبازا ڧەكۆلىنى:

ئەڧ ڧەكۆلىنە ب شىۋەكو گشتى ل دويڦ پىبازا (ۋەسفى - شىكارى) ھاتىيە
ئەنجامدان، ب پشتبەستىن ب شىۋازى ئامارى ژبۇ دياركنا رىژەيا بكارھىنانا
ستراتىجىيەتەن پەتەرنى د ناڧ كرىارىيىن ئاخفتنىدا و ستراتىجىيەتەن پەتەرنى ژى
يىن ئەڧى ڧەكۆلىنى زىدەترل دويڦ مۇدىلا (Beebe) و ھەقالىن ئەوييە.

6-پرسىارىن ڧەكۆلىنى:

ڧەكۆلىن ھەولددەت بەرسقى لسەر ئەقان پرسىاران بدەت:

1- ئەرى ھەر سى ئاستىن كەسان: (ھەڧ ئاست)، (ژ بلند بۇ نزم)، (ژ نزم بۇ بلند) د ناڧ
جڧاكىدا، د بارودۇخىن جياوازدا كارىگەرى ل سەر كارھىنانا ستراتىجىيەتەن
پەتەرنى ھەيە؟

2- ئەرى مۇدىلا beebe ل گەل زمان و جڧاكى كوردى دگونجىت؟

7-پشكىن ڧەكۆلىنى:

ئەڧ ڧەكۆلىنە ژبلى پىشەكى و ئەنجامان ژ دوو پشكان پىكدەيت. پشكا ئىكى ب
ناقونىشان (پەتەرن و ستراتىجىيەتەن ئەۋى) يە، كو ئەقان تەۋەران ب خۇڧە
دگريت: (پەتەرن)، (پەتەرن ۋەك كرىارىيا ئاخفتنى يا پراگماتىكى)، (تيۇرا
پىزگرتنى و پەتەرن)، (پەيۋەندىيا پەتەرنى ب كرىارىيىن دەستپىكىڧە)،
(ستراتىجىيەتەن پەتەرنى).

پشكا دوۋى ب ناقونىشان (ستراتىجىيەتەن پەتەرن كرىارىيىن ئاخفتنى)، كو
ئەقان تەۋەران ب خۇڧە دگريت: (پەتەرن داخۋازىيى) و (پەتەرن پىشكىشكرنى) و
(پەتەرن مېھقانكرنى) و (پەتەرن پىشنىيازكرنى).

پشکا ئیکي: رەتکرن و ستراتيجيە تین ئەوی

1-1- رەتکرن:

رەتکرن پرۆسیسەکە، بکارهینان و گرنگییەکا مەزن د ناڤ پرۆسیسا پەيوەندیکرنیدا هەیه، وەکو کارەکی نیگەتیف د ناڤ تاکەکەسین جفاکیدا دەیتە تەماشەکرن، کو دبیتە بارگرانی و دلمانەك بۆ داخوازکەری و رەتکەری.

رەتکرن شیوازە، چونکی هەمی هەلبژارتنن زمانی شیوازن و هەر ئیک ژ ئەوان ئەرکەک یان زیدەتر هەیه و ل دویف دەورو بەری و دەقی دەیتە گوهورین. (عەبدولواحید موشیر دزەیی، 2012: 28)

سەبارەت پیناسەیا رەتکرنی- Refusal، زانایان ب چەند شیوەیەکان پیناسەکرییە. ل خواری دی هەولەدین پیناسەیی چەند زانایان ل دۆر پیناسەیا رەتکرنی دیاربکەین:

1- براون و لیڤنسن ددەنە دیارکرن، کو رەتکرن بریتییه ژ بەرسڤدانی بۆ پيشنيارکرنی (suggestion)، پيشکيشکرنی (offer)، ميهقاندارکرنی (invitation)، یان داخوازیی (request) کو کریارکا تیکچوونا پوڤخسارییه (face-threatening act) ب واتایا هندی کو رەتکرن د جهی خودا نەبیت، دبیتە ئەگەری کارتیکنەکا خراب ل سەر پوڤخساری کەسی بەرانبەر. هەروەسا دەربارە ی ئەوی کارتیکنەکا د ناڤهرا ئاخفتنکەران ژیدا هەی. (Jiang, 2015: 69)

2- ژیانگ ددەتە دیارکرن، کو رەتکرن یا هاتییه پیناسەکرن، کو بریتییه ژ ئەوان دانوستاندنن د ناڤهرا تاکەکەساندا دەیتە ئەنجامدان. رەتکرن بۆ ئەوان دەربەزینان دزقریت کو گوهداری نەڤیت هایشی ببیت، کو د ئەنجامدا ل سەر ئاخفتنکەرا دەیتە خواستن کو پشتگیری و هاریکارییا گوهداران بەیتە کرن، داکو ژ شەرمی بەینە دویر نیخستن. (Jiang, 2015: 97)

3-براسديفيّر ددهته دياركرن، كو پهتكرن نهو بهرسفدانهيه ژبو كردارين دهستيپيكي و دهيته هژمارتن كرياركا ئاخفتني، كو ئاخفتنكه ر ل تهقليههقبوونا نهوي كاري هاتيهه پيشكيشكرن ژ لايي كهسي دانوستاندنكارفه سهركاكهقيت. (2008: 42, Brasdefer)

4-فرانك نوفو د پيناسهكرنا پروسيسا پهتكرنيډا دبيرييت: پهتكرن دهيته بكارهينان ژبو سالوڅكرنا ديمههك ژ كار و پيكي نهفيكرني. (فرانك نوفو، 2012: 263)

5-هونگلين ددهته دياركرن، كو پهتكرن نهو دهربرينه، كو دهيته گوتن ژبو جيبهجيكرنا كاري پهتكرني. (Honglin, L. 2007: 67)

6-سيرل و قاندير كين ددهنه دياركرن، كو پهتكرن هاوتا (هاوشان)يهكا نهرينييه ژبو پهسهندكرني و رازيبووني. چهوا ئيك دشييت رازيببيت ل پيشكيشكرني، داخوازي يان ميهقانكرنهكي، كو ههر ئيك ژ نهقان دكارن بهينه پهفركن و پهتكرن ژي. (Searle and Vander ken, 1985: 195)

ژ نهجامي نهقان ههمي پيناسهيين ل سهري دشيانداهيه دهرنهجاما هندي بكهين، كو پهتكرن كرياريهكه ژ كرياريين ئاخفتني د بياقي پراگماتيكيډا كارا و نهكتيفه و ب شيوهكو ژ شيوهيان ب كار نهجامنهان يان قايلنهبوون دهيته سالوڅكرن، نهوژي ل دهمي داخوازي يان پيشنيار يان داوا و ميهقانداريكرن...هتد دهيته خواستن.

1-2-پهتكرن وهك كرياريا ئاخفتني:

پراگماتيك گرنگيي ددهته خواندني نهوان واتايان كو ژلاي ئاخفتنكه ر (يان نفيسهر) يقه دهيته گوتن و ژلاي گوهداري يان خواندهقانيقه دهيته پوهنكرن. ديسان پراگماتيك ب شيويهكي بهرفرهتر ب شروقهكرنا واتايين دهربرينين خهلكيقه ياگريډايه پتر ژ پامان و واتايا نهوان پهيف و فرهيزان نهوين د دهربريناندا ههين. (Putri. 2010 :13) ژ بهر نهقي يهكي نهه دشين بيژين كو پراگماتيك

بریتییه ژ خواندن ل سهر واتا و پامانین خه لکی، کهواته ل قیری د فهکولینا مه دا کو په تکر نه، دی نه وان جوړین واتایان دیارکین، کو په تکر هه ولا پازیکرنا که سی به رانبر ب شیوه یه کی نه راسته وخو دده ت ژبو هیورکرنا بارودوخی و پاراستنا پوڅساری پوزه تیځ یی داخوازکهری.

تایبه تمه ندی یین پراگماتیکی ب شیوه یه کی به رفره د فهکولینا په تکر نی دا دهینه بکارهینان، کو ب کریاریه کا ناخفتنی یا ته قلیه ه د به رسقدانید ژبو کریاریین دهستیکی (داخازکر، میهقانداریکر، پیشنیارکر، پیشکیشکر) دهیته هژمارتن. د دمه کیدا پازیبوون باراپتیا جاران بژارده یا نه قان هر چار کریاریین ناخفتنییه، گوتنا (نه) ژی نانکو په تکر نه هی مه به ست و نیازا ناخفتنکه رییه و د نه جامدا کارتیکنه کا خراب لسهر پوڅساری ناخفتنکه ری په یدادکته، ژبه رهندي، په تکر ب کریارا تیکرنا پوڅساری دهیته هژمارتن. ب نه قی چهندي پوڅساری ناخفتنکه ری یان گوهدار یی پوزه تیځ یان نیگه تیځ دکه قیته د بن کارتیکنه کا خرابدا ل ده می په تکر نه دهیته بکارهینان، ژبه ر سروشتی کارتیکرنا خراب یا لسهر پوڅساری په یدادبیت، په تکر نه به ره ق شیوازی نه راسته وخو بوونی دچیت، ژ نه وانان ژی کیمرن یان ژی پاشنیخستن د دمیدا یان خو دهر بازکرن ژ نه وی ده می. نه قه ژی پیدقی ب گه له ک دهوروبه رین گفتوگو یییه، ل گه ل به رچا قگرتنا چهندين هه ولین پاراستنا پوڅساری ژبو هیورکر و دووباره نارامکرنا نه وی نه رازیبوونی، ژبه رهندي ژی په تکر ب شیوه یه کی گونجای پیدقی ب ناسته کی بلندي دهوروبه ری پراگماتیکییه. (Alicia & Esther, 2011:56) بو هندي داکو کاریگه رییا نیگه تیځ یا په تکر نی کیم ببیت.

ژ نارمانجین سهره کی یین تیورا کریاریا ناخفتنی ئالوگورکر و شروقه کرنا زمانیه دهر باره ی نه وی کارتیکرنی نه وا لسهر ناخفتنکه ری و گوهداری دروستدبیت. هر وه کو دامه زینه ری تیورا کریاریا ناخفتنی ئوستن بو مه دده ته دیارکر کو کاری رانه په راندن (constative) و کاری راپه راندن

(performative) دوو کریاریین سهرهکییین ئاخفتنییه کو ب ئهرکی ئالوگورکرنا زمانی رادبن. ئهو لیّدوانین دهربارهی راستییان دهینه بریاردان نابنه ئهگهری چ جورّه پرفتار و کاران و ب کاری رانه پهراندنی دهینه هژمارتن، بهئی بهرؤقاژی، کاری راپهراندنی ژ ئهوان لیّدوانان پیکهاتییه، کو لسهر کار و پرفتاران دهینه ئهجامدان. ئهڤ ههر دوو جورّه کریاریین ئاخفتنی دبنه ئهگهری شروڤه کرنه کا کویر یازمانی. ههرهسا ب بنچینهیی پوّلینکرنین زمانی دهینه هژمارتن. (Austin, 1962:148) ل قییری چهند زمانقانی دی هاتن و چهن دین پوّلینکرنین دی ژبو کریاریین ئاخفتنی دانان ژ ئهوان ژی، سیریل بوو، کو ئهوی پینچ جور ژ کریاریین ئاخفتنی دانه دیارکرن: (دانا فهرمانان (Directives)، دانا بریاران (declarations)، دانا لیّدوانان (Assertives)، دهربرینا ههستان (expressives)، دروستکرنا پهیمانان (commissives)). پهرتکرن ژی کریاریه کا ئاخفتنییه کو وهکو بهرسقّدانه کا نه رینی ژبو هندهک کریاریین دی. وهکو (داخوایهکی (request)، میهقانکرنهکی، پیشنیارهکی، پیشکیشکرنهکی (offer)) دیاردبیت. (Searle, 1969, 12- 20) ل قییری هندهک قهکولهر هوسا پهرتکرنی دبینن وهکو کریاریه کا ئاخفتنی یا دروستکرنا پهیمانانه (commissive speech acts). (Moaveni, 2014: 8) پهرتکرن ژ گرنکترین بابتهین قهکولینان د پراگماتیکیدا دهیته هژمارتن و ژبه ر پوئی ئهوی یی بهرچاڤ د په یوهندیین د ناڤ کوّمه لگه هیدا گرنگییه کا زور ههیه. پهرتکرن ژی کریاریه کا ئاخفتنییه و ژ جورّه بهرسقین نه ژههژی و بژاره دهیته هژمارتن. ئانکو ئهم دشین بیژین، ئهڤ کریاریه کو ئهوی گاڤی دیاردبیت، ل دهمی ئاخفتنکه ر ب شیوهیهکی راسته وخو یان نه راسته وخو ژبو داخوایهکی، میهقانکرنهکی، پیشنیارهکی یان ژی پیشکیشکرنهکی، دبیزیت (نه). (Asmali, 2013: 114)

1-3- تیورا پیزگرتنی و پهرتکرن:

پشکا ههره سهرهکی د تیورا پیزگرتنیدا "پوخصاره" (face) کو وینهیهکی کهسی یی گشتییه (وینهیی تاکه کهسه کی د ناڤ کوّمه لگه هیدا) کو ههر کهسه کی

دقیقت گرنگییی بدهته خو. ههروهسا پوځسار هیشتا دهیته دابه شکر بو پوځساری پوزه تیڤ و پوځساری نیگه تیڤ. پوځساری پوزه تیڤ ژبو حهز و ئاره زوویین ئاخفتنکه ران دزقریت، کو پیز لیبهیته گرتن و وهك ئەندامه کی گرنگ ژلای کسانین به رانبه رقه بهینه وهرگرتن. ئەقەژی گهلهك جهختکرنی ل سهر پیزلیگرتنا خوئی یا تاکه کهسی دکهت. پوځساری ئیکی دی هیته تیگرن، ئەگەر ئەو کهس ژلای تاکه کهسین به رانبه رقه هاتبیه پشتهگو هاتیتن. ههروهسا پوځساری نیگه تیڤ ژبو ههلبژارتنا ئازادا تاکه کهسه کی ژبو کاره کی دزقریت و حهز و ئاره زوویین ئەوی ژ لای کسانین دیقه بهینه بنپیکرن. ئەقەژی فشاری ل سهر ئازادییا ئەوان کاران دکهت. (Jiang, 2015: 97) ههر وهکو جوړچ یول ددهته دیارکرن کو پوځساری نیگه تیڤ یی پیدقی ب ئازادییه و پوځساری پوزه تیڤ یی پیدقییه ژلای خه لکیقه بهیته وهرگرتن. (Yule, 1996, 62)

ئەو کریاریین ئاخفتنی کو دبیت ببه ئەگه ری تیگچوونا پوځساری پوزه تیڤ یان نیگه تیڤ یی تاکه کهسه کی دبیزنی: کریاریین تیگرن پوځساری (face-Threatening Acts). ئەق پرسا پاراستنا پوځساری ژی ب شیوهیه کی بهرچاڤ د په یوه ندییین کهلچهرین جیاوازا سهرنج و تیبینی ل سهر هاتینه کرن. پیزگرتن یا تایبهته ب کهلتووره کی دیارکریقه. ئەو تشتی د کهلتووره کیدا ب پیزگرتن بهیته هژمارتن، هندهك جارن دهیته دیتن گهلهك ژههژی نینه یان ژی دبیت د کهلچهره کی دیدا یی کریت ژی بیت. زانینا کهلتووری وهلاته کی دی دشیئت خه لکی ژ ئەقان جوړه تیگچوونین ناچاقان بیاریزیت. (Jiang, 2015: 97) ژبه ر ئەقی ئیکی د پرتکریندا، ئاخفتنکه ر ب کیم یان ب زیده هی ئەقی کارتیکرنا خراب دگه هینته پوځساری کهسی به رانبه ر کو گوهداره، له ورا دقت ب هندهك پیکین گونجای و شیاو ژ لای کهسی ب پرتکرنی رادبیت بهینه بکارهینان ژبو کیمرکرن ئەوی کارتیکرنا هاتییه ئەنجامدان. (ZHAO, 2013: 920)

ب شیوهیه‌کی گشتی سی جورین سیستمین ریژگرتنی دهینه دیارکرن،
 ئەوژی ئەقەنە: ۱- جودا (difference) ۲- پشتگیری (solidarity) ۳- هەرمی
 (hierarchical). هەروەسا دوو بگۆرین پەیوەندی‌دار ب (هیز و دویراتی) ییقه د
 ناقبەرا ئەواندا ژبو ئەقی سیستمی ریژگرتنی دهینه دیارکرن. هەر دوو
 سیستمین دەستیپیکێ (جودا و پشتگیری) د وەکەه‌ف و نیژیکن، بەلێ سیستمی
 (هەرمی) یی ریژگرتنی ل گەل ئەوان وەکەه‌ف نینە. د سیستمی جودا یی
 ریژگرتنی‌دا، د ئاستەکی وەکەه‌فی جفاکیدا (- هیز) ل گەل دویراتیا پەیوەندیی
 (+ دویری) خو دبینن، کو د ئەقی سیستمی ریژگرتنی‌دا ستراتیجییەتین
 سەربەخوین جیاواز ژبو ریژگرتنا پوختساری نیگەتیف یی ئیکودوو بکاردەینن.
 نموونەکا هەرباش ژبو ئەقی جورە سیستمی، ئەو پەیوەندییا د ناقبەرا دوو
 کەسین بەرنیاسدایە، کو پلەیا ئەوان یا جفاکی نیژیکی ئیک بیت کو باش ئیکو دوو
 دنەنیاسن. د سیستمی پشتگیری یی ریژگرتنی‌دا د بارەکی وەکەه‌فی جفاکیدا ئیک
 دبینن (- هیز) و پەیوەندییەکا نیژیک (- دویراتی) یا هە. د ئەقی سیستمیدا،
 ستراتیجییەتین هەمەجور ب بەرزراگرتنی ژبو پوختساری پوزەتیف یی هەقدوو
 بکاردەینیت. نموونەیا هەرە پوھن یا ئەقی سیستمی پەیوەندییەکا بەیز یا د
 ناقبەرا دوو هەقالاندا. سیستمی هەرمی یی ریژگرتنی ژ، د ئاستەکی جیاوازی
 جفاکیدا (+ هیز) هەف دبینن، کو ئەوژی د ئاستەکی بلندی جفاکیدا بیت و یی دی د
 ئاستی نزمدا بیت. د ئەقی سیستمیدا دبیت پەیوەندی یا دویر بیت و دبیت یا
 نیژیک بیت، د ئاستی پلەیا بەرزادا پشتگیریی یا هەمەجوریا ستراتیجییەتان
 بکاردەینن، د دەمەکیدا د ئاستەکی پلەیا نزمدا، ستراتیجییەتین سەربەخوینی
 بکاردەینن. ئەو پەیوەندییا د ناقبەرا پروفیسوری و قوتابیی ئەویدا دبیتە
 نموونەیا سیستمی هەرمی یی ریژگرتنی. (Moaveni, 2014:11).

1-4- پەيوەندىيا رەتكىرى ب كىرىيىن دەستىيىكىقە:

وھكو بەرى نوکە مە ئامازە پىدای، كو بنەمايىن رەتكىرى ب سەر چار جورىن كىريارىن دەينە دابەشكرن: ئەوژى: (داخووزى request، مېھقانكرن invitation، پىشكىشكرن offer، پىشنىاركرن suggestion)ن، كو ھەر جورەك ل سەر پەيوەندىيىن ئەوان يىن جىاوازين كاركرنى دەيتە دابەشكرن (Yang, 2008: 1047- 1058):

1- رەتكىرىن ژ بو داخووزىيەكى (Refusals of Requests):

داخووزى كىرياركا پرسىياركرنىيە ب رىزقە يان ژى پرسىيارە ژبو تىشتەكى ب فەرمى. داخووزى ژبو كىريارىيىن دەستىيىكى ل سەر چار بەشان دەيتە دابەشكرن: أ- داخووزى ژبو ھارىكارىيى: بو نموونە (قەرزكرن، يان داخووزا ھارىكارىكرنى) ب- داخووزى ژبو دەستىريدانى، رازىبوونى، پەيمانى: بو نموونە (داخووزىا كاركرنى).

ج- داخووزى ژبو پىزانىنان / ئاموژگارى: بو نموونە (پىزانىن دارايى و بەرھەمى). د- داخووزى ژبو كارەكى: بو نموونە (دانا پارەى) (Yang, 2008: 1056- 1057)

2- رەتكىرىن ژبو پىشكىشكرنى (Refusals of Offers):

پىشكىشكرن دەرپرەنەكا ئامادەباشىيە ژبو ئەنجامدان يان دانا تىشتەكى. ئەوژى وھكو كىرياركا دەستىيىكى دابەشى چار جوران دبىت: أ- پىشكىشكرنا خەلاتى.

ب- پىشكىشكرنا ھارىكارىيەكا ب دلوقانى: بو نموونە (ھارىكارىيا كەسەكى دانەمر بکەى ژ جادى دەر بازىبىت)

ج- پىشكىشكرنا قەخوارنەكى يان خوارنەكى.

د- پىشكىشكرنا دەر فەتەكى: بو نموونە (دەر فەتا كارى). (Yang, 2008: 1053-1051)

3- رەتكرنا مېھقانداريىي (Refusals of Invitations):

مېھقانداريكرن ب شيوه يى نقيسى يان سەر زارى بيت، داخوازكرنا مېھقاندارييا كه سه كييه بو چوونا جهه كي يان ژى ژبو ئەنجامدانا تشته كييه. مېھقانداريكرن ئيك ژ كرياترين دەستپيكيه، كو بو دوو جوران دهيتته دابه شكرن. ئەوژى ئەقەنه:

أ- مېھقانداريكرنا نه ريتي (عهدهت): باراپتريا جاران ل دوماهيا پيهوهندىيى دهيت. كاركرنا ئەوى ژى مينا كرياترا خواتر خواستنييه د ناقبه را پيهوهنديكه راندا. د ناڤ دهربرينين مېھقانداريكرنى يين نه تايبه تدا، كه سى داخوازكه ر حەز و قيانا خو ژبو مانا پيهوهندىيىن خو ل گەل گوهدارى د پاشه پوژيدا نيشاندهت. بو نمونه " جاروباران وهره سهرهدانا من بكه."

ب- مېھقانداريكرنا راسته قينه: ئاخفتنكه ر نياز خو يا راستگو يانه ژبو سهرده ريكرا ل گەل گوهدارى ژبو مېھقانداريكرنى دياردكهت. بو نمونه " ته دقيت ل گەل من بهيى بچينه بازارى." (Yang, 2008: 1051- 1048)

4- رەتكرنا پيشنيازكرنى (Refusals of Suggestions):

پيشنيازكرن ژى ئەو هزرن يان پلانه يه كو دهيتته دانان ژبو هزرتيداكرنى. پيشنيازكرن وهكو كرياتره كا دهستپيكي ل سەر دوو جوران دهيتته دابه شكرن:

1- خواستنا پيشنيازى: ل قيرى پيشنياز ژ لايى ئاخفتنكه ريقه دهيتته داخوازكرن. ئانكو ئاخفتنكه رى بوشاهييهك ل دهڤه يه و ههولدهت ب ريكا پيشنيازكرنى بو گوهدارى تژى بكهت. بو نمونه: توچ دبيرى، ئەز ئەقى ترومبيلى بكرم.

2- پيشنيازكرنا نه داخوازكرى: پيشنياز ب شيوه يى خوبه خش ژلايى ئاخفتنكه ريقه دهيتته دان. وهك ب ئەقى شيوه يى ل خوارى دياركرى:

A- پيشنيازكرنا تايهت: پيشنياز ژ لايى ئاخفتنكه ريقه دهيتته دان، ژبو ئاڤاكرن يان مانا پيهوندييان ل گەل گوهدارى. بو نمونه:

أ- دياركرنا گرنگيپيدانى. وهكو كهش و ههوا يى سارد دبیت، يا باشتەر ئەوه تو گەلهك جل و بهرگان بكهيه بهرخو.

۲- پیښه برنا په یوه نډیا هه څپه یقینې. وهکو: ل دهمې بهره ډ درهنگیې دچیت. بهروخت هره مال!

۳- دانان یان نیشاندانا ئەندامه تیښې د گروپیدا. بو نمونه، چونکی دقیت چاڅې من ل ته بیت، ئەز پیښنیاز دکم تو نه چی.

B- پیښنیاز کرنا ریکلامی یان بازرگانی: پیښنیاز کرن ژبو پښاندانا هزر و په فتارین بازرگانی یین دی (Yang, 2008: 1053- 1055) : بو نمونه پیښنیاز کرن ژبو کرینی ژلایې فروشیاریڅه یان ریکلامیڅه.

1-5- په تکر و کهلتور:

1- په تکر د کهلتورین بیانیدا:

بیگومان کریارا په تکرني د هه می کهلتوراندا یا بهرچاڅه، بهلې ئەو ستراتیجیه تیښ د شیانده بهینه بکارهینان ژ کهلتور هکی بو ئیکې دی د جیاوازن. څه کولینین کهلتوری زور ب ئاشکرای جیاوازیې د ناڅ هه مان کریاردا، کو په تکر نه د کهلتورین جیاوازا دیاردکن. په تکر پیډڅی ب ئاسته کی بلندی شیانین پراگماتیکیه کو ئاخفتنکه ریښ هنده کهلتوران، په تکرني ب شیوهیه کی زور جیاواز ژ تاکه که سین کهلتور هکی دی بکار دهینن، هه ژ بهر ئەڅی څه ندییه کو زانا ددهنه دیا کرن، کو چیدبیت په تکر د ناڅ ئاخفتنکه ریښ زمانه کیدا ببیته ئەگه ری پهیدا بونا ئاریشان ژبو دانوستاندا ئەوان د زمانین جیاوازا. ب واتییه کا دی ژ بهر جوداهییا څه وانی و شیوازیښ بکارهینانا په تکرني د کهلتور هکی جیاوازا، بکارهینه ری زمانی دووی ل گهل خه لکی ئەوی زمانی دکه څیته د ئاریشهیه کیدا د بارودوڅه کی په تکرنيډا، ئەوژي ل دهمې ئەو کهلتوری په تکرني، ژ کهلتوری ئەوی یی په سهن یی جیاواز بیت. (Asmali, 2013: 114) د ئەڅی بواریدا Abed بانگه شهیا هندي دکهت کو هه می زمان و کهلچهر، په تکرني ب ئیک ریځ دهرنا برن، ههروه سا په تکرنا پیښکیښکرنی یان داخوازکرنه کی ژلایې ئاخفتنکه ریښ هه می کهلتورانڅه وهکو ئیک نینه، دبیت د کهلچهره کیدا یی نورمال

بیت و د ئیکی دیدا گەلەك یا ب زەحمەت بیت و ل دەمی ئەو داخوازی بهیته پەتەرن، ئەو کەس بکەفیتە د بارەکی دەروونیی نەئارامدا هەتاکو بشیت ئەفی جوړی کرداری بجهینیت. بو نمونه پەتەرنا میهقانداریکرنی، داخوازی و پیشنیارکرنی ب شیوهیهکی ئاسایی ژلایی ئاخفتنکەرین خومالییین زمانی ئەمریکیفە دهیته دەرپرین، بهلی ئەف پەتەرنە ژبو ئەقان جوړە داخوازکەرن گەلەك ب کیمی ل دەف ئاخفتنکەرین عەرهبییا مسری دهیته دیتن. هەرۆسا ل دەمی ئاخفتنکەرین زمانی مەندەرین یی چینی دقیت داخوازییهکی پەتەکن، ئەو دەرپرین گەشین بکاردەینن. بو نمونه (من گەلەك حەزەکر ...) کو ئەف چەندە گەلەك کیمتر ل دەف ئەمریکیان دهیته دیتن، د دەمەکیدا ئەف کەسین چینی د ئەوی باوەریدانە، ئەگەر ئەوان دەرپرین جوان و گەشین د پەتەرنا داخوازییدا بکارهینان، ل ئەوی دەمی کەسی بەرانبەر ل سەر دهیته سەپاندن کو ئەوژی پیزی ل پەتەرنا ئەوی بگریت. (Abed, 2011: 169)

2- پەتەرن د کەلتووری کوردیدا:

د کەلتووری کوردیدا ژبەر ئەوی هەستیارییا رومەتدارییی، تاکی کورد باراپتیا جاران بەرسقا داخوازیی یان میهقانداریی ... هتد، ب شیوهیهکی سادە و ساکار ب (نەخیر یان نە) نادەت.

ئەفەژی بو ئەوی چەندی دزقریت، کو مللەتی کورد د ناف ئاخفتنا خودا ریزگرتنی بەرچاڤ وەردگریت و ژبەر ئەفی چەندی گەلەك جاران ئاخفتنکەرین ئەوی د گازیکرنیدا پهیقا (کاک) دئێخنە پیش نافی و گازیکرن ژ ل دویف تەمەن و رادەیا نیاسین و پلە و پایەیی... هتد دهیته گوهرپین. (عەبدولواحید مشیر دزەیی، 2009: 125)

پەتەرنا راستە راست گەلەك جاران دبیتە ئەگەری تیکچوونا پوڤساری کەسی بەرانبەر، کو د ئەنجامدا ئاریشه ئالۆزتر لی دهیت. بهلی بەرسقا دروست، ئەوە یاکو دبیتە ئەگەری نەهیلانا شەرمی د ناڤهرا کەسی داخوازکەر و کەسی ب پەتەرنا

دخوازيييډا پادبیت، ئەوژى ب پړکا بکارهینانا دەرپرینن نەراستەوخو. وەکو: (ئەز گەلەکی ب شۆلم. مېهقان یین بو من هاتین. ئەزیی نەخوشم.) ئەڤ جوړه دەرپرینن نەراستەوخو یین پەتکرنی ژ لایى تاکى کوردقه، دشین ئاریشین ب شەرمیقه گریډای نەهیلن، هەروەسا ب شیوہیەکی پوهن و بەرچاڤ ئەڤ دەرپرینە ل جەى (نە یان نەخیر) دەین. (Khalil, 2014:22) ئانکو ب تنى ل قیڤرى تو هەلددەى ب بەهانه هینانەکی خو ژ ئەنجامدانا ئەوی دخوازیی یان مېهقاندارییى یان پېشکیشکرنى دویڤر بیخی. هەروەسا گەلەك جارن ل دەڤ خەلکی دەڤهرا دەوکی دەرپرینن پازیبوونی ل سەر داخوازیی دەینە دان، پاشی ئەو داخوازی دەیتە پەتکرن. ب واتایەکا دی گەلەك جارن کەسى پەتکەر ب شیوہیەکی نیازا خو دیاردکەت، کو حەز ژبو ئەنجامدانا ئەوی داخوازیی هەیه و پاشی هەولا پەتکرنی ددەت. وەك: (بلا ئەز یی پازیمە، گەلەك خوڤ شۆلە) دەرپرینن پازیبوونی و د دویڤدا پەتکرن بەیت. وەکو: (بەلئ ئەز یی نەخوشم، بەلئ من دەم نینە). (Khalil, 2014:22) بو نموونە ئەگەر کەسەك داخوازا کەسەکی دی بکەت بو چوونا سەفەرەکا چەند پوژان ل دەرڤە بارڤیری و کەسى دووی حەز ژبو چوونا ویڤرى نەبیت، بەلئ شەرم ژ کەسى بەرانبەر دکەت، کو داخوازییا ئەوی ب شیوہیەکی پراستەخو پەتبکەت، ل قیڤرى کەسى پەتکەر ل جەى ب شیوہیەکی پراستەوخو بیژیت: (نەخیر ئەز ناھیم.) کو ب دەرپرینەکا نەجوان د ناڤ تاکى کورددا دەیتە هژمارتن و ل جەى ئەوی هەولا پړکا بکارهینانا ستراتیجیەتین نەراستەوخو ددەت، کو کەسى بەرانبەر پازیبکەت ژبو ئەنجام نەدان یان نەچوونا ئەوی جەى. بو نموونە (ئەز گەلەك حەز دکەم بەیم، بەلئ ب پراستی ئەقان پوژان ئەز گەلەك یی ب شۆلم).

1-6- ستراتیجیەتین پەتکرنی:

یا پەوايه کو بەرەلەقترین و ژ هەمیان پتر ستراتیجیەت بو سیستەمی شروڤەکرنا پەتکرنی دەیتە بکارهینان، ئەوہ یاکو ژلایى Beebe و هەقالین ئەویڤه

(1990) هاتییه پِیشقه‌برن، کو رابووینه ب شروقه‌کرنا ستراتیجییه‌تین ره‌تکرنی ژبو ره‌تکرنه راسسته‌وخو و نه‌راسسته‌وخو، ل قیری هه‌ژی ئامارّه پیکرنییه، کو نه‌و ستراتیجییه‌تین ل خواری دیار، هندهک ژ ئه‌وانان ژلایی هندهک قه‌کوله‌رین جیاواز ژ Beebe و هه‌قالین ئه‌ویقه هاتینه دیتن، وه‌کو ل خواری دیار دبیت:

۱- ره‌تکرنه راسسته‌وخو: ستراتیجییه‌تا ره‌تکرنه راسسته‌وخو هاتییه پیناسه‌کرن، کو ب واتیا په‌یقا (نه، نا) د به‌رسفدانیدا دیاردبیت. هه‌روه‌سا هه‌مان دهربرینین مینا " ئه‌ز نه‌شیم ئه‌نجام بدهم " ، "ئه‌ز ناچمه وی‌ری" ئه‌قه دهینه هژمارتن ب ره‌تکرنین راسسته‌وخو. (Li & Sun 2012: 72) ئه‌ڤ جوړه ره‌تکرنه ژی ل سهر دوو جوړین دی دهینه دابه‌شکرن:

1- کاری راپه‌راندن (performative): ره‌تکرنه راسسته‌وخو دشیئت بهیته دهربرین ب تنی ب ریکا بکارهینانا کارین راپه‌راندنی. وه‌کو: ره‌تکرن (refusal) و ره‌فزکرن (reject). بو نمونه: ئه‌ز ره‌تدکه‌م. (Deviani & Gunawan, 2011 : 136)
2- کاری رانه‌په‌راندن (non-performative): ئه‌ڤه‌ژی دهیته دابه‌شکرن ل سهر دوو جوړان:

A - راسسته‌وخو: وه‌کو: "نه، نه‌خیر". ئه‌ڤه د که‌لتووری کوردیدا گه‌له‌ک ب کیمی ژبو دهربرینا ره‌تکرنی دهیته بکارهینان. ئه‌ڤه ل گه‌ل گوهورین و شروقه‌کرنا یان ژی ل گه‌ل بکارهینانا هندهک ستراتیجییه‌تین دی یین ره‌تکرنی دهیته بکارهینان. بو نمونه :

-دی ل گه‌ل من هیی موئی ؟

-نه، به‌س په‌یوه‌ندیی ب هه‌قاله‌کی دی بکه به‌لکو بشیئت ل گه‌ل ته بهیته موئی.

B - هه‌زکرن و شیانین نیگه‌تیف (Negative Willingness/Ability):

ئه‌ڤ جوړه ستراتیجییه هندهک دهربرینین نه‌فیکرنی ب خوڤه دگریت. نه‌فیکرن ژی ژلایی سینتاکسیقه دهیته دهربرین ب ریکا بکارهینانا دهربرینا (نه‌شیان) ی،

یان ژى بکارهینانه کا لیکسیکی ب ریکا گوتنا هر په یقه کی، کو راسته وخو نه فیا
ئاخفتنی بکهت. (Muhammed Ameen, 2014:36) بو نمونه:

- سوپاس ژبو میهقاندری، به لى نه نه شیم د نه قی دمیدا بهیم.
ب- په تکرنا نه راسته وخو:

ژلایه کی دیقه، په تکرنا نه راسته وخو ب نه هیلانا په یقا نه ری (نه یان نا)
رادییت، داکو پالپشتیه ک ژبو په تکرني دروستبیت. ستایلی ده فکی یی
نه راسته وخو، ئامارهی دده ته نامه یه کا ده فکی کو ب شیوه یی فیلکرنی و
خوځه شارتنه کییه ژ نیازا راستا ئاخفتنکهری د واری پیدقیاتی و هن و ئارمانجاندا
د بارودوخى ئاخفتنیدا. هه روه سا په تکرنا نه راسته وخو دهیته بکارهینان ژبو
کیمکرنا نه وی ئاریشه یا دهیته ئاراسته کرن ژبو پوی پوزه تیقى ئاخفتنکهری.
هه روه سا نه ق جوړه ستراتیجیه تی نه راسته وخو پتر د نا ق خه لکیدا ژ یی راسته وخو
دهینه بکارهینان. (Muhammed Ameen, 2014:36) په تکرنا نه راسته وخو
دابه شی نه قان ستراتیجیه تی ل خواری دبیت:

1- داخوایانی په شیمانیی یان لیبورینخواستنی (Statement of regret):

د نه قی ستراتیجیه تی، په تکر ب دهرپرنا په شیمانیی یان ژى
لیبورینخواستنی رادییت، ژبه ر نه رازیبون نه وی ل سهر میهقاندری،
داخواییی، پیشکیشکرنی، یان ژى پیشنیاری. بو نمونه:

- ژ دل داخوای لیبورینی دکم، کو نه نه شیم ب نه قی پیشکیشکرنی یی رازییم
و ل سهر کارى خو یی به رده وام بم. (Moaveni, 2014: 41)

2- هه زکرن (Wish):

نه ق ستراتیجیه ته هن و ئاره زووی نه په تکره ری ژبو رازیبون ل سهر
میهقاندری، پیشنیارکرنی، پیشکیشکرنی، یان داخواییی نیشانددهت.
ئارمانجا نه وی کیمکرنا نه وی ئاریشه یا ئاراسته ی پوی پوزه تیقى یی

ئاخفتنكەرى دبیت، ب پړكا دهرپرېنا ئاره‌زوویا په‌تكه‌رى ژبو هاریکارییی. بو
نمونه:

– خوزی ئەز شیا بام ل گەل ته هاتبام. (Moaveni, 2014: 14)

– ئەز گەله‌ك حەز دكەم ئەقى پوستی وەرگرم، بە‌لى كاری خو نە‌شیم بهیلم.

3- پاساو هینان، ئە‌گەر، شروقه‌كرن (Excuse/reason/explanation):

ئە‌ق ستراتیجییه‌ ته شیوه‌یی بکارهینانا ئە‌وى، په‌تكه‌ر ب نە‌راسته‌وخو
می‌ه‌فانداریکرنی، داخوایی، پیشکیشکرنی و پیشنیارکرنی په‌تدكه‌ت ب پړكا
چه‌ندین هو و پوهنكرن و به‌هانه‌هینان، د هنده‌ك ده‌ماندا ب شیوه‌یه‌كى تیر و
ته‌سه‌ل، ئە‌ق ئە‌گەر و شروقه‌كرنه دهینه دان و جاران ژى ب شیوه‌یه‌كى گشتی. بو
نمونه:

– ئە‌ز نە‌شیام هە‌یقا بورى پارین ته بو ته به‌نیرم، چونكى ئە‌قه ماوه‌كو درێژه ئە‌ز
یى بى كار و مال ژى پیدقى ب هنده‌ك پاران بوون. (Muhammed Ameen, 2014:36-37)

4- داخواییین جه‌گەر (Statement of alternative):

د ئە‌قى ستراتیجییه‌تیدا په‌تكه‌ر ب پړكا پیشنیارکرن دهره‌ت یان جه‌گه‌ره‌كى
دى كو جه‌ی په‌تكرنا ئە‌وى دخوایی بگريت ژبو كیمكرنا كارتیكرنا خراب لسه‌ر
پویی پوزه‌تیف یى ئاخفتنكەرى بکاردهینیت. وه‌كو:

– هە‌مى گا‌قا ئە‌ز ئاموژگاریین ته به‌هەند وەر‌دگرم برا، بە‌لى من بریارا خو یادای، كو
ل به‌شى كوردییى بخوینم. (Deviani & Gunawan, 2011: 137)

– من چ جاران نە‌گوتییه‌ ته ئە‌ز نا‌هیم، بە‌لى ئە‌قى جارى من ژفانه‌كى دیى هە‌ی.

5- به‌لیندان ژبو پازیبوونی د پاشه‌روژیدا (Promise of future acceptance):

د ئە‌قى جوړی ستراتیجییه‌تیدا په‌تكه‌ر نە‌قی‌ت چ پینگافان ژبو پازیبوونی لسه‌ر
می‌ه‌فاندارییى، داخوایی، پیشنیاری یان پیشکیشکرنی به‌اقیژیت، بە‌لى پیکولا ئە‌و

دکته ب تنی پازیکرنا داخوازکهرییه کو دی داخوازا ئهوی، ئهوی د پاشهروژیدا بجهینیت. (Morkus,2009: 139) بو نمونه:

— ژبهړ کارهکی فهر نه شیم د وانه یا ئه قرو دا بم، بهس سوژی ددهمه ته د هه می وانین داهاتیدا بم.

6- دروستکرنا حاله تان بو پازیبوونی د بووری یان د پاشهروژیدا (Setting Condition for past/Future Acceptance):

د ئه قی ستراتیجییه تییدا په تکرر ب شیوهیه کی نه راسته وخو بهرسقی ددهت و پادبیت ب په تکررنا داخوازیی، پیشکی شکرنی، میهقاندارییی یان پیشنیارکرنی ب پیکا حاله تین گریمانه یی یان ئه گهری ب شیوهیه کی کو دی پازیبوون د پاشهروژیدا ل سهر هیته کرن یان دا د بوریدا پازیبوون ل سهر هیته کرن، ئه گهر ئه و حاله ت ب شیوهیه کی دی با. (Muhammed Ameen, 2014:36) بو نمونه:

— ئه ز دا قهرین ته ئه دا که م، ئه گهر ئه قی هه یقی موچه گپرونه ببان.

7- داخویانییین ب بنه ما (Statement of principle):

ئه ق ستراتیجییه ته ژبو هیورکرنا هیزا گوتنا په تکرنییه ب پیکا شروقه کرنی ژبو داخوازکهری، کو بهرسقا په تکرری ژبهړ ئه گهرین ب بنه ما و هنده ک به ها و باوه ریانه نه کو ژبهړ نه قیانا ئه وی/ئهییه ژبو ئه نجامدانا ئه وی کاری (Morkus,2009: 141) بو نمونه

— زور سوپاسییا میهقانداریا ته دکه م، به لی ئه ز حه ز ل چوونا یانه یین شه قانه ناکه م.

8- بهرسفدانه کا نه دیارکری یان نه تایبته (Unspecific or Indefinite Reply):

ئه ق جوړه ستراتیجییه ته دچپته ل بن تایبه تمه ندییین پازیبوونی کو کارکرنا ئه وی په تکرر. ب پیکا په تکررنا پیشنیاری، میهقانداریکرنی، پیشکی شکرنی و داخوازیی ب شیوهیه کی کو ئه و گوتنا ب پلان یا په تکرری دمینیته هه لویستی و

نه ديار و بريار ل سهر نه دای ژبوؤ نه جامدانا نهوی کاری یان نه. نهؤ جوره دهربرینه ژلایي تاکه که سین کوردقه دهینه بکارهینان ب تایبته ل دهمی هه قالهك ژ بهر ههز و قیان ژبوؤ هه قالهكي دی زوریي لی دکهت، کو د نهوی میهقاندریي یان داخوارییدا بیت و رتهکر ژبهر شهرمی ژ هه قالی خوؤ ب پیکا نهقان جوره ستراتیجیه تان خوؤ ژ نهقی بارودوخی پزگار دکهت، ب شیوهیه کی کو دی بو دیارکهت کو دبیت نهو دی هیئت یان دی پشکداربیت یان دی ب جهینیت. (Muhammed Ameen, 2014:36) بو نمونه:

– نهز نزانم دی هیمه میهقاندرییا ته یان نه، بهلی ببوره نهگهر نهز نه هاتم.

– من دقیا نهز ئاماده بم، بهلی ببوره نهگهر نهز نه هاتم.

– داخواریا ته یا سه رکه قتییه، بهلی ل من ببوره نهگهر من پی چینه بوو ب جه بهینم.

9- تاوانبار کرنا که سی سیی (Appeal to a Third Party):

د نهقی جوره ستراتیجیه تییدا رتهکر ههز و قیانین خوؤ دیار دکهت ژبوؤ رازیبوونی ل سهر نهوی نه رکی، بهلی نهو نه شیت نهجامبدهت، ژبهر هندهك که سین دی، ب تایبته تی ژیه نهقه ژبوؤ نه دامین خیزانی دهین، کو ناهیلن نهو ب نهوی کاری رابیت. نهؤ ستراتیجیه ته ژ لایي مارکوسیقه (2009) هاتییه دیتن. (Muhammed Ameen, 2014:38)

– گهلهك سوپاس ژبوؤ نهقی پیشکی شکرني، بهلی باوه رناکه م ب دلی دایک و بابین من بیت، کو نهز ل دویری نهوان بریم.

10- دهلیقه دان ژبوؤ خوؤ پزگار کرنا ئاخفتنکه ری ژ نهوی بارودوخی (Let the Interlocutor off the Hook):

نهؤ ستراتیجیه ته ب نهوی شیوهیه، کو رتهکر هه ولدهت داخواریا ئاخفتنکه ری رتهبکهت داکو نهو (ئاخفتنکه ری) ژ نهوی بارودوخی پزگار بیت. نهقه ل نهوی دهمی پهیدا دبیت، ل دهمی رتهکر دزانیت کو دشیانین ئاخفتنکه ریدا نینه نهوی داخواریي، میهقاندریي بجهینیت یان ژیه وهکو نه رکه کی کو مه لایه تی کو

د ناڅ کەلتووری کوردیدا یی بهربلاڅه، ئاخځتنکەر ئەڅان جوړه مېهڅاندارییان و داخوازییان پېشکېشی کەسی بهرانبەر دکەت و د هەمان دەمدا ئەڅ کەسه دزانیت کو مەرەم ژ ئەڅی داخوازیی ب تنی ژبو بجههینانا ئەرکی کومەلایهتییه، ژبەر هندی ههولا پرڅارکنا کەسی بهرانبەر دکەت. بو نموونه ل دەمی دوو کەسین نیاس ئیک دبیین و ل دەمی ژەمی خوارنی بیت ب تایبەتیژی پستی نڅیژین ئەینیان، کو ئەڅ مېهڅانداریکرنه و پەتکرنه پەیدادبن. (Muhammed Ameen, 2014:38) بو نموونه:

– گەلهک سوپاس ژبو مېهڅانداریکرنه ته، بهی مال خوارن یا ئامادەکری و دڅیت بچمه مال.

11- پازینه‌بوون ل سەر کیماسیی:

ئەڅ ستراتیجییه ته ل ئەوی دەمی دهیته بکارهینان ل دەمی پەتکەر دبیین ئەنجامدانا ئەوی پېشکېشکرنی، مېهڅانداریکرنی، پېشنیاری، داخوازیی کیماسییه یان کارەکی جوان نینه. ئەڅ ژ ستراتیجییه‌تین بهربلاڅه د ناڅ تاکەکەسین کورددا، ل ئەڅی دەمی پەتکەر دزانیت ل دەمی ب ئەوی کاری پازیببیت، د راستا کەسی بهرانبەر یان ئاخځتنکەریدا دی تووشی شەرمزاریی بیت. بو نموونه ل دەمی کەسهک و هه‌قالهک کو سنوور د ناڅبەرا ئەواندا هەبن ب ترومبیلی بچنه بازاری و پاشی بچنه د پانزینخانەییدا ژبو داگرتنا پانزینی ل ئەوی دەمی هه‌څالی شوفیری ل دەمی داخوازدکەت کو ئەو دی پارین پانزینی دەت، ل ئەڅی دەمی شوفیر دی داخوازییا هه‌څالی خو پەتکەت، چونکی کارەکی ب کیماسییه ئەگەر بهیته ئەنجامدان. بو نموونه:

– گەلهک سوپاس برا ئەو یا ژ من زیدهیه .

– دەستی خو نه‌هاڅیژی بهریکا خو، باوهریکه تو پارا نادەی.

– هه‌تکا مه نه‌به برا، دی چه‌وا تو بهایی پانزینا من دەی.

12-په‌خنه‌گرتن (Criticism):

ئەڤ جوړه ستراتیجییه ته دهیته بکارهینان، ل ده‌می په‌تکەر په‌خنی ل پېشنیار و میه‌فانداریکرن و داخوازی و پېشکی‌شکرنا ئاخفتنکهری دگړیت و ب ئه‌رکه‌کی نه‌گونجای یان نه‌دروست یان نه‌دادپه‌روه‌رانه‌دانیته. (Jiang.2015: 112)

–من گه‌له‌ک جارن داخوازی‌ن ته یی‌ن بجهینان، به‌لی ب لی‌بوورینقه‌ نه‌ن نه‌شیم ترومبیل‌ا خو بده‌مه‌ف ته.

13-داخوایانی‌ن ئه‌نجام‌ن نیگه‌تیف) Statement of Negative Consequence):

ل قی‌ری په‌تکەر هه‌ولده‌ت کو داخوازکهری ژ خو پزگاربه‌ت، ب ری‌کا بکارهینان هه‌ره‌شان کو دبیت کارتی‌کرنه‌کا خراب ل سهر ئاخفتنکهری هه‌بیت، ئه‌گەر په‌تکەر رازی‌بیت، کو ئه‌وی داخوازی‌ی، پېشکی‌شکرنی، پېشنیاری ئه‌نجام‌ده‌ت. بو نمونه:

–په‌یوه‌ندی‌ن من ل گه‌ل برای ته نه‌دباشن، ژبه‌ر هندی هاتنا من بو مالا هه‌وه‌دی ئاریشان بو ته په‌یدا که‌ت.

–ده‌ستخه‌تی من یی جوان نینه، ئه‌و دی ب ئه‌قی نقی‌سینی توره‌بیت.

–ئهن نه‌شیم پیش ته‌قه‌ ترومبیلی به‌ارژوم، من موله‌تا شوفیری‌ی نینه.

14-هشیاری (Hedging):

بکارهینانا هنده‌ک ده‌رپرینانه ژبو هندی کو په‌تکەر به‌رسفدانا راسته‌وخو نه‌گه‌هینته ئاخفتنکهری، ل قی‌ری په‌تکەر ده‌رپرینا دوودلی‌ی و هزرکرنه‌کا کویر دیاردکه‌ت، کو ئه‌و نزانیت دی چ بی‌ژیت، کو ئه‌قه‌ژی هاریکاریا په‌تکهری دکه‌ت، کو وه‌ختی ب ده‌ست خو‌قه‌ بهینیت و ژبو په‌تکرنی به‌ره‌قه‌بیت و ئاخفتنکهر ب خوژی ئاماده‌ دبیت، کو په‌تکرن داخوازی‌ا ئه‌وی به‌یته‌کرن. (Morkus,2009: 142) بو نمونه:

– ئیی‌یی باوه‌رکه‌ نه‌ن ب دروستی نزانم کا دی هی‌م یان نه‌.

-ئەمەم قوسىرى عەفوكە من گەلەك كارى ھەي.

15-پاشىئىخستىن (Postponement):

ئەڭ جۇرە ستراتىجىيەتە ل ئەوى دەمى دەيتە بكارهينان كو رەتكەرى ب ئاشكەرايى نەقىت ب ئەنجامدانا ئەوى كارى رابىت، بەلى ئەو رادىت ب جۇرە پاشىئىخستەكى داکو ئەوى ئارىشى كىمبەت ياكو تووشى پويى پوزەتيف يى ئاخقتەنكەرى دىت. ھەروەسا يا ھارىكارە ژى ژبو دويرئىخستىن سەرنجا ئاخقتەنكەرى ل سەر بەرسفدانەكا نەچاقەرىكى. (Morkus,2009: 132) بو نمونە:

-نە، من دىت ئەقى قەكولىنى ب دوماھىك بىنم، بەلكو پاشى بشىن.

-نەخىر نە، دا دەستپىكى بچىنە تركى، پاشى ئەگەر مە پىچىبوو دى چىنە وىرى ژى.

16-داخويانى يىن را/ھەست/ پەيمانىن پوزەتيف (Statement of positive opinions/ Feelings/ Agreement):

د ئەقى ستراتىجىيەتە رەتكەر رادىت ب بەرھەڭكەرنە دەرپرەن ل بەرى و پىشتى كرىارا رەتكەرنى ژبو خۇگونجاندنى ل گەل ئاخقتەنكەرى. ئەڭ جۇرە دەرپرەنە رازىبوونەكا لاواز ل گەل ھەندەك را و ھەستان د دەمى رەتكەرنىدا نىشا دەن. بو نمونە:

-گەلەك خۇش شولبوو، بەلى من گەلەك كارى ھەي، دىت دەمەكى دى بشىم.

17-سوپاسگوزارى/ رىزلىگرتن (Gratitude/ Appreciation):

ل قىرى رەتكەر ب دەرپرەنە سوپاسىكەرن و بەرزنرخاندنا داخوازى و پىشكىشكەرن و مېھقاندارىكەرن و پىشنىارکەرن ئاخقتەنكەرى رادىت. (Morkus,2009: 287) بو نمونە:

-گەلەك سوپاسىيا تە دكەم ژبو ئەقى پىشكىشكەرنى، بەلى ب راستى ئەز ل سەر كارى خۇ گەلەك يى كەيفخۇشم.

18-سویندخوارن ب ناڤی خودی (Invoking the name of Allah):

سویندخارن وهك كریاركا ئاخفتنی، ژ ستراتیجییه تیڤن بهربلاڤ د ناڤ كهلتوری عه ره بیدا ژبو کیمکرنا هیژا په تکرنی دهیته هژمارتن. سویندخوارن ب شیوهیه کی گشتی ژبو پراستی ده ریځستنا ده برپنا په تکره ییه. (Muhammed Ameen, 2014:42) نیژیکبوونا خه لکی کورد ژلای جوغرافی و سیاسیه ل گهل كهلتوری عه ره بی بوویه نه گه ری هندی نه ژ جوړه ستراتیجییه تا په تکرنی ژلای خه لکی کورد ژیه بهیته بکارهینان. بو نمونه:

-ب خودی نه نه شیم بهیم.

19-داخویانیښین هه قسوزی (Statement of Empathy):

هندهك جارن په تکر هه قسوزیا خو بهرانبهر ئاخفتنکهری دیاردکته، کو بو کهسی بهرانبهر دیاردکته، نهو ل بارودوخ و ئاستهنگ و هه ستین نهوی/وی تیدگه هیت. (Moaveni, 2014: 14)

-باوهر بکه برا نهز بارودوخی ته تیدگه هم، بهی من نهو شیان نینن داخوایا ته بجه بهینم.

پشکا دووی: ستراتیجییه تیئن په تکرنا کریاریین ئاخفتنی:

2-1- په تکرنا داخوازیی:

1- بارودوخی ئیکي: په تکرنا داخوازییا هه څه ئاستین جفاکی:

که سهک داخوازی څه هه څالی خو بکهت کو ترومبیا لهوی بو چوونا جهه کی بکاربهینیت (هه څال داخوازیی په تبکهت).

2- بارودوخی دووی: په تکرنا داخوازیی څه پلهیه کا نزم بو پلهیه کا بلندتر یا جفاکی:

پیڅه بهر داخوازی څه فرمانبهری بکهت ژبو کارکرنی پشتی دهوامی. (فرمانبهری داخوازیی په تبکهت).

3- بارودوخی سیی: په تکرنا داخوازیی څه پلهیه کا بلند بو پلهیه کا نزم یا جفاکی: که سهک داخوازی څه که سهکی زهنگین بکهت بو دانا قهرزی. (که سی زهنگین داخوازیی په تبکهت).

خشته یی (1)

ستراتیجییه تیئن په تکرني	بارودوخی ئیکي (په تکرنا داخوازییا هه څه ئاستان)	بارودوخی دووی (په تکرنا داخوازییا که سهکی بلند)	بارودوخی سیی (په تکرنا داخوازییا که سهکی نزم)
پاساوهینان، نه گهر، شروقه کرن	42%	46%	36%
داخوایانیین په شیمانیی یان لیوورینخواستنی	14%	20%	6%
داخوایانیین هه څسوزی	10%	8%	18%
تاوانبارکرن که سی سیی	6%	6%	—
به رسقدهانه کا نه دیارکری یان نه تایبهت	4%	2%	—

په‌خنه‌گرتن	—	—	8%
حه‌زکرن	6%	4%	4%
به‌لیندان ژبو پازیبوونی د پاشه‌روژیدا	8%	10%	4%
پاشئی‌خستن	—	—	8%
داخوینانیین را و/هه‌ست/په‌یمانین پوزه‌تیف	2%	4%	4%
راسته‌خو (نه، نه‌خیر)	2%	—	8%
سویند‌خوارن ب ناڤی خودی	6%	—	4%

د په‌تکرنا داخوایینییدا هه‌ر وه‌کو د خشته‌یی ئیکیدا دیار، پشکداربووین گۆڤه‌را به‌هدینی دوازه ستراتیجییه‌تین هه‌مه‌جوړین په‌تکرنی د بارودو‌خین جیاوازا بکاره‌یناينه، ستراتیجییه‌تا هه‌ره بکاره‌اتی ژي (پاساو‌هینان، ئه‌گه‌ر، شروقه‌کرن) بوون، و ب تایبه‌تی ژي په‌تکرنا داخواییا که‌سه‌کی خودان پله‌یا جفاکی یا بلند، کو ب پیره‌یا 46% بکاره‌اتییه کو ئه‌قه ئه‌وی چهندي بو مه دیاردکته، کو یا ئاسان نینه که‌سه‌ک ب کاری په‌تکرنی رابیت. ئه‌قه‌ژی ئه‌وی چهندي دگه‌هینیت، کو ئاخفتنکه‌رین گۆڤه‌را به‌هدینی هه‌می پیکولاندکه‌ن ب ریکا پاساو هینانان و شروقه‌کرن بارودو‌خی داکو بشین ئه‌وی داخوایینی په‌تکه‌ن. ب دیتنا مه ئه‌ڤ بارودو‌خین ب ئه‌قی شیوه‌ی کارتی‌کرنی ل پویی هه‌ردوو که‌سان دکته (داخوازکه‌ر و په‌تکه‌ر) هه‌ر وه‌کو گوتنه‌کا کوردی یا هه‌ی دبیریت "یی بده‌ت پویه‌ک په‌شه و یی نه‌ده‌ت هه‌ردوو د ره‌شن" ئانکو ل قیری کارتی‌کرن هه‌ره مه‌زن ل سه‌ر په‌تکه‌ری دبیت، کو دوو جاران ژ کارتی‌کرن ل سه‌ر که‌سی داخوازکه‌ری پتره، له‌ورا دبیته ئه‌گه‌ری تی‌کچوونا پویی پوزه‌تیف یی په‌تکه‌ری پتر ژ تی‌کچوونا پویی

داخوازكهری. ل دویف ئهقی ستراتیجییهتی (داخویانیین پهشیمانیی یان لیبورینخواستنی، داخویانیین ههفسوژی) ب پیرژهكا باش ب پلهیین دوو و یین سییی د بارودوخی پرتکرنا داخوایی د ناڤ ئاخفتنکهرین گوڤهرا بههیدینیدا جهی خو کرینه و ب شیوهیهکی بهرچاڤ دهینه بکارهینان. بهلی جهی ئاماژه پیکرنییه ستراتیجییهتین راستهوخو گهلهك ب کیمی د ناڤ تاکهکهسین گوڤهرا بههیدینیدا دهینه دیتن، کو ئهقهژی ئهوی چهندي پادگههینیت گهلهك یا ب زهمهته بو تاکهکهسی کورد بشیت ب شیوهیهکی راستهوخو ژبو داخوایا کهسی بهرانبهه دهستهواژهیا (نه یان نهخیر) بکارهینیت، چونکی ههر وهکو مه ل بهشی تیوری ئاماژه پیدای، کو پرتکرنا راستهوخو دبیته ئهگهری تیچچوونا پوی و پوڤساری پوزهتیف یی کهسی بهرانبهه ب تایبهتی تاکهکهسی کورد، کو کارتیکنهكا نهیینی ل سهر کهسی بهرانبهه دبیت، لهورا ئاخفتنکهرین گوڤهرا بههیدینی ههمی پیکولادکهن خو ژ ستراتیجییهتین راستهوخو یین پرتکرنی دویر بگرن و ب شیوهیهکی نهراستهوخو پرتکرنا داخواییا کهسی بهرانبهه بکهن، داکو بشین پهیهوندییین خو بهرز پاگرن و وهکو ئهکهکی نهیریتی و کوومهلایهتی کهسی بهرانبهه ب بهرسقهكا نهیری پازیبکهن، بهلی ب شیوهیهکی نهراستهوخو.

2-2- پرتکرنا پیشکیشکرنی:

- 1- بارودوخی چاری: پرتکرنا پیشکیشکرنی یا ههڤ ئاستین جفاکی: کهسهك دانا پارهیی پانزینا ترومبیلا ههڤالی خو پیشکیشکهت. (ههڤال پیشکیشکرنی رتهبکهت).
 - 2- بارودوخی پینجی: پرتکرنا پیشکیشکرنی ژ پلهیهكا نزم بو پلهیهكا بلندتر یا جفاکی:
- خودانی کومپانییی کارهکی پیشکیشی دههچوویی کولیرژی بکهت. (دههچوویی کولیرژی پیشکیشکرنی رتهبکهت).

3- بارودوخی شه‌شی: ره‌تکرنا پیش‌کش‌کرنی ژ پله‌یه‌کا بلند بو پله‌یه‌کا نرم یا جفاکی:

که‌سه‌کی ئاسایی هه‌ولا دانا پاره‌یی خو و یی براده‌ری خو یی زه‌نگین و خودان پله‌یه‌کا به‌رزا جفاکی ل ریستورانتی پیش‌کش‌بکته. (براده‌ری زه‌نگین پیش‌کش‌کرنی ره‌تبکته).

خشته‌یی (2)

ستراتیجیه‌تین ره‌تکرنی	بارودوخی چاری (ره‌تکرنا پیش‌کش‌کرنه‌هه‌ژ ئاستان)	بارودوخی پینجی (ره‌تکرنا پیش‌کش‌کرنه که‌سه‌کی بلند)	بارودوخی شه‌شی (ره‌تکرنا پیش‌کش‌کرنه که‌سه‌کی نرم)
پازینه‌بوون ل سهر کی‌ماسییی	40%	—	48%
ده‌لیقه دان ژبو خو پزگارکرنا ئا‌خفتن‌کهری ژ ئه‌وی بارودوخی	16%	4%	20%
پاساوه‌ینان، ئه‌گهر، شروقه‌کرن	14%	36%	4%
به‌لیندان ژبو پازینه‌بوونی د پاشه‌روژیدا	10%	8%	4%
پاسته‌خو (نه، نه‌خیر)	8%		18%
پاشئ‌خستن		10%	
سو‌پاس‌گوزاری / ریزلی‌گرتن	12%	26%	6%
دا‌خویانی‌یین په‌شیمان‌ییی یان لی‌بوورینه‌خواستنی	—	8%	—
دروست‌کرنه‌حاله‌تان بو پازینه‌بوونی د بوری یان د پاشه‌روژیدا	—	8%	—

هەر وهكو ديار د خشتی دویدا بارودوخی چاری و یی شهشی ب شیوهیه کی زور و بهر بلاؤ ستراتیجیه تا ره تکرنی: (پازینه بوون ل سهر کیماسییه) ژ لای پشکدار بووین مه هاتییه بکارهینان، ههژی ئاماژییه د بارودوخی چاریدا کو ریژهیا ئهوی دگه هیهته 40 ژ سهدی یا بوویان، رابووینه ب ره تکرنا پیشکیشکرنا هه قالی خوئی هه ژ ناست، چونکی ل قیری ئاخفتنکه ریځ گوڤه را به هدینی د بارودوخی کی ب ئهقی شیوهیدا هوسا دبینن، کو ئه گهر ئه و ب پیشکیشکرنا هه قالی خو پازیبیت کیماسییه و شهرمه کا مهزنه و دی بیهته ئه گهری تیځچوونا پوی و پوځساری ئهوی/ئهوی، چیدبیت هه قالی ئهوی وهکو کریاره کا کومه لایه تی و خوشبوون و موکمرنا په یوهندیی هه قدوو ئه ژ پیشکیشکرنا دابیت، به لی ل قیری ره تکر کو خودانی ترومبیلییه ب ههر شیوهیه کی هه بیت دی پیشکیشکرنا که سی به رانبر وهکو ئه رکه کی کومه لایه تی ره تکهت، داکو بشیت سهنگا خو و هه قالینییا خو باشر و موکمر لیبکهت.

بارودوخی شهشی کو ریژهیا پشکداران د بکارهینانا ئهقی ستراتیجیه تییدا: (پازینه بوون ل سهر کیماسییه) 8% پتره ژ یا بارودوخی شهشی، ئهقهژی ژ بهر ئهوی ئیکییه کو ئاخفتنکه ریځ گوڤه را به هدینی ب تایبه تی یین چینا دهوله مهندان ب ههر شیوهیه کی هه بیت، دی پیشکیشکرنا ب ئهقی رهنگی ره تکهن، چونکی ئه و دبینن کیماسییه کا گه له کا مهزنه، ئه گهر که سهک یی هه ژاریت و هه ولا دانا پارهیی که سی دهوله مهند و میهقانین ئهوی بدهت ل جهه کی گشتی کو دی بیهته ئه گهری تیځچوونا پوځساری ئهوی یی پوزه تیڤ و کیمبوونا بهایی ئهوی/ئهوی د ناؤ کومه لگه هیدا ل کوردستانی، چونکی بهایی کومه لایه تی گه له ک د گرنگ و ههر که سهک ب شیوهیه ک ژ شیوهیان په یروا ئهقان بهایان دکهن، که سین دهوله مهند ژبو پاراستنا ئهقان بهایان و بهرز راگرتنا سهنگا خو د ناؤ کومه لگه هیدا، دقیت ب ره تکرنا ئهقان جوړه پیشکیشکرنا رابیت. لهوما ژ دی بینن کو ستراتیجیه تا راسته وخو د ئهقی بارودوخیدا ب ریژهیه کا باش کو 18 ژ سهدییه هاتییه

بکارهینان، پتر ژ بارودوخی چاری کو پیژهیا ئهوی ب تنی 8% یه، ئهقه ژی ئهوی چهندی دیاردکته، کو کهسین دهوله مهند پتر پژدترن ژ بو پهتکرنا کهسی ههژار، چونکی ئهو باش فامدکن کو رازیبوون ب پیشکیژکرنا ب ئهقی شیوهی چ جوړه بهایهکی خراب هیه.

د بارودوخی پینجیدا کو تا رادهیهکی زور ژ هر دوو بارودخین سهری باسکری یی جودایه، ل قیری پیشکیژکرنا (کار)هکیه ژ لایي کو مپانییقه بو درچوویی کولیزهکی، ئانکو ل قیری پیشکیژکار خودانی کو مپانییقه و خودان پلهیه کا بهرزا جفاکیه، پیدقیه ل سهر پهتکهری ب شیوهیهکی گونجای و ل دویف بها و پیقه ریڼ جفاکی ب کاری پهتکرنی رابیت، لهوما دی بینین د ئهقی بارودوخیدا ستراتیجیه تا هره بکارهاتی (پاساو هینان، نهگهر، شروقه کرن) ب پیژهیا 36 ژ سهدی، کو پهتکهر هه می پیکولا دکته، ب ریکا هینانا به هانهیان و شروقه کرنا بارودوخی خو، داکو کهسی بهرانبهر رازیبکته، ههر وهکو د خشتهیدا دیار، کو ستراتیجیه تیڼ راسته وخو ب هیچ شیوهیهکی نه هاتینه بکارهینان، چونکی ئاخفتنکهرین گوډه را بهرهدینی ب کارهکی کریت و نه گونجای ده ژمیرن، نهگهر ب شیوهیهکی راسته وخو پیشکیژکرنا کهسهکی خودان پلهیه کا بهرزا جفاکی پهتکهن.

2-3- پهتکرنا میهفانکرنی:

1- بارودوخی هفتی: پهتکرنا میهفانکرنی یا هه ف ئاستین جفاکی:

میهفانکرن جیرانی خو ژبو خوارنا فراښی پستی نفیژا خودبی. (جیران میهفانکرنی پهتکته)

2- بارودوخی ههشتی: پهتکرنا میهفانکرنی ژ پلهیه کا نزم بو پلهیه کا بلنتر یا جفاکی:

کهسه که بهیته میهفانکرن ژ لایي مامی ئهوی یی خودان پلهیه کا بهرن. (برازا میهفانکرنی پهتکته)

3- بارودوخی نه هی: ره تکرنا میهقان کرنی ژ پله یه کا بلند بو پله یه کا نرم یا جقاکی: قوتابییه ک ماموستایی خو میهقان که ته شیفخوارنه کی. (ماموستا میهقان کرنی ره تبکته)

خشته یی (3)

ستراتیجییه تین ره تکرنی	بارودوخی هه شتی (ره تکرنا میهقانداریا که سه کی بلند)	بارودوخی نه هی (ره تکرنا میهقانداریا که سه کی نرم)
پاساوهینان، نه گهر، شروقه کرن	8%	42%
سوپا سگوزاری / پیزلیگرتن	30%	22%
دهلیقه دان ژبو خو پزگاررنا ئاخفتنکهری ژ نه وی بارودوخی	44%	-
به لیندان ژبو پازیبوونی د پاشه روژیدا	4%	18%
پاشئیخستن	2%	8%
دروستکرنا حاله تان بو پازیبوونی د بوری یان د پاشه روژیدا	4%	2%
راسته خو (نه، نه خیر)	6%	-
داخویانییین ب بنه ما	-	10%
داخویانییین په شیمانیی یان لیبوروینخواستنی	-	6%
به رسقده کا نه دیارگری یان نه تاییه ت	-	2%
سویندخارن ب ناخی خودی	2%	-

د میهقانکرنيډا نه گهر که سي هاتييه میهقانکرن چ نه رن، باراپتريا جاران رازيبوون د دويځدا دهيت، د چهند بارودوخه کين کيډا نه بيت. مينا د خشته يي ل سهريدا ديار. هندهک جاران که سهک دي که سهکي دي میهقانکهت، وهک نه رکهکي کومه لايه تي و ژبو بهيزکرنا په يوهنديين هه قدوو، ل څيري که سي هاتييه میهقانکرن بي هينانا به هانه يان و شروقه کرنا دي نه وي میهقانکرني رهتکهت، ب ريکا هندهک ستراتيحيه تين جياواز، هر وهکو د خشته يي ل سهريدا ديار، ستراتيحيه تا زور بکارهاتي يا بارودوخي هفتي: (دهليفه دان ژبو خو رزگارکرنا ئاخفتنکهری ژ نه وي بارودوخي) يه، ئانکو ل څيري رهتکر دزانيت، کو مهرما ئاخفتنکهری نه میهقانکرنا نه وي که سييه، بهلکو ب تني نه رکهکي جقاكييه و بو پته و و بهيزکرنا په يوهندي يين هه قدوويه، ژبه رهندي که سي رهتکر دي هه ولدهت، کو بارودوخهکي بئافرينيت، کو که سي به رانبر بشيت بهيته رزگارکرن و ب نه وي میهقانکرني نه رابيت. بو نمونه: (باوهرکه مال خوارن يا نامادهکري). پاشي نه څ که سه دشيت ب ريکا ستراتيحيه تا سوپاسيکرني نه وي میهقانکرني ب داوي بهينيت. هر وهکو ديار ريزه يا نه وي 30 ژ سهدي ژ هژمارا بوويان.

بارودوخي هه شتي رهتکرنا که سهکي خودان پلھیکا به رزه، بيگومان (پاساوهينان، نه گهر، شروقه کرن) دي ستراتيحيه تا هره بکارهاتي بيت، چونکي ل څيري برازا دي هه مي پيکولا کهت، کو مامي نه وي ب رهتکرنا نه وي رازيبيت، به لي ب هاريکارييا به هانه و نه گهرين نه هاتني، هر وهکو ديار ريزا نه څي ستراتيحيه تي دگه هيته 42 ژ سهردي، نه څه ژي بو نه وي چهندي دزقريت، کو ئاخفتنکهرين گوځه را به هيني ريزهکا زور يا مهن و يا تايبهت ددهنه که سين نيژيک، مينا مام، خال، خالهت، مهت... هتد، چونکي د ناڅ بووياندا ب هيچ رهنگهکي ب راسته وخو رهتکرنا میهقانکرنا نه وان نه هاتيه کرن.

بارودوخي نه يي کو تارادهيهکي يي جودايه ژ بارودوخين هاتينه باسکرن، ل څيري چونکي قوتابي و ماموستا په يوهنديين نه وان د سنووردان، نه څجا ب

پابوونا هندەك كرىاران دى بىتە ئەگەرى خراب زقرىنى ژبو ماموستاى، لەوما دقئىت ماموستاىي ئاگەھداربىت. بوويان 7 جوړه ستراتيحييەتئىن پەتكرنى يئىن ھەمەجوړ بكارھىنانە ژبو پەتكرنا مېھقاندارىكرنا قوتابىيئىن خو، تا رادەيەكى پيژەيا بكارھىنانا ئەوان ستراتيحييەتان نيزىكى ئيكة ب تنى يا كيم بكارھاتى: (داخويانيئىن پەشيمانىيى يان ليبوورينخواستنى) نە ب پيژەيا 4 ژ سەدى، و ستراتيحييەتئىن زور بكارھاتى (پاساوهينان، ئەگەر، شروقهكرن) ب پيژەيا 26%، (سوپاسگوزارى/ پيژليگرتن) ب پيژەيا 22% كول قيرى ماموستا ھەولدن ب ريكا هينانا بەھانەيان قوتابىيى خو ب پەتكرنى رازىبكهت و پاشى سوپاسى و بەرزراگرتن و پيژليگرتنا مېھقاندارىكرنا ئەوى بكەت.

2-4- پەتكرنا پيشنيازكرنى:

1- بارودوخي دەھى: پەتكرنا پيشنيازكرنى يا ھەق ئاستئىن جفاكى:

خويشك پيشنيازبكهت، كو براى ئەوى چاكيتهكى ستوير ل بەرخو بكەت. (برا پيشنيازى پەتبكهت)

2- بارودوخي يازدى: پەتكرنا پيشنيازكرنى ژ پلەيا نزم بو پلەيەكا بلند يا جفاكى:

دايك پيشنيازبكهت بو كورى خو كو ھەقالينيا كەسەكى نەكەت. (كور پيشنيازى پەتبكهت)

3- بارودوخي دوازدى: پەتكرنا پيشنيازكرنى ژ پلەيەكا بلند بو پلەيەكا نزم يا جفاكى:

فەرمانبەر پيشنياربكهت ژبو پيڤەبەرى كو ھەقالەكى كارى د فەرمانگەھيدا بەيتە زىدەكرن. (پيڤەبەر پيشنيازى پەتبكهت)

خشته یی (4)

ستراتیجییه تیئن په تکرني	بارودوخی دهی (په تکرنا پیشنیازا هه ژ ناستان)	بارودوخی یازدی (په تکرنا پیشنیازا که سه کی بلند)	بارودوخی دوازدی (په تکرنا پیشنیازا که سه کی نرم)
پاساوهینان، نه گهر، شروقه کرن	18%	42%	14%
راسته خو (نه، نه خیر)	26%	2%	18%
به لیندان ژبو پازیبوونی د پاشه روژیدا	20%	18%	16%
به رسقده کا نه دیارکری یان نه تایبته	-	-	24%
په خنه گرتن	8%	6%	10%
سوپاسگوزاری / پریزلیگرتن	12%	22%	-
دروستکرنا حاله تان بو پازیبوونی د بوری یان د پاشه روژیدا	-	10%	-
داخویانیی جهگر	2%	-	8%
پاشنیخستن	8%	-	4%
داخویانیی نیی نه جامین نیگه تیف	6%	-	6%

خالا هره گرنگ و جهی نامارهی ل قیری د بارودوخی یازدیدا دیاردبیت کو ب
پریژه یا 42 ژ سهدی ژ پشکداران هه ولدایه کو په تکرنا ئاخفتنا دایکا خو بکه، ب
هینانا به هانه یان و ب تنی پریژه کا زور کیم، ستراتیجییه تیئن راسته وخو بکارهیناينه،
کو دگه هیته 2 ژ سهدی، چونکی ئاخفتنکه ریڼ گوځه را به هدینی پریژه کا زور تایبته

ل دايك و بابيڻ خو دگرن و نهو هوسا دبينن، كو نابيت په تکرنا نهوان ب شيوهيكي راسته راست بهيته کرن، چونكي نهو چنده دي بيته نهگهري نيشاندنا نهوان و دبیت ژي نهو ژ بهر نهوي چندهي بیت، كو زورينهيا ناخفتنكهرين گوځهرا بهدينی موسلمانن و ناييني نيسلامی ژ هر تاکهكي خواستيه كو ريزگرتنهكا تايبهت ل دايك و بابان بهيته گرتن، ههروهكو فهرمودهكا پيغه مبهري (سلاڅ لي بن) ههيه و دبیريت: (بههشت يا ل بن پين دايكي). لهوما نهو جوړه گرنگيپيدانه ب دايكي ژ لايي نايينيغه دي بيته نهگهري ريزگرتنهكا زور ژ لايي پهيرهوکهري نهوي نايينيغه، نهو ريزگرتنه د داتايښ مهدا د دياره، هر وهكو د خشتهيي ل سهریدا، كو ستراتيحييه تا دووي يا ههره بكارهاتي يا نهوي بارودوخي (سوپاسگوزاري و ريزليگرتن) ه ب ريزهيا 22 ژ سهدی، ههروسا ستراتيحييه تا: (بهليندان ژبو پازیبوونی د پاشهروژیدا) ب ريزهيا 18 ژ سهدی ژ پشكداران كو ههولدايه دايكا خو ب هر شيويهكي ژ خو پازيبكهت، كو ب په تکرنا نهوي/نهوي پازيببيت، بيي كو تورهوون و دلمان پهيدايت.

د بارودوخي دهيدا چونكي پلهين جفاكي دهينه گوهورين، ريزهيا پتر بكارهينانا ستراتيحييه تين په تکرني ژي ل گهل دهينه گوهورين، ل قيړي چونكي پهيوهنديا د ناقبهرا خويشك و براياند زور ژ ههقدوو نيزيکه و ل دهمي راستهوخو په تکرنا پيشنيازا ناخفتنكهری دهيته کرن، نابيته نهگهري تيکچوونا پوي و پوخساري نهوي يي پوزه تيف، نهوژي ريخوشكه ره كو ستراتيحييه تين راستهوخو بهينه بكارهينان، هر وهكو ب ريزهيا 26 ژ سهدی پشكداران ب شيويهكي راستهوخو پيشنيازا خويشكا خو په تکرنيه و د دويځدا ستراتيحييه تا: (بهليندان ژبو پازیبوونی د پاشهروژیدا) ب پلا دووي دهيت، ب ريزهيا 20 ژ سهدی ژبو نهوي ديارکرييه، كو نهو دي ب نهوي کاري د پاشهروژیدا رابن و هندهك جاران ژي ب ريكا بههانه هينان خو ژ نهوي بارودوخي رزگارکرييه ب ريزهيا 18 ژ سهدی.

بارودوخی دوازدی و یی دوماهییی کو یی جیاوازه ژ هر دوو بارودوخین
 باسکری، ل قییری فرمانبر پیشنیازا زیده کرنا هه قاله کی کاری دکهت و پیقه بهر ب
 ره تکرنی رادبیت، ره تکر کو خودان پله یه کا بهرزا جفاکییه، لهوما دی بینین
 ستراتیجییه تیّن جیاواز و هه مه جورین ره تکرنی بکارهیناينه، یا جهی ئاماژه یی
 ستراتیجییه تا: (به رسفدانه کا نه دیارکری) یه ب پیژه یا 24 ژ سه دی، نه قهژی ژ بهر
 نهوی ئیکیییه، کو پیقه بهر ل دویف بهرچا ژ وهرگرتنا پینمایی و یاسایا فرمانگه هی
 نه شیت ب شیوه یه کی ساده و ب پیشنیازا نهوی/نهوی رازیببیت، لهوما نهو بهر سفا
 نهو ددهت تاراده یه کی یا ته مومژاوییه و بهر سفا دانه کا نه دیارکرییه، کو دچیته دبن
 چهتری ستراتیجییه تیّن ره تکرنی یین نه راسته و خودا. خاله کا دی یا جهی ئاماژه
 پیکرنی ستراتیجییه تیّن راسته خو یین ره تکرنی ب شیوه یه کی بهرچا ژ لایی
 پشکدارانقه هاتینه بکارهینان، ب پیژه یا 18 ژ سه دی کو نهوی چهندي
 رادگه هینیت پیقه بهر ب شیوه یه کی ئاسان و راسته راست دشیت پیشنیازا
 فرمانبرین گوڤه را به هدینی ره تبکته ل گوره ی نهوان دهسته لاتین نهوی د
 فرمانگه هییدا هین.

ئەنجام:

پشتى قەكۆلىنا مە ب دوماھىك ھاتى، ئەم گەھشتىنە ئەقان ئەنجامىن ل خوارى

دىاركرى:

۱- ھەر سى ئاستىن كەسان: (ھەق ئاست)، (ژ بلند بۆ نزم)، (ژ نزم بۆ بلند) د ناڤ جقاكىدا، د بارودۇخىن جياوازدا كاريگەرى ل سەر ستراتىجىيەتتىن پەتكىرى ھەيە. ب ئەقلى پەنگى ل خوارى:

1- د بارودۇخى (1)دا، پەتكىرى داخووزىيا ھەق ئاستىن جقاكى، ل دەمى ھەقال داخووزىيى پەتكەت، زىدەترىن ستراتىجىيەتا پەتكىرى ھاتىيەتە بكارھىنان، ستراتىجىيەتا (پاسا ھىنان، ئەگەر، شروڧەكرن) ھە كو ب پىژەيا (42%).

2- د بارودۇخى (2)دا، پەتكىرى داخووزىيى ژ پەيەكا نزم بۆ پەيەكا بلندتر يا جقاكى، ل دەمى فەرمانبەر داخووزىيى پەتكەت، ستراتىجىيەتا: (پاسا ھىنان، ئەگەر، شروڧەكرن) زىدەترىن ستراتىجىيەتا پەتكىرى ھە كو ھاتىيەتە بكارھىنان، ب پىژەيا (46%).

3- د بارودۇخى (3)دا، پەتكىرى داخووزىيى ژ پەيەكا بلند بۆ پەيەكا نزم يا جقاكى، ل دەمى كەسى زەنگىن داخووزىيى پەتكەت، زىدەترىن ستراتىجىيەتا پەتكىرى ھە كو ھاتىيەتە بكارھىنان، ئەوژى ستراتىجىيەتا: (پاسا ھىنان، ئەگەر، شروڧەكرن) ھە، ب پىژەيا (36%).

4- د بارودۇخى (4)دا، پەتكىرى پىشكىشكرنى يا ھەق ئاستىن جقاكى، ل دەمى ھەقال پىشكىشكرنا دانا پارەيى پانزىنى پەتكەت، ستراتىجىيەتا پەتكىرى (پازىنەبوون ل سەر كىماسىيى) زىدەتر ھاتىيە بكارھىنان، ئەوژى ب پىژەيا (40%).

5- د بارودۇخى (5)دا، پەتكىرى پىشكىشكرنى ژ پەيەكا نزم بۆ پەيەكا بلندتر يا جقاكى، ل دەمى دەرچوويى كۆلىژى پىشكىشكرنا كارى خودانى كۆمپانىيى پەتكەت، زىدەتر ستراتىجىيەتا پەتكىرى (پاسا ھىنان، ئەگەر، شروڧەكرن) ب پىژەيا (36%) ھاتىيە بكارھىنان.

6- د بارودوخی (6) دا، په تکرنا پېشکېشکړنې ژ پله‌یه‌کا بلند بو پله‌یه‌کا نزم یا جفاکی، ل دهمې براده‌ری زه‌نگین پېشکېشکړنا که‌سی ناسایي ل دور دانا پاره‌یی رېستورانتي په‌تېکه‌ت. زیده‌تر ستراتیجییه‌تا په‌تکړنې (پازینه‌بوون ل سهر کیماسیې) ب ریژه‌یا (48٪) هاتییه بکاره‌ینان.

7- د بارودوخی (7) دا، په تکرنا میه‌فانکړنې یا هه‌ف ناستین جفاکی، ل دهمې جیران میه‌فانکړنا جیرانې خو ژبو خوارنا فراښی پشتي نفیژا خودبی. د نه‌قی بارودوخی‌دا زیده‌تر ستراتیجییه‌تا په‌تکړنې: (دهلیفه دان ژبو خو پزگاررنا ئاخفتنکه‌ری ژ نه‌وی بارودوخی) ب ریژه‌یا (44٪) هاتییه بکاره‌ینان.

8- د بارودوخی (8) دا، په تکرنا میه‌فانکړنې ژ پله‌یه‌کا نزم بو پله‌یه‌کا بلنتر یا جفاکی، ل دهمې برازا میه‌فانکړنا مامې خو په‌تېکه‌ت. دقیریدا ستراتیجییه‌تا په‌تکړنې یا ژ هه‌میان پتر هاتییه بکاره‌ینان، ستراتیجییه‌تا په‌تکړنې (پاساو هینان، نه‌گهر، شروقه‌کرن)، کو ب ریژه‌یا (42٪) هاتییه بکاره‌ینان.

9- د بارودوخی (9) دا، په تکرنا میه‌فانکړنې ژ پله‌یه‌کا بلند بو پله‌یه‌کا نزم یا جفاکی، ل دهمې ماموستا میه‌فانکړنا قوتا‌بیی خو بو شی‌فخوارنې په‌تېکه‌ت. زیده‌تر ستراتیجییه‌تا په‌تکړنې (پاساو هینان، نه‌گهر، شروقه‌کرن) هاتییه بکاره‌ینان، نه‌وژي ب ریژه‌یا (26٪) ه.

10- د بارودوخی (10) دا، په تکرنا پېش‌نیا‌زکړنې یا هه‌ف ناستین جفاکی، ل دهمې برا پېش‌نیا‌را خویشکا خو ل دور به‌رخوکرنا چاکیته‌کی ستویر په‌تېکه‌ت. د نه‌قی بارودوخی‌دا زیده‌تر ستراتیجه‌تا په‌تکړنې (پاسته‌خو (نه، نه‌خیر)) هاتییه بکاره‌ینان ب ریژه‌یا (26٪).

11- د بارودوخی (11) دا، په تکرنا پېش‌نیا‌زکړنې ژ پله‌یا نزم بو پله‌یه‌کا بلند یا جفاکی. ل دهمې کوپ پېش‌نیا‌زا دایکا خو هه‌فالی نه‌کرنا که‌سه‌کی په‌تېکه‌ت. زیده‌تر ستراتیجییه‌تا په‌تکړنې (پاساو هینان، نه‌گهر، شروقه‌کرن) ب ریژه‌یا (42٪) هاتییه بکاره‌ینان.

12-د بارودوخی (12)دا، ره تکرنا پیشنیاز کرنی ژ پله یه کا بلند بو پله یه کا نرم یا جفاکی. ل ده می ریقه بهر پیشنیازا فرمانبه ری ل دور زیده کرنا هه قاله کی کاری د فرمانگه هیدا ره تبکته. د فیژیدا ستراتیجیه تا ره تکرنی یا ژ هه مییان پتر هاتییه بکارهینان، ستراتیجیه تا ره تکرنی (به رسفدانه کا نه دیارگری یان نه تایبته) کو ب ریژه یا (24٪) هاتییه بکارهینان.

ب- مودیلا beebel ل گهل زمان و جفاکی کوردی دگونجیت، چونکی د زمان و جفاکی کوردیژیدا پشتبه ستنی ب ستراتیجه تین راسته وخو و نه راسته وخو د ره تکرنیدا دهیته کرن، نه ژ چنده دیاربوو، پشتی پاپرسی ل گهل تاکه که سین کورد ل سهر ستراتیجییین ره تکرنی هاتییه کرن.

لیستا ژیدهران:

أ-ژیدهر ب زمانی کوردی:

- عهبدولواحید موشیر دزهیی، واتاسازی، چهند لیكۆلینهوهیهکی سیمانتیکی و پراگماتیکییه، چاپی یهکهه، چاپخانهی خانی(ههولیر)، له بلاوکراوهکانی دهزگای تویرنهوه و بلاوکردنهوهی موکریان، ههولیر، 2009.

- _____، شیواز و پراگماتیک، چاپا ئیک، چاپخانهیا الروچه، ئیستهنبول، ژوهشانین دهزگهها سپیرین، دهوک، 2012.

ب-ژیدهر ب زمانی عهرهبی:

- فرانک نوفو، قاموس علوم اللغة، ترجمة: صالح الماجري، المراجعة: طيب البكوش الطبعة الاولى، المنظمة العربية للترجمة، بيروت، 2012.

ج-ژیدهر ب زمانی ئینگلیزی:

-Abed.2011.Pragmatic Transfer in Iraqi EFL Learners' Refusals. International Journal of English Linguistics. Published by Canadian Center of Science and Education. Vol. 1, No. 2

-Alicia & Esther. 2011. RESEARCH METHODOLOGIES IN PRAGMATICS:ELICITING REFUSALS TO REQUESTS, *Estudios de lingüística inglesa aplicada*. Universitat Jaume I, Castellón, España.

-Asmali, Mehmet. (2013). Cross- Cultural Comparison of Non-Native Speakers' Refusal Strategies in English. International Journal of Language & Translation Studies, Vol-1 Issue-3, 111-135.

<http://www.eltsjournal.org/.../Cross-Cultural%20comparison%...>

-Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. New York: Oxford University Press.

-Brasdefer, J. C. F. (2008). *Politeness in Mexico and the United States*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

-Deviani & Gunawan. 2011. THE REFUSAL STRATEGIES USED BY THE OLD AND YOUNG FOREMEN IN A BAKERY IN SURABAYA. English Department, Faculty of Letters, Petra Christian University. Surabaya, East Java, Indonesia.

-Honglin, L. (2007). A comparative study of refusal speech acts in Chinese and American English. *Canadian Social Science*, 3(4), 64-67

-Jiang.2015.An Empirical Study on Pragmatic Transfer in Refusal Speech Act Produced by Chinese High School EFL Learners. *English Language Teaching*. Published by Canadian Center of Science and Education. Vol. 8, No. URL: <http://dx.doi.org/10.5539/elt.v8n7p95>.

-Khalil.2014. A study of Refusal Strategies in Kurdish language. *Kirkuk University Journal- Humanity Studies* Vol:9 No:2.

-Li & Sun. A Pragmatic Study on Refusal Strategies by Chinese College Nursing Majors. *Cambridge Journal of China Studies*. Volume 10, No. 2

- Morkus,N.(2009). The realization of the speech act of refusal in Egyptian Arabic by American learners of Arabic as a foreign language. Graduate Theses and Dissertations. *University of South Florida*.□

-Moaveni, Hiroko Tsuiki, (2014). "A Study of Refusal Strategies by American and International Students at an American University" (2014).*Theses, Dissertations, and Other Capstone Projects*.□

-Muhammed Ameen. 2014. A Sociolinguistic Study of Refusal Strategies in Kurdish and English: A Contrastive Study. Thesis submitted to the university of Duhok

-PUTRI. 2010. REFUSAL STRATEGIES I_ E_ GLISH SPEECH: A PRAGMATIC STUDY. STRATEGI PE_OLAKA_ DALAM TUTURA_ BAHASA I_ GGRIS: KAJIA_ PRAGMATIS. degree of *Magister Humaniora*. THE GRADUATE SCHOOL FACULTY OF LETTERS U_ IVERSITAS PADJADJARA_

-Searle.J.R, (1969). *Speech Acts*, Cambridge University Press.

-Searle, J., & Vandervken, D. (1985). *Foundations of illocutionary logic*. Cambridge: Cambridge University Press.

-Yang, Jia. 2008. *How to Say ‘#o’ in Chinese: A Pragmatic Study of Refusal Strategies in Five TV Series*. Ohio: The Ohio State University.

-Yule, G. (1996). *Pragmatics*. London: Oxford University Press.

-ZHAO. 2013. Politeness Strategies in Refusal. *Sino-US English Teaching*. Bohai University, Jinzhou, China. ISSN 1539-8072, Vol. 10, No. 12, 920-924.

الخلاصة

البحث الموسوم (الرفض: أفعال و استراتيجيات - دراسة تداولية) يتناول هذا البحث مفهوم الرفض و مبادئه و استراتيجياته ضمن أفعال (الطلب، العرض، الدعوة، الاقتراح) وقد تم تصنيفه على ثلاث مستويات من الافراد في المجتمع و هما (المستوى المتساوي)، (من مستوى رفيع الى أدنى)، (من مستوى أدنى الى مستوى رفيع) و تم هنا تحديد نسبة كل استراتيجية المستخدمة من استراتيجيات الرفض حسب المنهج الوصفي التحليلي العام بالاستناد الى بيانات الاحصائية في تحليل نسبة كل استراتيجية.

يتألف البحث من فصلين و مقدمة، يتناول الفصل الأول الرفض و استراتيجياته، بينما يتناول الفصل الثاني استراتيجيات الرفض الافعال الكلامية و توصل الباحث الى نتائج مهمة في نهاية البحث مع كتابة الملخص بالعربية و الانكليزية .

Abstract

The present research entitled “Refusal: Acts and Strategies. A Pragmatic Study “this research deals with the principles and strategies of refusing within verbs of requesting, offering, invitation and suggestion. The research is divided into three levels of individuals of society. The levels are the same level, the high-low rank level and the low-high rank level. The ratio of each refusal strategy used is determined according to general descriptive analytical methodology depending on statistical data in analyzing each strategy ratio. The research consists of two chapters and introduction. The first one deals with refusal strategies while the second one deals with speech act of refusing. The research has come up with many findings with writing the abstract in Arabic and English.

